

DIAGNOZA SPOŁECZNO –
GOSPODARCZA
GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA GMINY JABŁOŃ
NA LATA 2023-2030

JABŁOŃ 2023

Spis treści

WPROWADZENIE	3
Definicje kluczowych pojęć.....	3
1. Ogólna charakterystyka Gminy Jabłoń	5
1.1. Położenie	5
1.2. Demografia	8
1.2. Edukacja.....	11
1.2.1. Wychowanie przedszkolne.....	12
1.2.2. Poziom nauczania w szkołach podstawowych	13
1.3. Zabytki i kultura.....	13
1.3.1. Zabytki kultury	13
1.3.2. Działalność kulturalna.....	20
1.4 Sport i rekreacja.....	24
1.5. Turystyka	24
1.6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	25
1.7. Wykluczenie społeczne.....	26
1.8. Kapitał społeczny, działalność organizacji pozarządowych	27
1.8.1. Fundusz sołecki	27
1.8.2. Organizacje pozarządowe.....	28
1.9. Przedsiębiorczość.....	29
1.10. Rynek pracy i bezrobocie	32
1.11. Sektor rolniczy	34
1.12. Zasoby naturalne i ochrona środowiska	35
1.13. Energetyka.....	36
1.13.1. Zaopatrzenie w gaz.....	36
1.13.2. Gospodarka cieplna	36
1.13.4. Energia odnawialna.....	36
1.14. Gospodarka wodno – ściekowa	37
1.15. Polityka przestrzenna.....	39
1.16. Mieszkalnictwo.....	44
1.17. Ochrona bezpieczeństwa	44
1.18. Komunikacja	45
2. DELIMITACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH.....	46
2.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	46
2.2. ETAP 1 – Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) na terenie Gminy Jabłoń	47
2.2.1. Wskaźniki delimitujące obszary zdegradowane.....	48
2.2.2. Wyniki dla poszczególnych miejscowości wg ww. wskaźników	52
2.3. ETAP 2 – wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń.....	83

2.4. Podsumowanie – delimitacja Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń	84
Spis tabel:	89
Spis map:	90
Spis wykresów:.....	90

WPROWADZENIE

Opracowanie stanowi szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji obejmującą analizę negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz wybranych pozostałych (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej) zgodnie ze zidentyfikowanymi zjawiskami negatywnymi oraz analizę lokalnych potencjałów występujących na obszarze rewitalizacji. Diagnoza dotycząca całego obszaru gminy pokazuje ogólne ramy i powiązania obszarów kryzysowych z resztą gminy.

Przedstawiono również ogólną charakterystykę Gminy Jabłoń, która została przeprowadzona na podstawie danych dostępnych za lata 2016 – 2022 i będzie uzupełniana w toku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji w miarę uzyskiwania dostępu do nowych danych. Jako, że niniejszy dokument jest materiałem do konsultacji z interesariuszami rewitalizacji, należy zakładać, że diagnoza będzie uzupełniana także w wyniku propozycji i poprawek zgłaszanych podczas konsultacji.

Diagnoza obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji została opracowana w oparciu o analizę następujących obszarów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, funkcjonalno-przestrzennego oraz technicznego. Analizie poddane zostały wskaźniki opracowane dla każdego z wymienionych obszarów. Dzięki szeroko zakrojonym badaniom na różnych płaszczyznach możliwe było wskazanie obszarów zdegradowanych, które znajdują się na terenie gminy. Dokonano precyzyjnego wyznaczenia wymienionych obszarów przy wykorzystaniu metody kartograficznej. Zamieszczone mapy obszarów zdegradowanych szczegółowo przedstawiają wyznaczone obszary, które mają zostać objęte procesem rewitalizacji.

Sporządzona Diagnoza społeczno – gospodarcza dla Gminy Jabłoń spełnia wszystkie zapisy i wskazania wynikające z *ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485)*.

Definicje kluczowych pojęć

Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. **Rewitalizacja** zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez **interesariuszy** (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ **gospodarczych** (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja

- lokalnych przedsiębiorstw),
- ✓ **środowiskowych** (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
  - ✓ **przestrzenno-funkcjonalnych** (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
  - ✓ **technicznych** (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów),

Natomiast **interesariuszami rewitalizacji** są w szczególności:

- ✓ mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- ✓ mieszkańcy gminy inni niż wymienieni powyżej;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- ✓ podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- ✓ jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- ✓ organy władzy publicznej;
- ✓ podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego. Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Po drugie, proces rewitalizacji powinien być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze gminy, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Prace diagnostyczne i projektowe obejmowały analizy dokumentów dostarczonych przez Zamawiającego. Wykorzystano również dane dostarczone z GUS oraz innych opracowań i dokumentów planistycznych.

1. Ogólna charakterystyka Gminy Jabłoń

1.1. Położenie

Gmina Jabłoń jest jedną z 213 gmin województwa lubelskiego, położoną w powiecie parczewskim. Gmina Jabłoń jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, na Południowym Podlasiu. Jabłoń jest jedną z 7 gmin powiatu parczewskiego, położoną w północnej części tego powiatu. Jej powierzchnia wynosi 110,98 km². Pod względem zajmowanego obszaru jest to jedna z najmniejszych gmin w powiecie parczewskim (mniejsza jest tylko gmina Podedwórze – 107,2 km²). Gmina graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- 1) od zachodu z Gminą Milanów;
- 2) od północy z Gminą Wisznice (powiat bialski);
- 3) od wschodu z Gminą Podedwórze;
- 4) od południowego - wschodu z Gminą Dębowa Kłoda;
- 5) od południowego - zachodu z Gminą Parczew.

Na terenie Gminy znajduje się 12 miejscowości, stanowiących zarazem 12 sołectw:

- 1) Jabłoń,
- 2) Kudry,
- 3) Paszenki,
- 4) Wantopol,
- 5) Puchowa Góra,
- 6) Kolano-Kolonia,
- 7) Kolano,
- 8) Holendernia,
- 9) Kalinka,
- 10) Gęś,
- 11) Łubno,
- 12) Dawidy.

Obszar Gminy Jabłoń znajduje się w obrębie mezoregionu Równina Parczewska, należącego do Polesia Zachodniego, w zlewisku rzek Zielawy i Piwoni. Sieć rzeczna jest bardzo słabo rozwinięta. Przez teren Gminy przepływa jedna rzeka – Muława – lewobrzeżny dopływ Zielawy. Głównym elementem hydrograficznym jest Kanał Wieprz – Krzna wraz z siecią rowów melioracyjnych. Powierzchniowe wody to jezioro Święte – zbiornik typu oczko we wsi Gęś oraz zbiorniki retencyjne: „Jabłoń” przy Kanale Wieprz – Krzna we wsi Jabłoń o powierzchni 2 ha i zbiornik „Opole” (Podedwórze) na granicy z gminą Podedwórze. Klimat omawianego obszaru należy do chłodniejszych w Polsce. Zima jest dłuższa niż w pozostałych krainach Regionu Wielkich Dolin, lato – ciepłe i długie, zaś stosunkowo krótkie jesień i wiosna zaznaczają się dość gwałtownym wzrostem temperatury w kwietniu i spadkiem w listopadzie.

Siedzibą gminy jest Jabłoń. Urząd Gminy Jabłoń mieści się przy ul. Augusta Zamoyskiego 27 w Jabłoni.

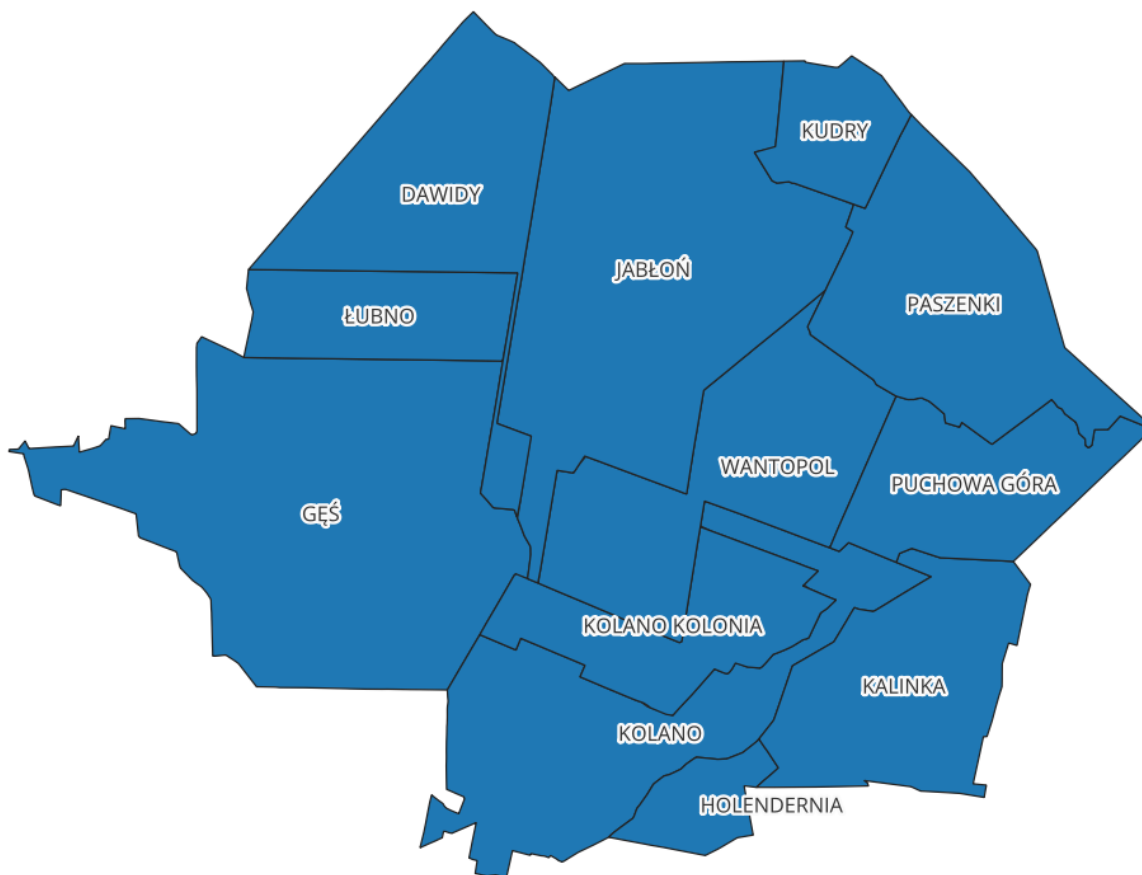
Układ komunikacyjny obsługujący gminę Jabłoń opiera się na systemie dróg powiatowych, gminnych i wewnętrznych. Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 815 Parczew - Wisznice. Zarządy tych dróg mają swoje siedziby poza terenem gminy.

Mapa 1 Położenie Gminy Jabłoń na tle powiatu parczewskiego

Źródło: <http://www.gminy.pl/powiaty/66.html>

Mapa 2 Położenie poszczególnych miejscowości na terenie Gminy Jabłoń

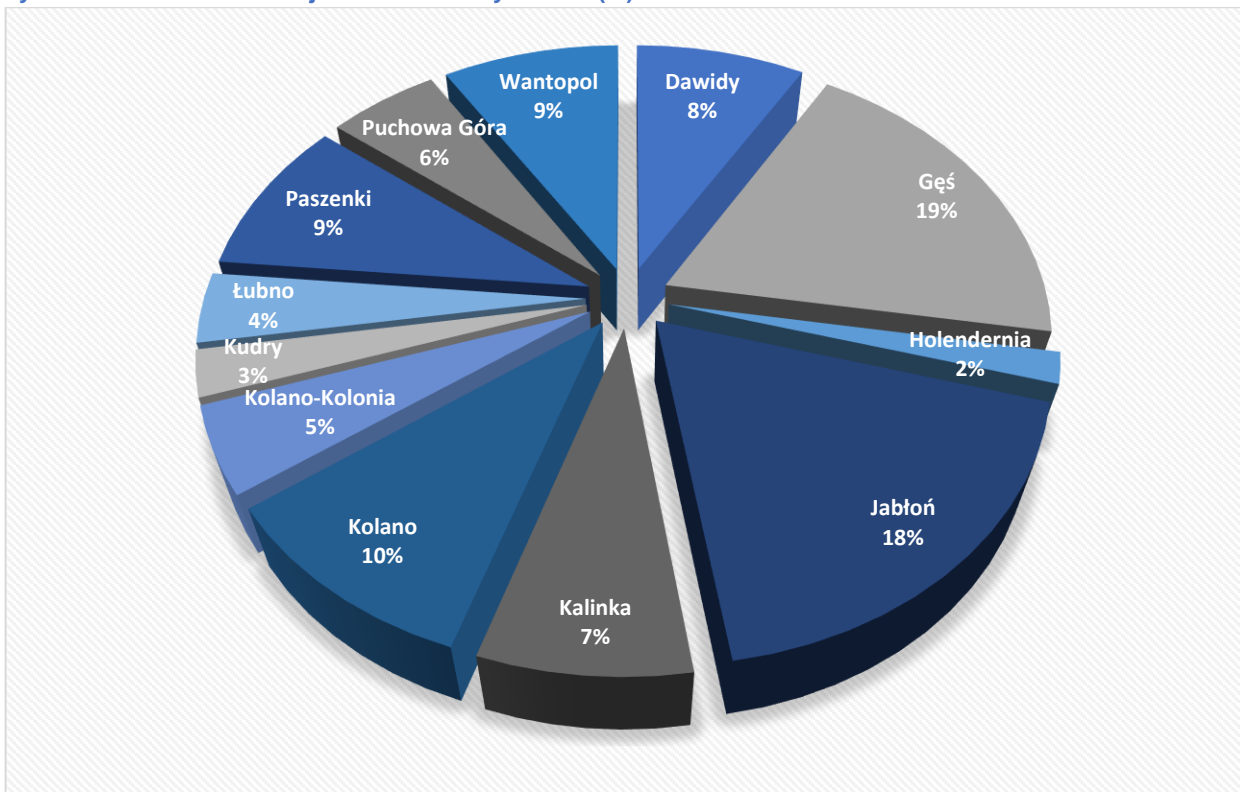
Źródło: <https://jablon.e-mapa.net/>

Tabela 1 Powierzchnia poszczególnych miejscowości Gminy Jabłoń

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia (ha)
1	Dawidy	940,10
2	Gęś	2124,78
3	Holendernia	194,66
4	Jabłoń	2014,59
5	Kalinka	823,85
6	Kolano	1099,25
7	Kolano-Kolonia	540,67
8	Kudry	291,67
9	Łubno	443,74
10	Paszenki	1012,36
11	Puchowa Góra	610,03
12	Wantopol	980,83
RAZEM		11076,54

Źródło: UG Jabłoń

Wykres 1 Powierzchnia miejscowości Gminy Jabłoń (%)

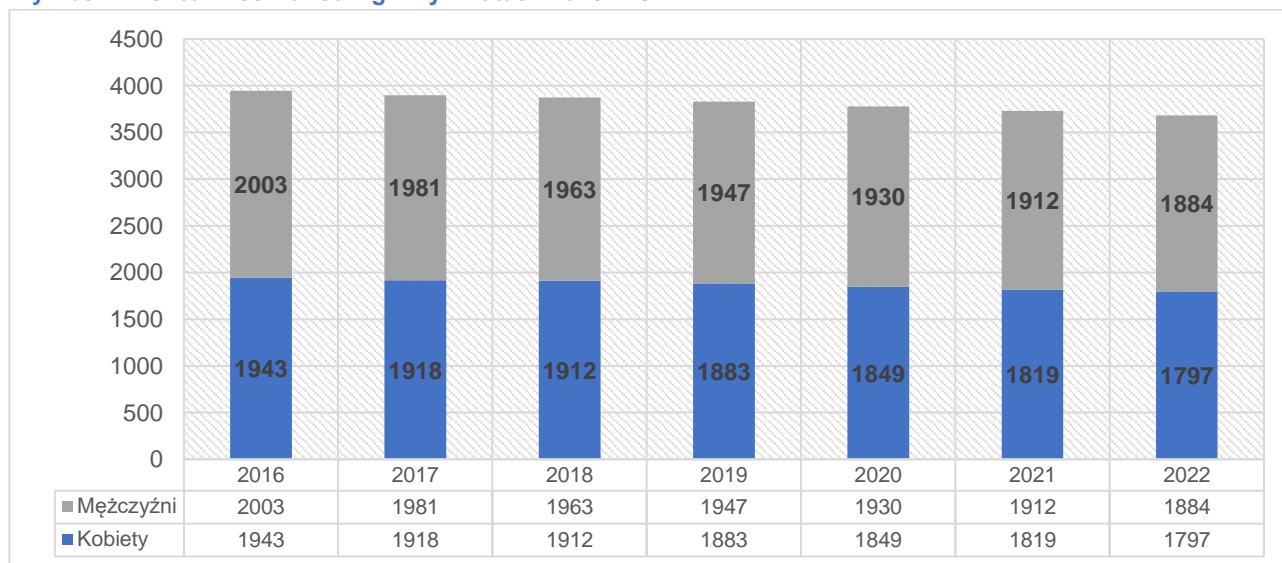
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Jabłoń

1.2. Demografia

Do podstawowych charakterystyk zbiorowości ludzkiej należą jej liczebność i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców gminy systematycznie maleje z niewielkimi wahaniami.

W latach 2016 – 2022 liczba osób zamieszkujących gminę zmniejszyła się o 265 osób.

Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy w latach 2016 - 2022

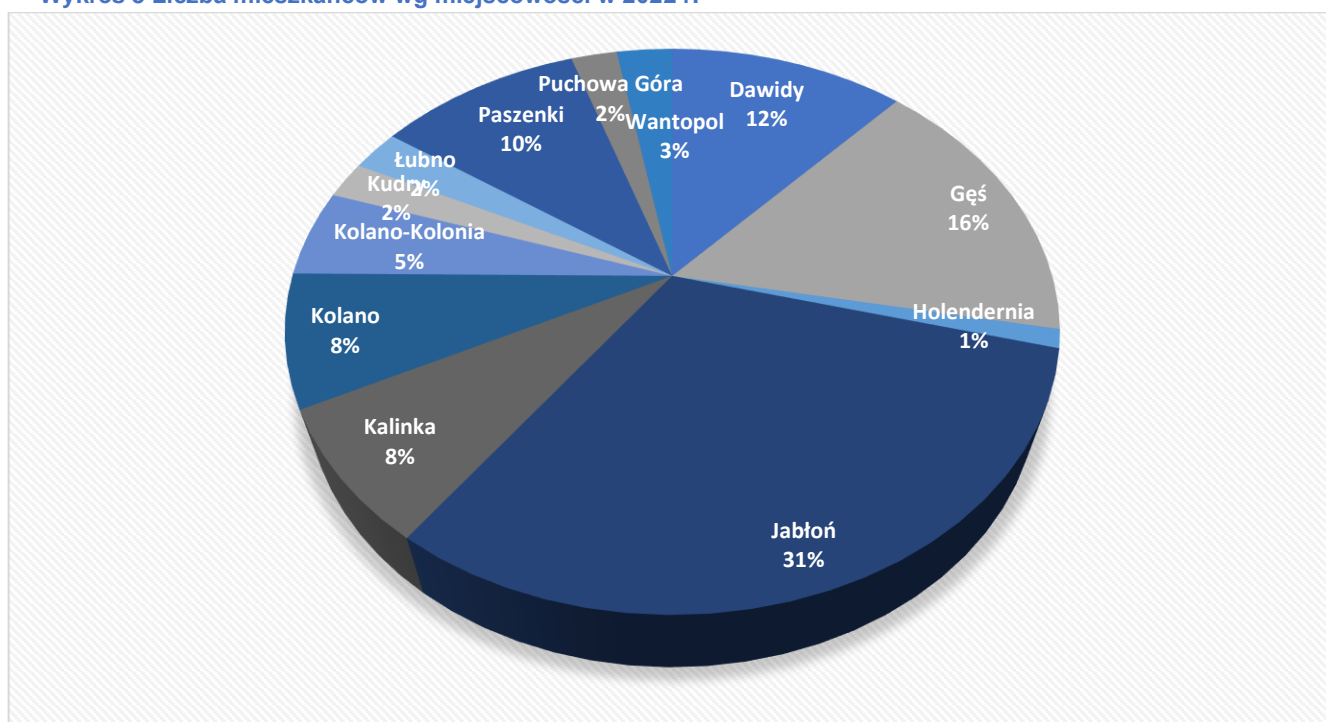
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Jabłoń

Tabela 2 Liczba mieszkańców wg miejscowości zameldowanych na pobyt stały – stan na 31.12.2022 r.

Lp.	Obręb geodezyjny	Liczba mieszkańców	Kobiety	Mężczyźni
1.	Dawidy	436	223	213
2.	Gęś	595	289	306
3.	Holendernia	39	18	21
4.	Jabłoń	1138	572	566
5.	Kalinka	280	124	156
6.	Kolano	278	134	144
7.	Kolano-Kolonia	183	91	92
8.	Kudry	79	33	46
9.	Łubno	89	43	46
10.	Paszenki	376	185	191
11.	Puchowa Góra	85	40	45
12.	Wantopol	103	45	58
RAZEM:		3681	1797	1884

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Jabłoń

Wykres 3 Liczba mieszkańców wg miejscowości w 2022 r.

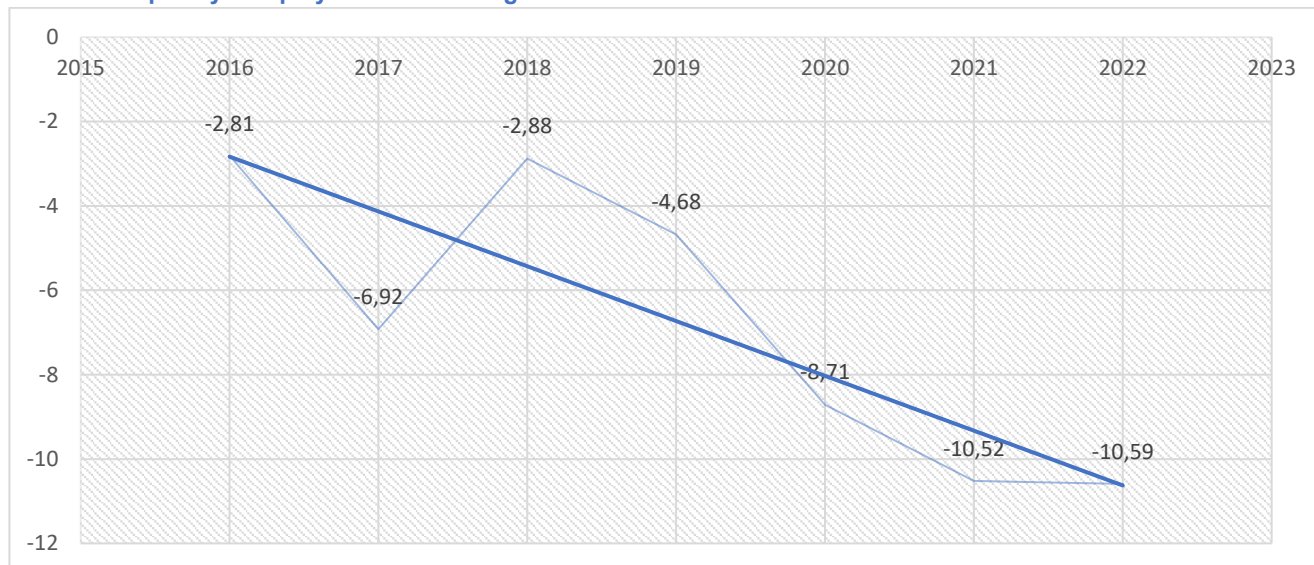

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Jabłoń

Struktura wieku mieszkańców i przyrost naturalny

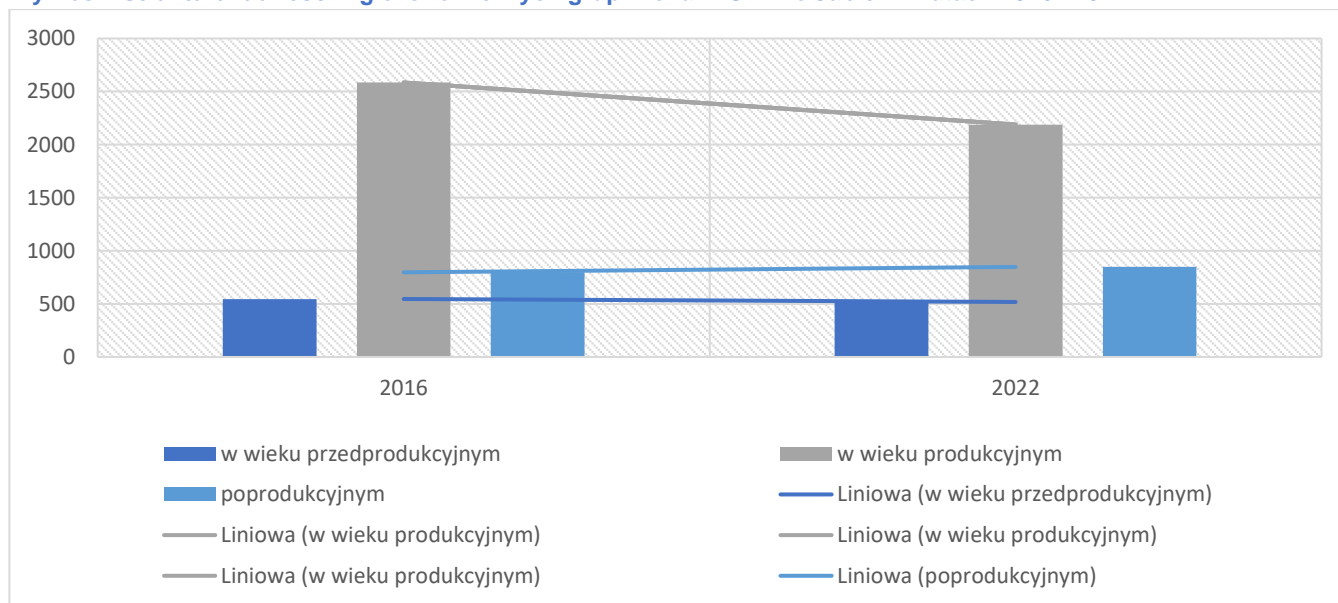
Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się. Dane dostarczone przez Urząd Gminy wskazują, na **ujemny przyrost naturalny. Bezpośrednią przyczyną jest malejąca liczba urodzeń.**

Tabela 3 Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Jabłoń w latach 2016 i 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Migracje ludności

Sytuacja demograficzna w gminie kształtowana jest również przez migracje. Saldo migracji jako różnica między liczbą zameldowań a wymeldowań pokazuje ruch mieszkańców zarówno w kraju jak i za granicę.

Migracje ludności są podstawowym elementem i formą mobilności przestrzennej. Oznaczają one przemieszczenia terytorialne związane ze względnie trwałą zmianą miejsca

zamieszkania i są postrzegane jako komponent, obok rozrodzności i umieralności, zmian demograficznych.

W omawianym okresie (2016-2022) Gmina Jabłoń notuje ujemne saldo migracji wewnętrznej. Na stan ilościowy mają wpływ następujące czynniki: przyrost naturalny, długość życia mieszkańców oraz zjawiska migracyjne.

1.2. Edukacja

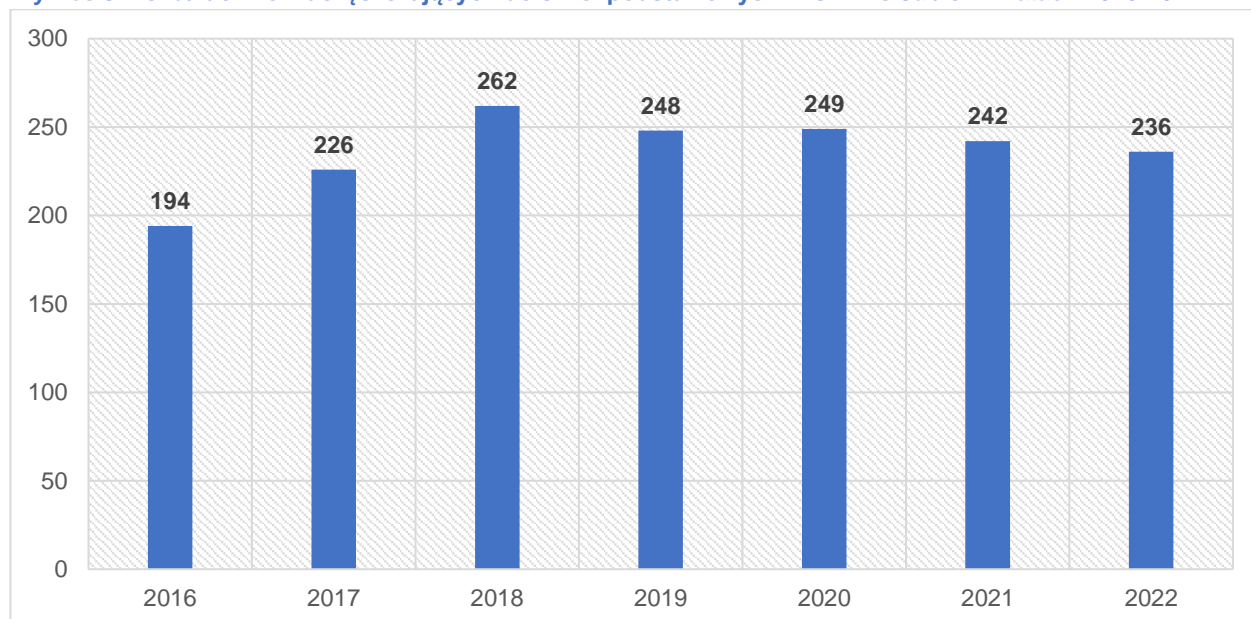
W gminie funkcjonuje obecnie 5 szkół podstawowych: w Jabłoniu (Szkoła Podstawowa im. SGO „Polesie”), w Dawidach, w Kolanie im. Amelii hr. Łubieńskiej, w Gęsi i w Paszenkach. W Gminie funkcjonuje także Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoniu (Sieć Szkół Rolniczych prowadzonych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Szkoła Podstawowa w Jabłoniu jest prowadzona przez Gminę, Szkoła Podstawowa w m. Dawidy jest prowadzona przez Stowarzyszenie „Szkoła marzeń”, Szkoła Podstawowa w Gęsi – przez Stowarzyszenie Edukator Społeczno - Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym z Łomży, Szkoła Podstawowa w Kolanie – przez Stowarzyszenie „Nadzieja”. W roku szkolnym 2021/2022 w szkołach funkcjonowało 11 oddziałów, do poszczególnych oddziałów uczęszczała następująca liczba uczniów: Oddział przedszkolny 3-4 latków – 53 dzieci; Oddział przedszkolny 5-latków – 30 dzieci; Oddział przedszkolny 6-latków – 42 dzieci; Klasa I – 35 uczniów; Klasa II – 23 uczniów; Klasa III – 36 uczniów; Klasa IV – 32 uczniów; Klasa V – 23 uczniów; Klasa VI – 27 uczniów; Klasa VII – 28 uczniów; Klasa VIII – 41 uczniów.

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoniu kształci młodzież oraz dorosłych w następujących typach szkół:

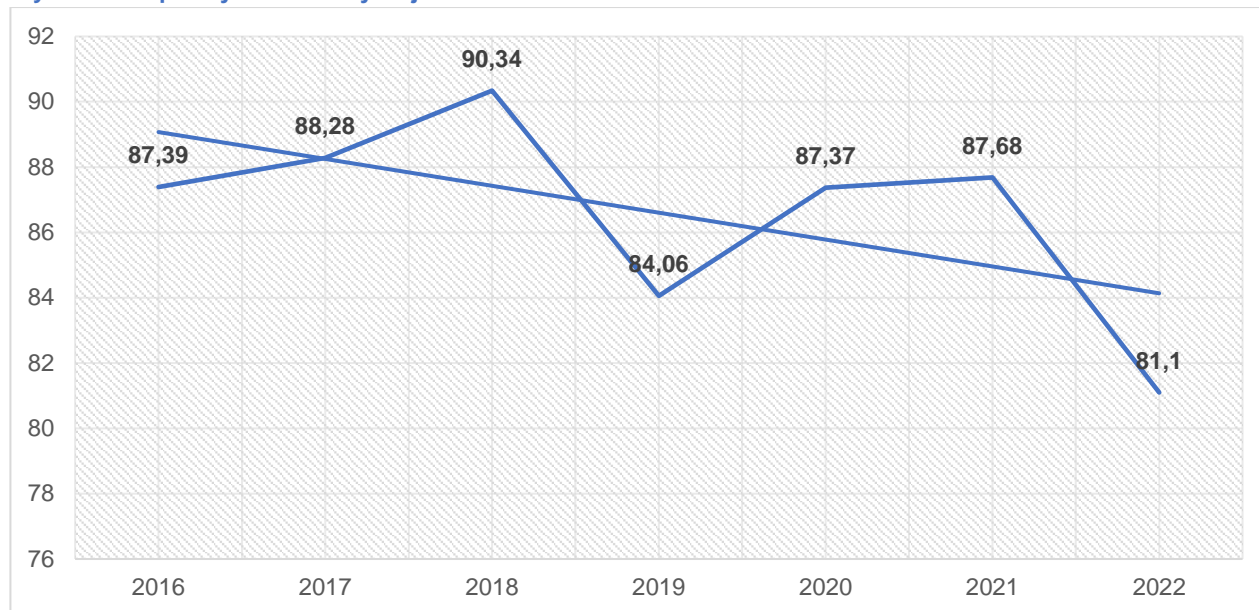
- 1) TECHNIKUM (4-letnie na podbudowie gimnazjum oraz 5 letnie na podbudowie szkoły podstawowej) w zawodach: technik agrobiznesu, technik rolnik, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik mechanizacji rolnictwa, technik mechanizacji rolnictwa i agrotroniki.
- 2) BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA (3-letnia na podbudowie gimnazjum lub szkoły podstawowej) w zawodzie rolnik.

Wykres 5 Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w Gminie Jabłoń w latach 2016-2022

Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie w 2016 r. wynosił 87,39%, na podobnym poziomie utrzymywał się przez lata 2020-2021, a w 2022 r. spadł do 81,1%.

Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Jabłoń w latach 2016-2022

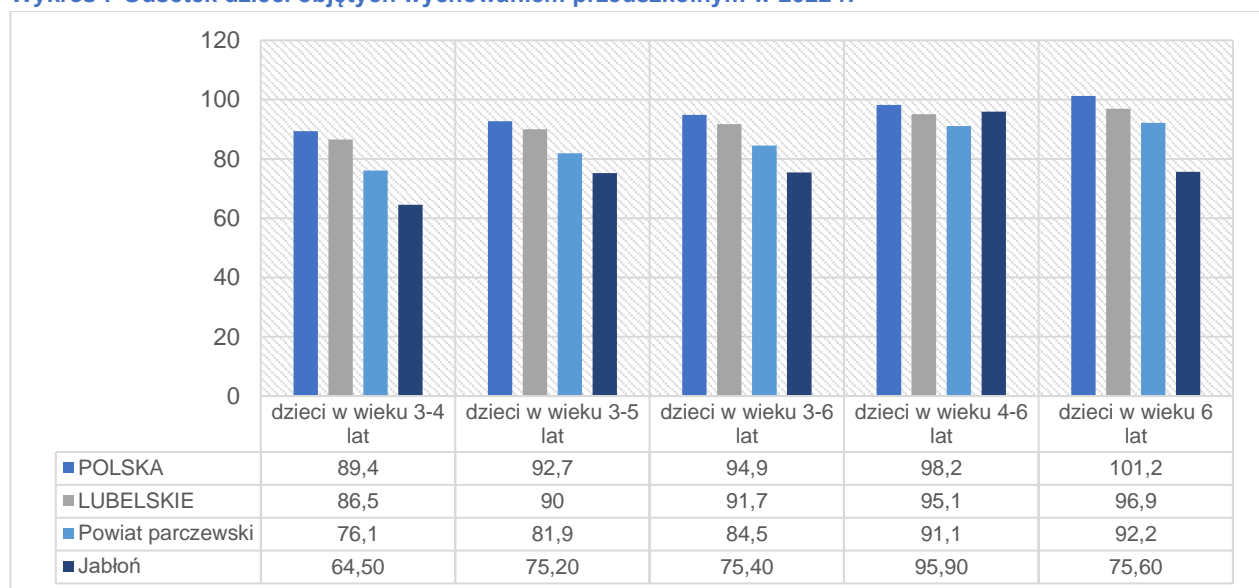
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Dodatkowo w Gminie funkcjonuje Gminny Żłobek Jabłuszko w Jabłoni, który powstał w 2020 r. w ramach projektu pn. *Gmina Jabłoń dla Maluszków*. Jednostka zapewnia opiekę z pełnym wyżywieniem dla 25 dzieci do lat 3.

1.2.1. Wychowanie przedszkolne

W Gminie Jabłoń w 2022 r. funkcjonuje 5 oddziałów przedszkolnych, w których działa 10 grup. Uczęszcza do nich 109 dzieci.

Wykres 7 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Z powyższej tabeli wynika, że odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie

Gminy Jabłoń jest znacznie niższy od wskaźnika dla kraju, województwa oraz powiatu.

1.2.2. Poziom nauczania w szkołach podstawowych

Tabela 4 Wyniki egzaminów ósmoklasisty rok szkolny 2021/2022

Lp.	Egzamin	Wynik egzaminu w %							
		Szkoła Podstawowa w Dawidach (zdawała 1 osoba, brak wyników)	Szkoła Podstawowa w Gęsi	Szkoła Podstawowa w Jabłoni	Szkoła Podstawowa w Kolanie	Szkoła Podstawowa w Paszenkach (zdawało 4 osoby, brak wyników)	Powiat	Gmina	Województwo
1	Język polski	--	61	57	69	--	58	62	61
2	Matematyka	--	60	56	63	--	53	56	56
3	Język angielski	--	53	49	81	--	61	59	64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Jabłoń

1.3. Zabytki i kultura

1.3.1. Zabytki kultury

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Jabłoń przyjęta została Zarządzeniem nr 28/23 Wójta Gminy Jabłoń z dnia 19 października 2023 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków i jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu Gminy Jabłoń.

Wykaz zabytków nieruchomych gminy Jabłoń:

Lp.	Miejscowość	Zakres wpisu	Nr rej. zabytków	Decyzja wpisu
1.	Gęś	kościół rzymsko kat. pw. św. Jozafata, wraz z otaczającym drzewostanem, na działce wskazanej w dec., w gran. wg zał. planu	A/1330	decyzja Wojewody Białkopodlaskiego z dn. 17.09.1997, znak: PSOZ-1110/2/97
2.	Jabłoń	obszar zabytkowy – w gran. określonych na załączonym planie, obejmujący: 1) zespół pałacowo-parkowy (d. pałac wraz z jego dekoracją stiukową, boazeriami, parkietami, stolarką otworów, kominkami, wyposażeniem reprezentacyjnego hallu i klatki schodowej, galeria łącząca skrzydło wschodnie pałacu z oficyną, oficyna, kaplica, założenie dziedzińca przed	A/601	decyzja WK. z w Lublinie z dn. 27.05.1972, znak: KL.IV-7/ /72; - decyzja WKZ w Lublinie z dn. 31.12.1974, znak: KL.IV-7/26/74

		pałacem, brama wjazdowa, domek odźwiernego, park krajobrazowy ze starodrzewie – w granicach wg załącznika), 2) osadę folwarczną, 3) kościół parafialny wraz z plebanią, 4) stary cmentarz z XIX w. nagrobkami, 5) drzewostan - w granicach obszaru zabytkowego		
3.	Jabłoń-Wantopol	budynek gajówki, w gran. murów zewn. – na działce wskazanej w dec., wg zał. wrysu	A/12	decyzja LWKZ w Lublinie z dn. 19.07.2007, znak: KD/4402/4/2988/2002
4.	Kolano /obręb Kolonia Kolano/	założenie dworsko-ogrodowe Kolano, położone w obrębie ewidencyjnym Kolonia Kolano, obejmujące: dwór, park, kościół parafialny pw. Imienia NMP, dzwonicę, plac przykościelny, w granicach obszaru odpowiadającego działkom geodezyjnym nr 497/1, 498, 499, wskazanego na załączniku do decyzji	A/1416	decyzja WKZ w Białej Podlaskiej z dn. 17.06.1985, znak: KI.VII-5340/8/85 decyzja LWKZ z 12.05.2017 r. znak: KD.5130.28.2.2017 - zmiana decyzji wpisu
5.	Paszenki	kościół paraf. pw. św. Trójcy (d. cerkiew unicka)	A/38	decyzja WKZ w Lublinie z dn. 14.04.1966, znak KL.V-7/44/66

Wykaz obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków gminy Jabłoń:

Lp.	Miejscowość	Nazwa	Czas powstania	Adres/lokalizacja
1.	DAWIDY	KAPLICZKA Z FIGURĄ NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA	II poł. XX w.	W pasie drogowym (dz. Nr 336) przed ogrodzeniem posesji nr 33
2.	DAWIDY	KRZYŻ PRZYDROŻNY Z RZEŻBĄ CHRYSYTA UKRZYŻOWANEGO	2002 r. (pierwotnie 1902 r.)	przy skrzyżowaniu, dz. nr 336
3.	DAWIDY	KAPLICZKA	I poł. XIX w.	Przy skrzyżowaniu, dz. nr 496
4.	DAWIDY	OBELISK Z KRZYŻEM	1935 r.	Przy skrzyżowaniu, dz. nr 496
5.	DAWIDY	CMENTARZ EPIDEMICZNY	XIX w. lub początek XX w.	Dz. nr 492/2, 493
6.	DAWIDY	KRZYŻ	XIX w. lub początek XX w.	Dz. nr 492/2

7.	DAWIDY	KAPLICZKA Z FIGURĄ NAJŚWIĘTSZEGO SERCA PANA JEZUSA	1953 r.	W linii ogrodzenia posesji nr 66, dz. nr 373, 391
8.	DAWIDY	KRZYŻ	I połowa XX w.	Za ogrodzeniem posesji nr 108 jednak w zasięgu pasa drogowego na dz. Nr 391
9.	DAWIDY	KRZYŻ	I połowa XX w.	Przy skrzyżowaniu zjeździe w drogę polną, dz. nr 630
10.	GĘŚ	KRZYŻ DWURAMIENNY	I połowa XX w.	przy skrzyżowaniu od strony Rudzieńca na dzi. Nr 555
11.	GĘŚ	KRZYŻ	połowa XX w.	przy skrzyżowaniu na wusokości posesji nr 61, na dzi. Nr 688
12.	GĘŚ	KRZYŻ	połowa XX w.	Przy posesji nr 7, dz. Nr 514
13.	GĘŚ	KRZYŻ	XX w.	Przy posesji nr 152, w pasie drogowym przy skrzyżowaniu na dz. Nr 1383
14.	GĘŚ	KRZYŻ	XX w.	Przy skrzyżowaniu we wsch. Narożniku dz. nr 1097
15.	GĘŚ	KRZYŻ	XX w.	Przy zakręcie drogi polnej, w pasie drogowym na dz. Nr 1160
16.	GĘŚ	KRZYŻ	XX w.	Na posesji szkolnej nr 165, przy skrzyżowaniu na dz. Nr 1167
17.	GĘŚ	KRZYŻ DWURAMIENNY	1940 r.	skrzyżowanie naprzeciw posesji nr 161 przy skrzyżowaniu, na pograniczu działek nr 1147 (pas drogowy) i 1181
18.	GĘŚ	KAPLICZKA Z RZEźBĄ ŚW. JANA NEPOMUCENA	XIX w.	Przy rozwidleniu dróg w pasie drogowym na dz. nr 1147
19.	GĘŚ	KAPLICZKA PRZYDROŻNA Z FIGURĄ ŚW. ANTONIEGO	1903 r.	Przy posesji nr 128, dz. nr 1146
20.	GĘŚ	KAPLICZKA Z FIGURĄ MATKI BOSKIEJ	1949 r.	Przy skrzyżowaniu na terenie działki nr 731/1 przy budynku nr 181

21.	GĘŚ	DOM	I połowa XX w.	Gęś 99 (dawniej 97)
22.	GĘŚ	DOM	I połowa XX w.	Gęś 100 (dawniej 98)
23.	GĘŚ	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PW. ŚW. JOZAFATA	1912 r.-II poł XX w.	Dz. 689, 691/1
24.	GĘŚ	KOŚCIÓŁ PW. ŚW. JOZAFATA	1912 r.-1913 r.	Dz. 689
25.	GĘŚ	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY W ZESPOLE KOŚCIOŁA PW. ŚW. JOZAFATA	1912 r. – II poł XX w.	Dz. 689, 691/1
26.	GĘŚ	OGRODZENIE CMENTARZA W ZESPOLE KOŚCIOŁA PW. ŚW. JOZAFATA	II poł. XX w.	Dz. 689, 691/1
27.	GĘŚ	DRZEWOSTAN W ZESPOLE KOŚCIOŁA PW. ŚW. JOZAFATA	1912 r. – pocz. XXI w.	Dz. 689, 691/1
28.	GĘŚ	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	1906 r.	Dz. Nr 693
29.	GĘŚ	CMENTARZ UNICKI I PRAWOSŁAWNY	XIX w.	Dz. Nr 700
30.	JABŁOŃ	OBSZAR ZABYTKOWY	I poł. XX w.	Północna część Jabłonia
31.	JABŁOŃ	ZESPÓŁ PAŁACOWO-PARKOWY	I poł. XX w.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030
32.	JABŁOŃ	GALERIA ŁĄCZĄCA PAŁAC Z OFICYNĄ	1904-1905 r.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030
33.	JABŁOŃ	OFICYNA	1891, 1904-1905 r.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030
34.	JABŁOŃ	DOMEK ODŹWIERNEGO	1904-1905 r.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030
35.	JABŁOŃ	BRAMA WJAZDOWA	1904-1905 r.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030
36.	JABŁOŃ	KAPLICA	1904-1905 r.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030
37.	JABŁOŃ	PAŁAC	1904-1905 r.	Augusta Zamojskiego 6b, dz. nr 2030

38.	JABŁOŃ	PARK I ZAŁOŻENIE DZIEDZIŃCA PRZED PAŁACEM	I poł. XIX w., I ćw. XX w.	Augusta Zamoyskiego 6b, dz. nr 2030
39.	JABŁOŃ	OSADA FOLWARCZNA	I poł. XX w.	Augusta Zamoyskiego 6b, dz. nr 2030
40.	JABŁOŃ	STARY CMENTARZ Z XIX W.	początek XIX w.	Po drugiej stronie drogi w stosunku do zespołu kościelnego i cmentarza parafialnego, dz. nr 1991
41.	JABŁOŃ	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	1919 r.	Na północny wchód od zespołu kościelnego, dz. nr 679
42.	JABŁOŃ	PLEBANIA W ZESPOLE KOŚCIELNYM	1936 r.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
43.	JABŁOŃ	SPICHLERZ	XX w.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
44.	JABŁOŃ	ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚWIĘTEGO TOMASZA Z VILLANOVY	1919 r.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
45.	JABŁOŃ	KOŚCIOŁ PARAFIALNY PW. ŚW. TOMASZA Z VILLANOVY	1907-1909 r.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
46.	JABŁOŃ	OGRODZENIE ZESPOŁU KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO PW. ŚWIĘTEGO TOMASZA Z VILLANOVY	I ćw. XX w.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
47.	JABŁOŃ	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY W ZESPOLE KOŚCIOŁAPARAFIALNEGO PW. ŚWIĘTEGO TOMASZA Z VILLANOVY	I ćw. XX w.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
48.	JABŁOŃ	DRZEWOSTAN W ZESPOLE KOŚCIOŁAPARAFIALNEGO PW. ŚWIĘTEGO TOMASZA Z VILLANOVY	I ćw. XX w.	ul. Kościelna 1, dz. nr 679
49.	JABŁOŃ	KRZYŻ	pocz. XX w.	Na rozstaju dróg na dz. nr 757
50.	JABŁOŃ	BAŻANCIARNIA	pocz. XX w.	W części parkowej zespołu pałacowo-parkowego, za kanałem Wieprz-Krzna, na dz. nr 2014/2

51.	JABŁOŃ	FIGURA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANEJ	XIX w. lub pocz. XX w.	Na pograniczu posesji przy ul. Tadeusza Kościuszki 14 (dz. nr 2117) i pasa drogowego (dz. nr 2169) w rejonie skrzyżowania z ul. Lipową
52.	JABŁOŃ	URZĄD GMINY W ZESPOLE OSADY FOLWARCZNEJ	ok. 1914 r.	ul. A. Zamoyskiego 27, dz. nr 1566/5
53.	JABŁOŃ	CZWORAK	1910 r.	ul. Krótka 1, dz. nr 2087, 2088
54.	JABŁOŃ	CZWORAK	1910 r.	ul. Krótka 1a, dz. nr 2090/1, 2090/2, 2091/1, 2091/2
55.	JABŁOŃ	CZWORAK	1910 r.	ul. Kościuszki 4, dz. nr 2129
56.	JABŁOŃ	OŚMIORAK	1913 r.	ul. Kościuszki 4a, dz. nr 2130
57.	JABŁOŃ	SZEŚCIORAK	1914 r.	ul. Kościuszki 1, dz. nr 2137
58.	JABŁOŃ	CZWORAK	1910 r.	ul. Zamoyskiego 13, dz. nr 2139
59.	JABŁOŃ	SZEŚCIORAK	1910 r.	ul. Zamoyskiego 9c, dz. nr 2147
60.	JABŁOŃ	DWOJAK	1910 r.	ul. Zamoyskiego 9a
61.	JABŁOŃ	RZĄDCÓWKA	1905 r.	ul. Zamoyskiego
62.	JABŁOŃ	DOM	1920 R.	ul. Polna 7a (d. 109), dz. nr 1510
63.	JABŁOŃ	KRZYŻ	pocz. XX w.	Przy skrzyżowaniu, na granicy dz. nr 572 i 621, obok posesji nr 5
64.	JABŁOŃ	KAPLICZKA	1929 r.	Przy skrzyżowaniu, na dz. nr 948, naprzeciw posesji nr 6
65.	JABŁOŃ	KUŹNIA W ZESPOLE FOLWARCZNYM	1914 r.	Dz. nr 2154/12, na wschodnim krańcu osady Jabłoń
66.	JABŁOŃ	OBORA I W ZESPOLE FOLWARCZNYM	ok. 1913 r.	Dz. nr 2154/12, na wschodnim krańcu osady Jabłoń
67.	JABŁOŃ	OBORA II W ZESPOLE FOLWARCZNYM	ok. 1913 r.	Dz. nr 2154/12, na wschodnim krańcu osady Jabłoń

68.	JABŁOŃ	SPICHLERZ W ZESPOLE FOLWARCZNYM	ok. 1913 r.	Dz. nr 2154/12, na wschodnim krańcu osady Jabłoń
69.	JABŁOŃ-WANTOPOL	GAJÓWKA	1905-1914 r.	W lesie Smuga, na dz. nr 620/4
70.	JABŁOŃ-WANTOPOL	DWA KRZYŻE	pocz. XX w. i 2003 r.	Na skraju lasu Smuga od strony gruntów Kolonia Kolano, na dz. nr 625/
71.	KALINKA	KRZYŻ PRAWOSŁAWNY	pocz. XX w.	przed posesją nr 23, na dz. nr 207
72.	KOLANO	KRZYŻ	I poł. XX w.	Na rozstaju dróg na dz. nr 490 (pas drogowy), niemal naprzeciw posesji nr 67a
73.	KOLANO	KRZYŻ	I poł. XX w.	Wśród pól, na granicy działek nr 416 i 527 (pas drogowy), naprzeciw skrzyżowania z drogą polną
74.	KOLANO	KRZYŻ	I poł. XX w.	przed posesją nr 39, w pasie drogowym na dz. nr 489
75.	KOLONIA KOLANO	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	01.01.1920 r.	dz. nr 86/2
76.	KOLONIA KOLANO	KRZYŻ DWURAMIENNY	1942 r.	Przy remizie strażackiej, na dz. nr 87
77.	KOLONIA KOLANO	ZAŁOŻENIE DWORSKO-OGRODOWE	XVIII, XIX, XX w.	Kolonia Kolano 45 i 46, dz. nr 497/1, 498, 499
78.	KOLONIA KOLANO	DWÓR	poł. XIX w.	Kolonia Kolano 45, dz. nr 497/1
79.	KOLONIA KOLANO	PARK DWORSKI	II. poł. XIX w.	Kolonia Kolano 45, dz. nr 497/1
80.	KOLONIA KOLANO	PIWNICA	XIX/XX w.	Kolonia Kolano 45, dz. nr 497/1
81.	KOLONIA KOLANO	KOŚCIÓŁ PW. IMIENIA NMP	1860 r.	Kolonia Kolano 46, dz. nr 498
82.	KOLONIA KOLANO	DZWONNICA	Ok. 1930 r.	Kolonia Kolano 46, dz. nr 498
83.	KOLONIA KOLANO	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY	Ok. 1930 r.	Kolonia Kolano 46, dz. nr 498
84.	KUDRY	KAPLICZKA	1954 r.	

85.	PASZENKI	CMENTARZ EPIDEMICZNY	XIX w.	Przy drodze wojewódzkiej Parczew - Biała Podlaska, na dz. nr 66
86.	PASZENKI	KRZYŻ	I poł. XX w.	W pasie drogowym (dz. nr 24) przed posesją nr 115
87.	PASZENKI	KRZYŻ	1970 r.	W pasie drogowym (dz. nr 202) w połowie drogi prowadzącej do wsi
88.	PASZENKI	ZESPÓŁ KOŚCIELNY (D. CERKWI UNICKIEJ)	1717 r.	Dz. nr 427
89.	PASZENKI	KOŚCIÓŁ PW. ŚW. TRÓJCY (D. CERKIEW UNICKA)	1717 r. 1890 r.	Dz. nr 427
90.	PASZENKI	CMENTARZ PRZYKOŚCIELNY (D. CMENTARZ PRZYCERKIEWNY)	1717 r. 1890 r.	Dz. nr 427
91.	PASZENKI	DRZEWOSTAN W ZESPOLE KOŚCIELNYM (D. CERKWI UNICKIEJ)	XX w.	Dz. nr 427
92.	PASZENKI	CMENTARZ RZYMSKOKATOLICKI	pocz. XX w.	Dz. nr 440
93.	PUCHOWA GÓRA	KAPLICZKA Z SERCA PANA JEZUSA	1932 r.	Na skrzyżowaniu z drogą gruntową (dz. nr 671), na dz. nr 669

W Gminie Jabłoń funkcjonuje również wiele zabytków archeologicznych, m.in. liczne ślady osadnictwa, osady.

1.3.2. Działalność kulturalna

Gmina Jabłoń jest terenem na którym przez 500 lat stykały się różne kultury i religie. Przenikały się wpływy polskie, ruskie i litewskie, wyznania prawosławne, rzymsko-katolickie i unickie (grecko - katolickie). Ich świadectwem jest stare, charakterystyczne dla tej części Polski budownictwo ludowe, obiekty sakralne (cerkiewki i cmentarze prawosławno-unickie), specyficzna (niestety zanikająca) gwara ludowa oraz wciąż żywa twórczość ludowa (tkactwo, plecionkarstwo, rzeźba, malarstwo).

Gminny Ośrodek Kultury w Jabłoniu powstał w lipcu 2002 r., zaś przed utworzeniu nowej jednostki mieścił się w Paszenkach pod nazwą – Gminny Ośrodek Kultury w Jabłoniu z siedzibą w Paszenkach. GOK posiada 3 placówki terenowe: Wiejski Dom Kultury w Paszenkach, Wiejski Dom Kultury w Kolanie i Świetlicę Wiejską w Kalince. GOK współpracuje ze wszystkimi szkołami na terenie gminy, z organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, fundacjami, jednostkami administracji rządowej i także parafiami. Prowadząc działalność kulturalną realizuje podstawowy cel, jakim jest pozyskanie i przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego uczestnictwa w

kulturze i współtworzenie jej wartości oraz upowszechnienie i promocja kultury lokalnej w kraju i za granicą.

Placówka organizuje imprezy oświatowe, artystyczne, rozrywkowe i sportowe dla mieszkańców gminy. Utrwalane są tradycje narodowe i patriotyczne oraz obrzędy i tradycje regionalne. Gromadzi, dokumentuje i udostępnia dobra kultury lokalnej, tworzy warunki dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego, organizowanie różnorodnych form pracy z dziećmi i na rzecz dzieci. Wspiera działalność wydawniczą i promuje Gminę Jabłoń na terenie całej Lubelszczyzny.

Ponadto w GOK w Jabłoniu odbywają się zajęcia świetlicowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zajęcia lekcyjne, kursy, szkolenia, zebrania. GOK jest organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez, m.in. konkursy plastyczne, literackie i historyczne, próby zespołów, chórów i Małych Form Teatralnych, nauka śpiewu i gry na instrumentach, koncerty, widowiska teatralne i obrzędowe, przeglądy pieśni, zajęcia informatyczne, plastyczne, teatralne, recytatorskie i florystyczne, kiermasze świąteczne, rajdy rowerowe, zajęcia sportowe i rekreacyjne, wyścigi kolarskie, biegi uliczne, uroczystości patriotyczne i sezonowe związane z pracą na roli.

Na terenie gminy działa świetlica Wiejska w Kalince, Jabłoniu, Dawidach i Gęsi oraz Koła Gospodyń Wiejskich w Kudrach, Jabłoniu, Dawidach, Łubnie, Gęsi, Kolanie i Paszenkach.

Działalność biblioteczna:

Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoniu została założona w 1949 r. Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoniu jest wpisana do Rejestru Instytucji Kultury Gminy Jabłoń. Na mocy Uchwały Rady Gminy w Jabłoniu nr XXIII/152/13 z dnia 22.03.2013 biblioteka posiada na własność budynek o powierzchni 1150 m². W 2013 r. biblioteka rozpoczęła realizację projektu w ramach Programu Rozwoju Infrastruktury Bibliotek „Biblioteka+” finansowanego przez ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pn. „Przebudowa budynku oświatowego na Gminną Bibliotekę Publiczną w Jabłoniu”, dzięki któremu wykończono budynek na zewnątrz i wewnątrz, a także w pełni wyposażono. Przebudowany budynek dostosowany został do potrzeb użytkowników w tym osób niepełnosprawnych (sanitariaty, podjazd, parking). W budynku zostały wydzielone pomieszczenia o funkcjach wykraczających poza obecną działalność: szkoleniowo-wykładowe (konferencje, szkolenia, imprezy okolicznościowe), zabaw dla dzieci, opracowania zbiorów, tradycji rzeźbiarskich (wystawy, ekspozycje twórców i warsztaty), upowszechniania dorobku kulturalnego, multimedialne (z 16 stanowiskami komputerowymi i bezpłatnym dostępem do Internetu). Obiekt wyposażony został w nowoczesny sprzęt (TV, playstation, nagłośnienie, projektor i ekran, tablica interaktywna, urządzenie wielofunkcyjne), sprzęt komputerowy z oprogramowaniem oraz meble. Powstała sala zabaw dla dzieci, która dostosowana jest do potrzeb dzieci w wieku przedszkolnym i wczesno szkolnym. Biblioteka wraz z filiami liczy ok 15000 egz. w tym literaturę piękną dla dzieci, młodzieży i dorosłych, oraz literaturę popularno – naukową.

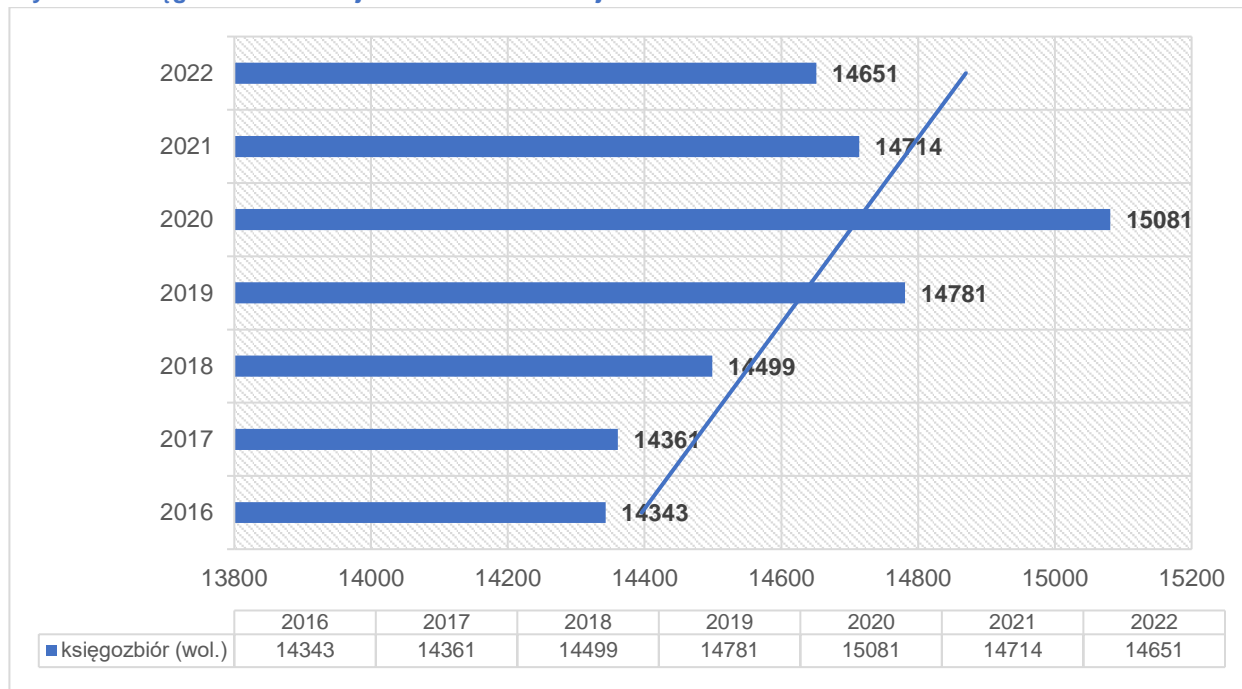
Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoniu uczestniczy w imprezach lokalnych, jako organizator, bądź współorganizator. Biblioteka współpracuje ze szkołami podstawowymi terenu Gminy Jabłoń, Gminnym Ośrodkiem Kultury, Wiejskimi Domami Kultury, stowarzyszeniami, kołami gospodyń wiejskich, lokalnymi zespołami muzycznymi, Ochotniczą Strażą Pożarną, Stowarzyszeniem Miłośników Ziemi Jabłońskiej, Zespołem Ludowym Kalina, zespołem „Seniorzy”, Muzeum Augusta Zamoyskiego, Zespołem Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Jabłoniu, Biblioteką Powiatowa Centrum- Kultury w Parczewie, Wojewódzkim Ośrodkiem Kultury w Lublinie biorąc udział w konkursach recytatorskich. Organizowane są ekspozycje prac plastycznych, konkursy czytelnicze, turnieje gier komputerowych, rozgrywki gier planszowych,

zajęcia w okresie ferii i wakacji, spotkania w Dyskusyjnym Klubie Książki. Jako główny cel biblioteka postawiła sobie zaktywizowanie dzieci i młodzieży, zachęcenie ich do czytania oraz do wykreowania mody na czytanie wśród tej grupy czytelniczej. W bibliotece głównej działa też kino biblioteczne, młodzież szkolna korzysta z ekranizacji lektur szkolnych. Młodsze dzieci oglądają bajki w czasie wolnym.

Biblioteka posiada duży zbiór gier planszowych i edukacyjnych, które są wykorzystywane do zabawy przez dzieci ze szkoły podstawowej oczekujące w bibliotece na rodziców odbierających je do domu po lekcjach. Współczesna biblioteka działa na rzecz mieszkańców, jest miejscem otwartym dla wszystkich użytkowników, zapewnia swobodny dostęp do wiedzy i informacji. Jest to miejsce bez barier integrujące środowisko lokalne i przyjazne dla wszystkich mieszkańców gminy. Mogą tu oni realizować swoje zainteresowania uczestnicząc w różnego rodzaju projektach i warsztatach, oraz twórczo spędzać wolny czas. Biblioteka udostępnia pomieszczenia na wszelkiego rodzaju spotkania okazjonalne (Dzień Nauczyciela, Dzień Kobiet, konferencje, szkolenia, różnego rodzaju spotkania - także wtedy, kiedy biblioteka nie jest ich organizatorem). GBP wraz z filiami bierze udział w projekcie „Mała Książka Wielki Człowiek”, jest głównym organizatorem akcji „Narodowe Czytanie”, angażując lokalną społeczność. Cyklicznie są organizowane następujące wydarzenia: konkurs pt. „Najaktywniejszy czytelnik roku szkolnego”, spotkania takie jak: Noc Bibliotek, Dzień Pluszowego Misia, Dzień Dinozaura, Dzień Języka Ojczystego, Światowy Dzień Poezji, Dzień Bibliotekarza i Bibliotek, współpracując ze szkołą podstawową prowadzone są lekcje biblioteczne. Odbywają się cykle spotkań tematycznych (np. w krainie wierszy Brzechwy, Jesień z Andersenem), zajęcia literacko-plastyczne oraz warsztaty twórcze o tematyce wielkanocnej i bożonarodzeniowej, a także kulinarnej. Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłoni to instytucja wspierająca rozwój społeczeństwa informacyjnego, zaspakajająca potrzeby czytelnicze, kulturalne i edukacyjne społeczności lokalnej, a także zapewniająca profesjonalny poziom swych usług kreując pozytywny wizerunek Biblioteki.

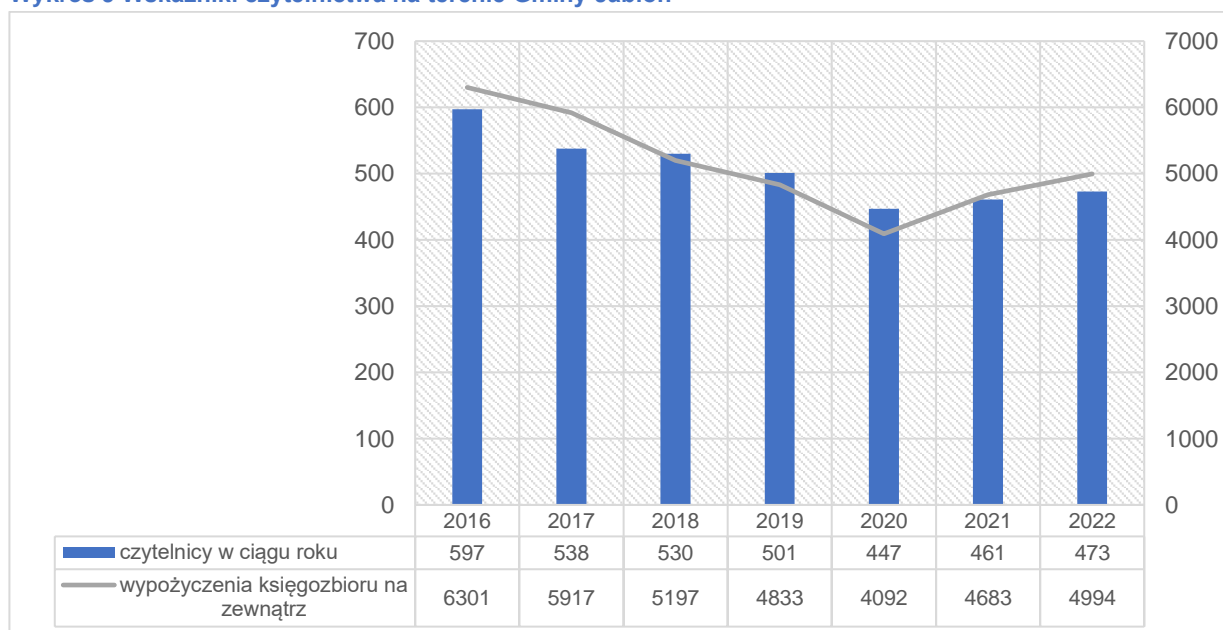
Biblioteka jest nowoczesnym centrum informacji, kultury i edukacji regionalnej GBP w Jabłoni posiada stronę internetową dla osób niedowidzących i zmiana koloru strony internetowej, dostępny katalog biblioteczny on-line (możliwość rezerwacji oraz przedłużeniu terminu książek) Sieć biblioteczną na terenie gminy tworzy biblioteka główna w Jabłoni i 3 filie w: Paszenkach, Gęsi i Kolanie.

Wykres 8 Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Jabłoniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Wykres 9 Wskaźniki czytelnictwa na terenie Gminy Jabłoń

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Do 2020 r. notowany był padek liczby czytelników, a od 2021 r. widoczny jest ich wzrost.

Na terenie gminy działa jedyne w powiecie Muzeum Augusta Zamoyskiego w Jabłoni. Muzeum zostało utworzone na mocy uchwały Rady Gminy Jabłoń z dnia 1 lipca 2011 roku. Tymczasową siedzibą Muzeum jest pomieszczenie znajdujące się w folwarcznym czworaku. W tym samym miejscu przez blisko osiem lat funkcjonowała - przeniesiona w 2003 roku z Internatu Zespołu Szkół Rolniczych w Jabłoni - Izba Pamięci Augusta Zamoyskiego. 5 listopada 1994 roku Izbę Pamięci w Internacie uroczyście otwierała żona artysty Helena Zamoyska oraz minister Edukacji Narodowej Tadeusz Pilch. Uroczystości inauguracyjne działalności Muzeum odbyły się 18 września 2011 roku w Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Augusta Zamoyskiego w Jabłoni.

Muzeum gromadzi pamiątki po Auguście Zamoyskim, wspomnienia osób pamiętających artystę, opracowania naukowe, jest organizatorem i współorganizatorem spotkań, konkursów, a także imprez nawiązujących do życia i twórczości Augusta Zamoyskiego.

23 maja 2021 r. Samorządowe Muzeum Augusta Zamoyskiego zostało przeniesione do nowej siedziby - czworaku folwarcznego, w którym w drugiej połowie lat trzydziestych XX w. Zamoyski zorganizował dla swoich pracowników Świetlicę „OGNISKO” z radiem i bilardem. W zbiorach Muzeum można zobaczyć pamiątki po rodzinie Zamoyskich, dokumenty folwarczne, listy mieszkańców Jabłonia do Artysty, fotografie, wspomnienia mieszkańców. Dodatkowo, niezwykle cenne są materiały pozyskane w 2014 roku z archiwum dr Zofii Kossakowskiej Szanajcy – autorki pierwszej monografii – Albumu pt. „August Zamoyski”.

1.4 Sport i rekreacja

Bazę sportową gminy tworzą sale sportowe oraz wielofunkcyjne boiska funkcjonujące przy jednostkach oświatowych z terenu Gminy Jabłoń.

Od 2018 r. na terenie gminy funkcjonuje Klub Sportowy „Olimpia Jabłoń”, który prowadzi sekcje piłki nożnej i siatkowej.

1.5 Turystyka

Obszar Gminy Jabłoń dysponuje potencjałem uzasadniającym uznanie turystyki, jako ważnej dziedziny rozwoju gospodarczego. Należą do nich przede wszystkim:

- ❖ interesująca historia regionu i gminy, ciekawe zabytki
- ❖ wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe,
- ❖ bogate dziedzictwo i tradycje kulturowe,
- ❖ czyste środowisko,
- ❖ dobre położenie komunikacyjne,
- ❖ dość dobrze rozwinięta sieć infrastruktury technicznej,
- ❖ pielęgnowanie lokalnych tradycji i folkloru, twórczość ludowa.

Wśród obiektów, które warto zobaczyć należy wskazać:

1) PAŁAC ZAMOYSKICH W JABŁONIU

W skład zespołu pałacowego w Jabłoniu wchodzi: pałac neogotycki, oficyna, ćwierćkolista galeria, kaplica pałacowa, brama wjazdowa z kordegardą, mieszkanie koniuszego, leśniczówka, osada folwarczna tzw. czworaki. Tomasz hr. Zamoyski wznosi w 1891 roku późno – klasycystyczny dwór. Jego projektantem jest Ksawery de Makowo – Makowski. Budowla ta będąca obecnie wschodnią oficyną pałacową została wzniesiona jako wolno stojąca. Zamoyski od samego początku traktował tę budowlę jako rezydencję przejściową. Znaczna powierzchnia zaplecza gospodarczego (kuchnia i pomieszczenia dla służby), dla którego przeznaczono całe wysokie podpiwniczenie budynku, wskazuje na planowaną, pomocniczą funkcję tego budynku. Neogotycki pałac został wybudowany przez hrabiego Tomasza Zamoyskiego w latach 1904 – 1905 na miejscu rozebranego pałacu Strzyżowskich. Pałac był wzorowany na angielskich rezydencjach z czasów przełomu późnego gotyku i początków renesansu. Jego projekt powstał w renomowanej pracowni, wiedeńskich architektów Fellnera i Helmera. Został wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta. Pomieszczenia parteru przeznaczono pod ogólne funkcje mieszkalne i reprezentacyjne. Na pierwszym piętrze ulokowano sypialnie domowników, poddasze przeznaczono na pokoje dla gości.

Centralnym pomieszczeniem jabłońskiego pałacu jest hall. Mieści on reprezentacyjną klatkę schodową oraz okazały kominek. Ściany pokryte są bogatymi boazeriami a strop kasetonami.

Niezwykle charakterystyczne dla pałacu w Jabłoni są duże okna o kamiennych podziałach, typowe dla architektury angielskiej.

Najbardziej "gotycka" w charakterze jest kaplica zamkowa. Dostawiona jest do tylnej ściany galerii, która łączy pałac z oficyną. Jest skromną prostopadłościenną budowlą o wnętrzu oświetlonym przez pięć ostrołukowych okien. W roku 1906 ukończono budowę oranżerii. Była ona pierwotnie przykryta szklanym dachem. W dalszej kolejności wzniesiono kordegardę – domek odźwiernego oraz bramę wjazdową. Wszystkie te budowle ukończono do 1909 roku.

Rezydencja Zamoyskich w Jabłoni była budowlą bardzo nowoczesną. Zaopatrzona była w instalację centralnego ogrzewania, wodną i kanalizacyjną. Posiadała system klimatyzacji grawitacyjnej, oświetlenie elektryczne oraz windę. Pałac posiadał własne ujęcie wody (pompę głębinową) oraz elektryczną pompę ciśnieniową pozwalającą doprowadzić wodę do łazienek znajdujących się na piętrze. Tuż przed wybuchem I wojny światowej Tomasz hr. Zamoyski zakończył budowę zespołu folwarcznego w Jabłoni, składającego się z siedmiu murowanych czworaków, jednego dwojaka, domu administratora i budynków gospodarczych. Czworaki nadal służą jako domy mieszkalne.

2) PAŁAC ŁUBIEŃSKICH W KOLANIE

Pałac Łubieńskich w Kolanie jest rezydencją dworską, wzniesioną w połowie XIX wieku. Otoczony jest parkiem. Jest murowany z cegły i otynkowany, na rzucie zbliżonym do kwadratu, ale urozmaicony przez ryzality w czterech bokach (pojedynczy od wschodu oraz podwójne z pozostałych stron). Ma dwie kondygnacje i dwutraktowy rozkład pomieszczeń. Neogotycki charakter mają tylko jego zewnętrzne elewacje, zwłaszcza oba ryzality w boku zachodnim i pojedyncze ryzality w pozostałych bokach. Elementy nawiązujące do gotyku to ostrołukowe otwory i blendy, ostrołukowe opaski z tynku umieszczone ponad otworami, otwory prostokątne z nadokiennikami załamany prostopadłe do dołu oraz schodkowe szczyty. Ryzality w boku zachodnim są wąskie, prostokątne wydłużone, zamknięte schodkowymi szczytami. Przeprowadzają je w przyziemiu okna – prostokątne, ale zamknięte łukiem odcinkowym. Druga kondygnacja odcięta jest od dolnej profilowanym gzymsem. Są tu po dwa wąskie, prostokątne otwory okienne, z ostrołukową arkaturą poniżej nich oraz wspólnym nadokiennikiem załamanym prostopadłe do dołu. Na „gotycki” szczyt składa się wyprofilowany w tynku kontur ostrołuku i niewielka ostrołukowa blenda w opasce z tynku. Pozostałe ryzality o neogotyckich cechach mają podobne elementy, tylko szczyty trójkątne a nie schodkowe, z niewielką wieżyczką w wierzchołku. Wokół pałacu zachowały się pozostałości parku z zabytkowym starodrzewem.

3) POMNIKI PRZYRODY:

- w Jabłoni przy bramie wjazdowej do pałacu rosną dwie lipy drobnolistne o obwodach 267-328 cm i wysokości 28 - 30 m,
- w zabytkowym parku w Kolanie rośnie pomnik przyrody - lipa drobnolistna o obwodzie 280 cm i wysokości 20 m.

4) KAPLICZKI, FIGURY, KRZYŻE - licznie na terenie gminy występują kapliczki, figury i krzyże przydrożne datowane na XIX i I poł. XX wieku.

1.6. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje jedna przychodnia. W 2022 r. udzielono ogółem 16 065 porad. W gminie w 2022 r. funkcjonowała jedna apteka, zatrudniająca dwóch magistrów farmacji. Na jedną aptekę przypadało 3 555 osób.

Pomoc społeczna

Zadania zlecone i zadania własne w zakresie pomocy społecznej w Gminie Jabłoń realizowane są przez **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jabłoniu**.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej przyznawanymi przez ośrodki pomocy społecznej w powiecie parczewskim są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same, warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmniejsza się ranga i znaczenia niemal każdego z problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z OPS. Konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w stosunku do aktualnych problemów. Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej podają jeszcze inne powody wystąpienia z wnioskiem o pomoc.

Tabela 5 Świadczenia wypłacone przez GOPS w roku 2022

Rodzaj świadczenia	Liczba osób korzystających	Wydatkowana kwota	Źródło finansowania
Zasiłek stały	7	50 340,00	Budżet Państwa
Składki na ubezpieczenie zdrowotne od zasiłków stałych	7	4 530,60	Budżet Państwa
Zasiłek okresowy	24	114 590,25	Budżet Państwa
Zasiłek celowy w tym: w wyniku zdarzeń losowych	38	20 670,00	Budżet Gminy
Zasiłek celowy na żywność w ramach Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	21	11 677,00	Budżet Państwa i Budżet Gminy
Posiłek dla dzieci w ramach Programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	77	39 353,75	Budżet Państwa i Budżet Gminy

Źródło: Dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłoniu

Tabela 6 Liczba ludności korzystająca z OPS w poszczególnych miejscowościach Gminy Jabłoń

Lp.	Miejscowość	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Ubóstwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności
1	Dawidy	3	3	0	0
2	Gęś	4	1	0	1

3	Holendernia	1	0	0	0
4	Jabłoń	20	14	1	11
5	Kalinka	20	12	4	8
6	Kolano	6	0	0	4
7	Kolano-Kolonia	4	4	0	1
8	Kudry	0	0	0	0
9	Łubno	2	2	0	2
10	Paszenki	6	2	1	1
11	Puchowa Góra	2	1	0	1
12	Wantopol	3	3	0	0
Razem		71	42	6	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłoniu

Na terenie Gminy Jabłoń nie ma infrastruktury społecznej tj. chociażby mieszkań komunalnych, czy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Mieszkańcy wymagający takiego wsparcia kierowani są i umieszczani w instytucjach na terenie powiatu bądź województwa. W gminie zauważalna jest potrzeba objęcia wsparciem osób starszych, schorowanych i wymagających pomocy w zaspokajaniu podstawowych codziennych potrzeb życiowych.

W 2020 r. został utworzony Dzienny Dom Pomocy w Kolanie, z którego korzysta 20 seniorów z terenu gminy Jabłoń. Placówka otwarta jest od poniedziałku do piątku w godz. 9-17. Seniorzy pod opieką terapeuty zajęciowego i pracownika medycznego biorą udział w zajęciach ze specjalistami tj. fizjoterapeutą, muzykoterapeutą, dietetykiem, psychologiem, logopedą oraz terapeutą zajęciowym. W ramach codziennego pobytu zapewniany jest catering, tj. śniadanie wraz z obiadem. Główną siedzibą DDP jest Pałac Łubieńskich. Przy Dziennym Domu Pomocy funkcjonuje wypożyczalnia sprzętu medycznego dla mieszkańców gminy. Dzienny Dom Pomocy w Kolanie został utworzony w ramach projektu pn. „Gmina Jabłoń dla Seniorów”, zaś kontynuacja finansowania odbywała się w ramach projektu „Gmina Jabłoń dla Seniorów etap II”. Podczas realizacji projektu dodatkowo utworzono Aktywny Klubu Seniora, w którym 30 uczestników korzystało ze wsparcia psychologa i psychoterapeuty, a także zajęć ruchowych. Do końca 2023 r. udzielano wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania dla 20 mieszkańców w zakresie opieki, rehabilitacji i fizjoterapii.

1.8. Kapitał społeczny, działalność organizacji pozarządowych

1.8.1. Fundusz sołecki

W Gminie Jabłoń funkcjonuje fundusz sołecki.

Tabela 7 Wydatki na fundusz sołecki w 2022 r.

Lp.	Nazwa jednostki pomocniczej (sołectwa)	Wydatki ogółem
1.	DAWIDY	34 659,95
2.	GEŚ	42 961,09

3.	HOLENDERNIA	12 882,94
4.	JABŁOŃ	53 903,50
5.	KALINKA	29 808,64
6.	KOLANO	25 981,49
7.	KOLANO KOLONIA	20 914,56
8.	KUDRY	15 039,08
9.	ŁUBNO	15 416,40
10.	PASZENKI	31 425,74
11.	PUCHOWA GÓRA	15 470,30
12.	WANTOPOL	16 440,57
OGÓŁEM		314 904,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Jabłoń

1.8.2. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element społeczeństwa obywatelskiego. W gminie corocznie uchwalany jest Roczny Program Współpracy Gminy Jabłoń z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, który podlega konsultacjom społecznym.

Tabela 8 Liczba NGOs w podziale na miejscowości

Lp.	Miejscowość	Liczba NGO
1.	Dawidy	3
2.	Gęś	2
3.	Holendernia	0
4.	Jabłoń	7
5.	Kalinka	2
6.	Kolano	1
7.	Kolano-Kolonia	1
8.	Kudry	0
9.	Łubno	0
10.	Paszenki	4
11.	Puchowa Góra	0

12.	Wantopol	0
Razem		13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z UG Jabłoń.

1.9. Przedsiębiorczość

W Gminie Jabłoń w 2022 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 229 podmiotów gospodarki narodowej, w tym:

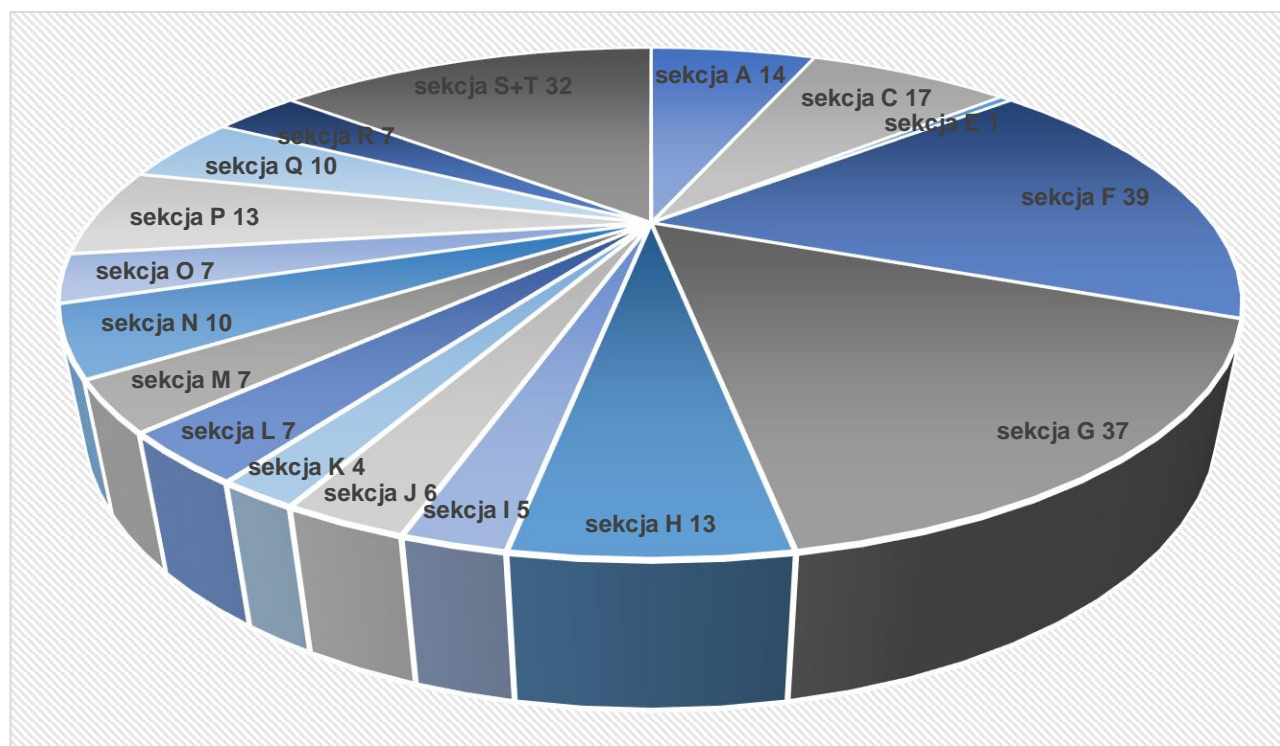
- 1) sektor publiczny ogółem – 15:
  - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego – 11,
- 2) sektor prywatny ogółem – 211:
  - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 160,
  - spółki handlowe – 4,
  - spółdzielnie – 2,
  - stowarzyszenia i organizacje społeczne – 17.

W 2022 r. zarejestrowano 17 podmiotów, z czego 9 to podmioty prowadzące działalność w sektorze przemysł i budownictwo, a 8 to pozostała działalność.

W 2022 r. wyrejestrowano 11 podmiotów, z czego 3 to podmioty prowadzące działalność w sektorze przemysł i budownictwo, a 8 to pozostała działalność.

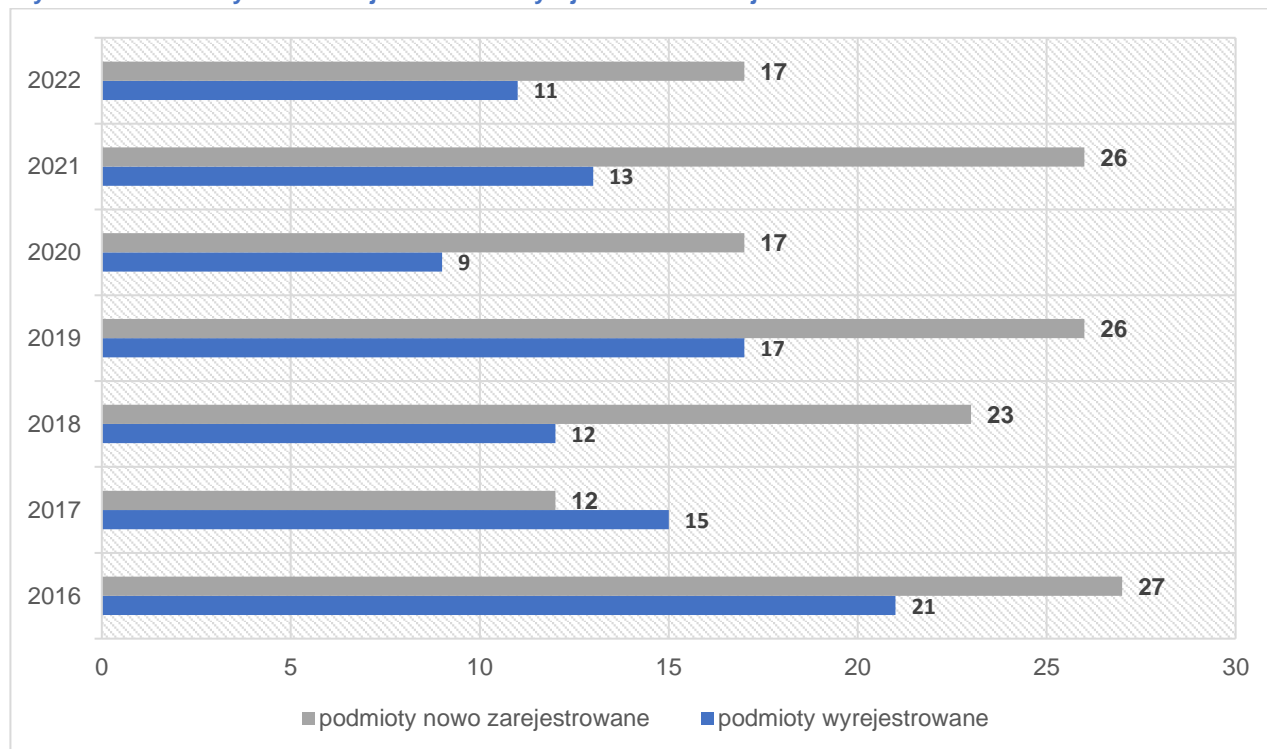
Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (218) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. Ponad 7% podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 36% podmiotów, a ponad 56% to podmioty zakwalifikowane w rejestrze jest jako pozostała działalność.

Wykres 10 Udział procentowy podmiotów gospodarczych w Gminie Jabłoń w 2022 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS –Bank Danych Lokalnych

Wykres 11 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON w Gminie Jabłoń

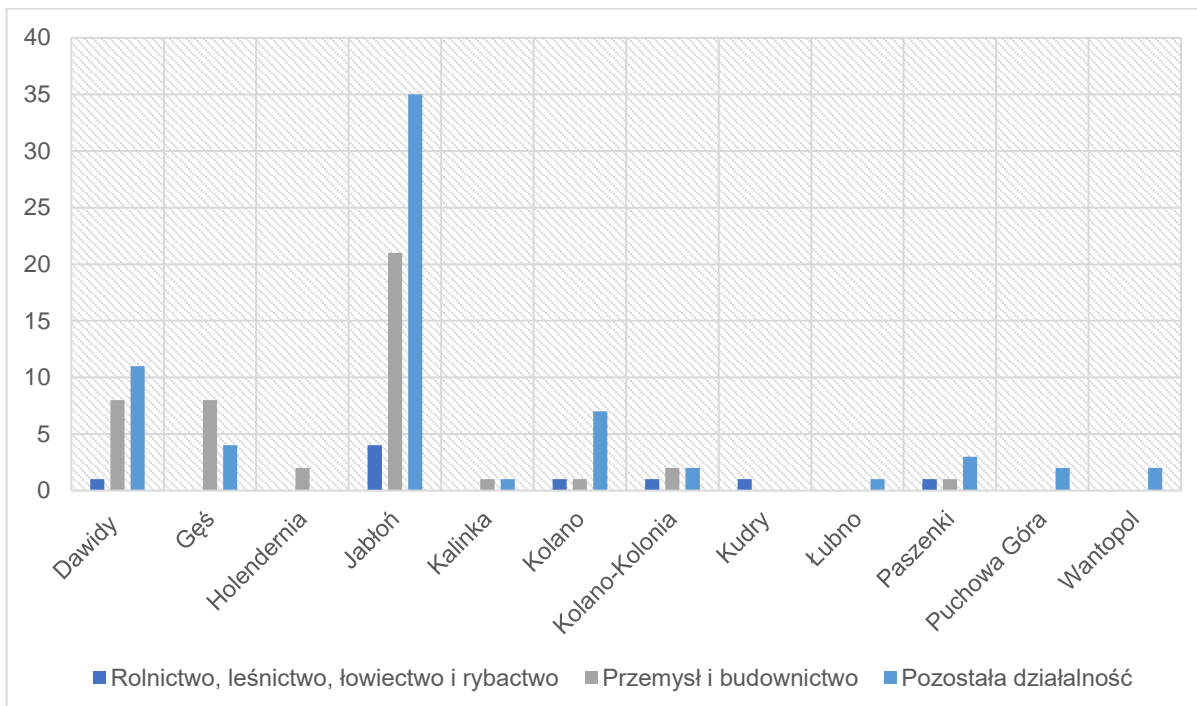
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS –Bank Danych Lokalnych

Tabela 9 Liczba przedsiębiorstw działających w poszczególnych miejscowościach

Lp.	Miejscowość	Liczba podmiotów gospodarczych (na 31.12.2022 r.)
1.	Jabłoń	56
2.	Gęś	12
3.	Kolano	9
4.	Kolano-Kolonia	5
5.	Dawidy	19
6.	Wantopol	2
7.	Kudry	1
8.	Kalinka	1
9.	Łubno	1
10.	Paszenki	6
11.	Puchowa Góra	2
12.	Holendernia	1
Razem:		115

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Jabłoń

Wykres 12 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD w poszczególnych miejscowościach Gminy Jabłoń w 2022 r.

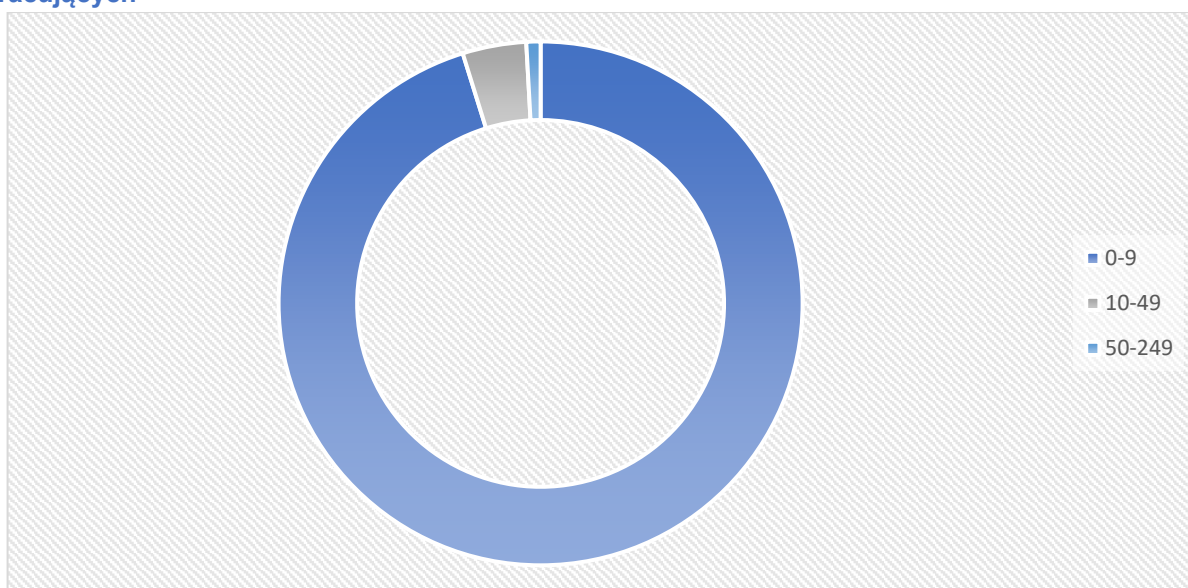
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Jabłoń

Struktura podmiotów gospodarczych

W Gminie Jabłoń działają w przede wszystkim mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – stanowiły one na koniec 2022 roku 95% wszystkich firm.

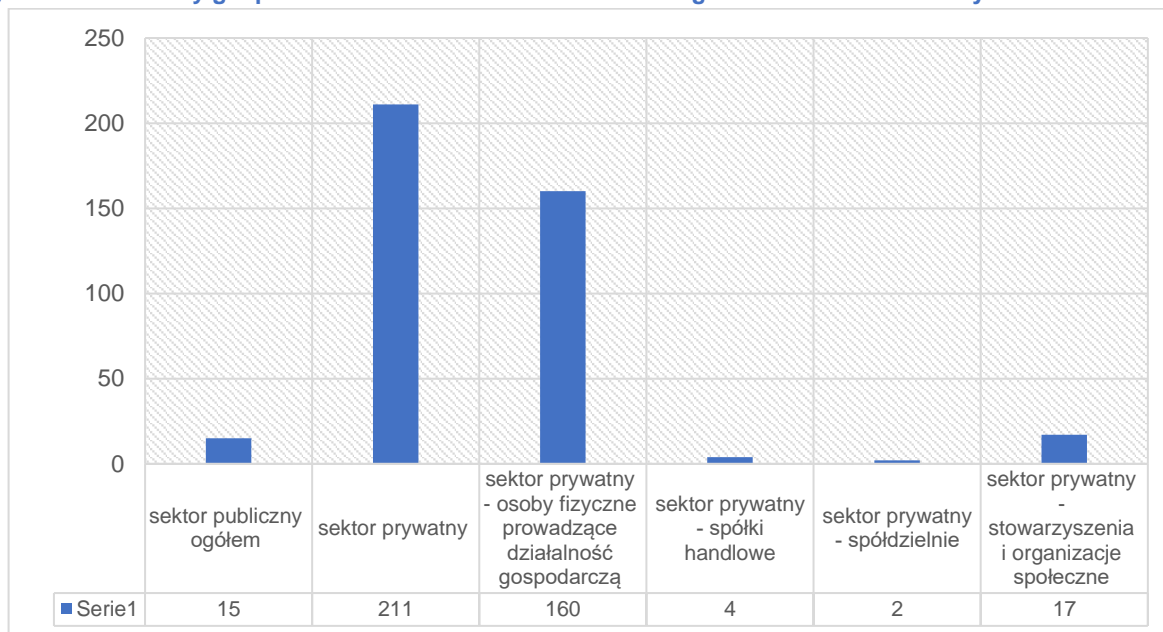
Firmy zatrudniające od 10 do 49 osób stanowił niecałe 4%. Na terenie gminy działają dwie firmy zatrudniająca powyżej 50 pracowników. Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Jabłoń według kryterium liczby pracowników nie odbiega od uwarunkowań zarówno powiatowych, jak i wojewódzkich oraz ogólnopolskich.

Wykres 13 Podmioty gospodarcze w Gminie Jabłoń klasyfikowane w 2022 r. wg kryterium liczby pracujących

Wśród form prawnych firm działających w Gminie Jabłoń zdecydowanie dominują podstawowe, w postaci jednoosobowych działalności gospodarczych.

Wykres 14 Podmioty gospodarcze w Gminie Jabłoń w 2022 r. wg sektorów własnościowych

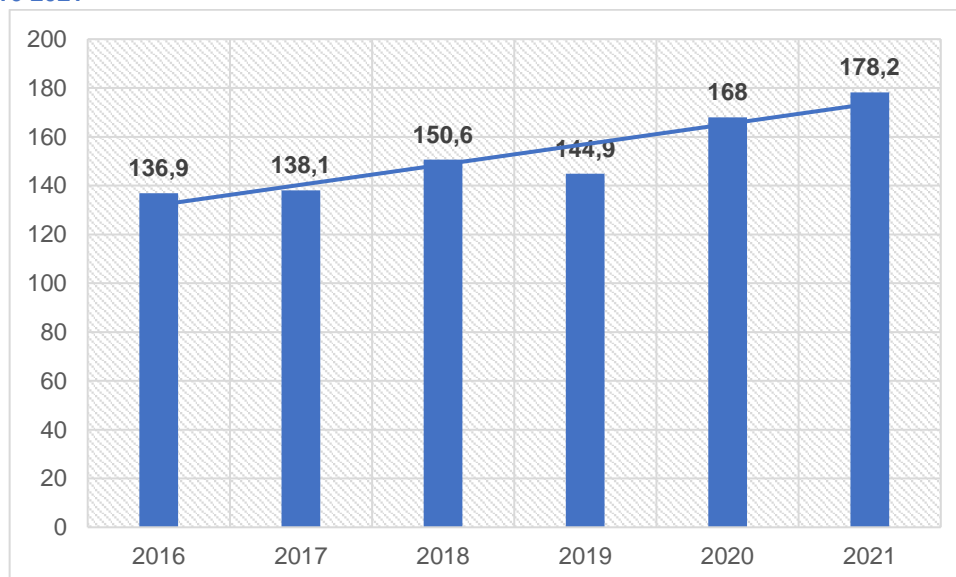

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

1.10. Rynek pracy i bezrobocie

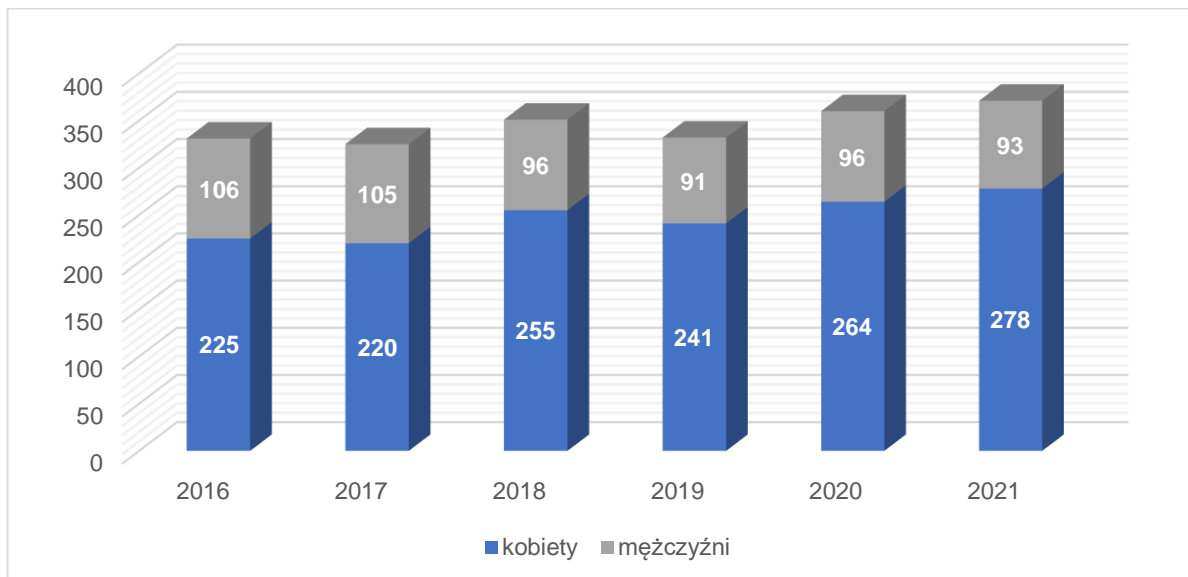
Zatrudnienie:

Wykres 15 Liczba osób pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłoń w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

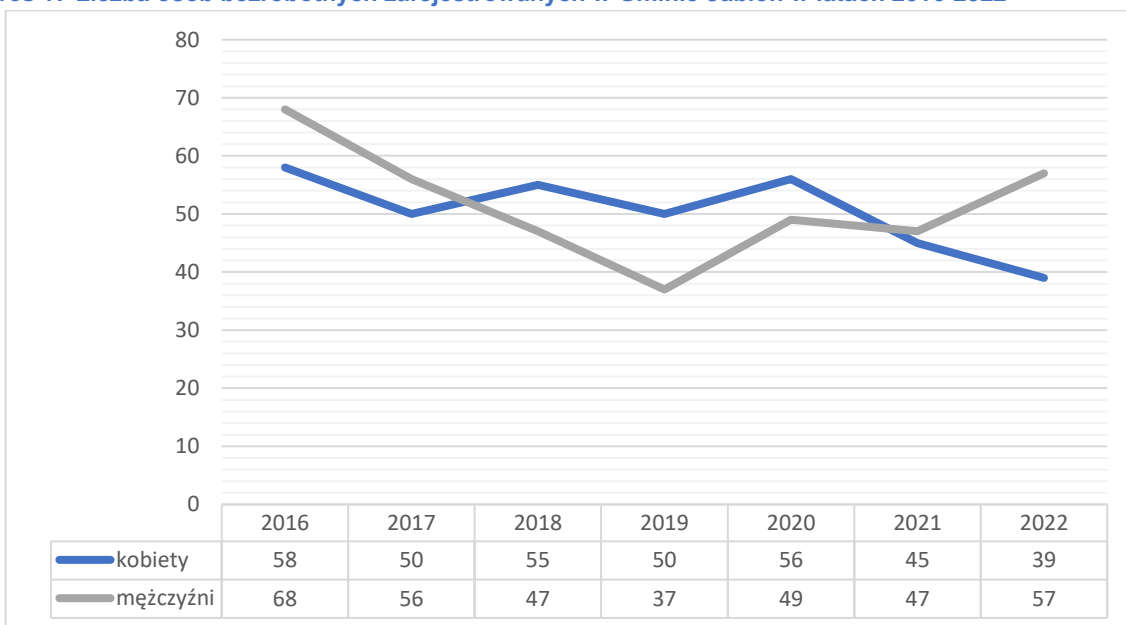
Wykres 16 Liczba osób pracujących w Gminie Jabłoń w podziale na płeć w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Bezrobocie:

Wykres 17 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Jabłoń w latach 2016-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Tabela 10 Liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne miejscowości w 2022 r.

Lp.	Miejscowość	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba osób bezrobotnych - kobiety	Liczba osób bezrobotnych - mężczyźni	Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	Liczba osób długotrwale bezrobotnych
1	Dawidy	6	4	2	0	6
2	Gęś	7	2	5	0	5
3	Holendernia	1	0	1	0	1
4	Jabłoń	35	16	19	1	21
5	Kalinka	23	5	18	1	15
6	Kolano	5	1	4	0	2
7	Kolano-Kolonia	1	0	1	0	1
8	Kudry	2	0	2	0	2
9	Łubno	2	1	1	0	2
10	Paszenki	7	4	3	2	4

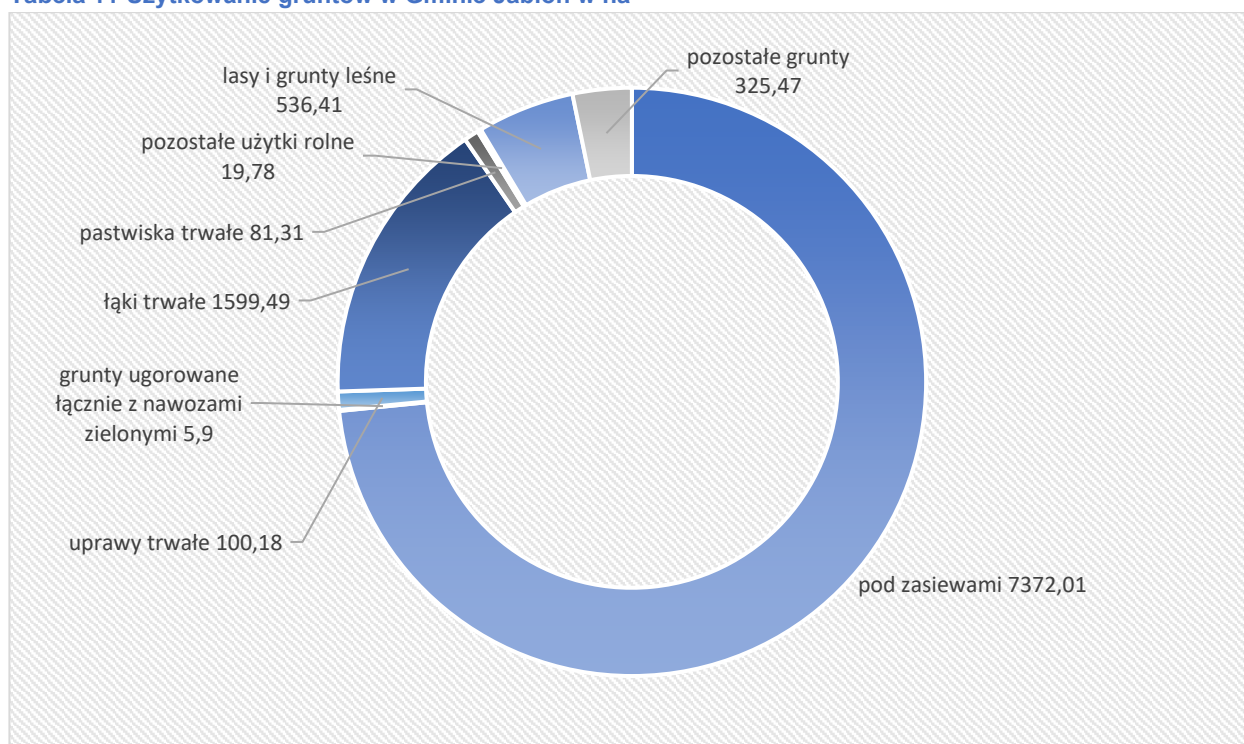
11	Puchowa Góra	2	1	1	0	2
12	Wantopol	5	4	1	0	3
Razem		96	38	58	4	64

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z PUP w Parczewie

1.11. Sektor rolniczy

Gmina zajmuje powierzchnię 11 076,54 ha. Użytki rolne zajmują 9 187,91 ha, natomiast lasy i grunty leśne stanowią 536,41ha. Użytki rolne stanowią prawie 83% powierzchni gminy.

Tabela 11 Użytkowanie gruntów w Gminie Jabłoń w ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechne Spisy Rolne 2020

Tabela 12 Powierzchnia gospodarstw rolnych ogółem w Gminie Jabłoń w 2020 r. oraz liczba gospodarstw w poszczególnych kategoriach

	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
powierzchnia	8,35	438,66	1 307,01	1 732,59	6 563,18
liczba	7	123	144	128	182
udział	1,2%	21,06%	24,66%	21,92%	31,16%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powszechne Spisy Rolne 2020

Czynnikiem wpływającym na stan rolnictwa i intensywność produkcji rolnej jest struktura agrarna. W gminie dominują gospodarstwa średnie i duże. Zdecydowanie przeważa sektor indywidualny. Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy w porównaniu do struktury gospodarstw rolnych w powiecie jest podobna, a nawet nieco lepsza. W gminie gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha stanowią 31,16%, a w powiecie 22,68%. W powierzchni zasiewów dominują zboża (64,02%). Największy udział w powierzchni zasiewów posiada pszenżyto ozime oraz pszenica ozima.

W Gminie Jabłoń istnieją dość korzystne warunki do rozwoju hodowli bydła, trzody chlewnej oraz drobiu. Duży udział w powierzchni gminy posiadają łąki i pastwiska, łącznie stanowią one 17,4% powierzchni wszystkich użytków rolnych.

1.12. Zasoby naturalne i ochrona środowiska

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Atutem gminy Jabłoń jest naturalne środowisko przyrodnicze, nieskażone jeszcze cywilizacją. Nizinny krajobraz gminy urozmaicają lasy, pagórki piaszczysto-żwirowe, łąki, rowy melioracyjne, kanał Wieprz-Krzna, zbiorniki retencyjne. Lasy stanowią 13,1% powierzchni gminy. Dominuje w nich drzewostan mieszany. Na piaszczystych gruntach występują wrzosowiska i zagajniki brzożowe. Lasy są bogate w zwierzynę leśną (łoś, jeleń, sarna, dzik, wilk). Wody płynące w gminie to kanał Wieprz-Krzna oraz rzeka Muława – dopływ Zielawy, przepływające przez północne krańce gminy.

Na terenie gminy Jabłoń nie występują jeziora i stawy. Przez Gminę Jabłoń przepływa najdłuższy Kanał w Polsce Wieprz - Krzna, stanowiący naturalną północną i północno - zachodnią granicę gminy - na długości 17,5 km. Na terenie gminy położona jest część zbiornika retencyjnego Opole o pojemności całkowitej 4484 tys. m³ i powierzchni ogólnej 282 ha, z czego w gminie Jabłoń znajduje się ok. 70 ha. Wody płynące zajmują powierzchnię 104 ha, a wody stojące 70 ha. Przez północne krańce gminy przepływa dopływ Zielawy - rzeka Muława. Powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 3754 ha, powierzchnia gruntów przystosowanych do prowadzenia nawodnień - 1696 ha.

Wody stojące otoczone najczęściej szuwarami, stwarzają dobre warunki lęgowe dla ptactwa. Świat ptaków w gminie reprezentują m.in. orlik krzykliwy, puchacz, bocian czarny, kormoran czarny, gęś gęgawa. Występuje tu różnicowana i bogata szata roślinna. Na łąkach trzęślicowych i torfowiskach rosną cenne gatunki m.in. brzoza niska, rosiczka pośrednia i fiołek torfowy. Gmina ma 2 zabytkowe parki. Park krajobrazowy w Jabloniu założył w stylu angielskim płk Piotr Strzyżowski, a upiększali go kolejni właściciele Tomasz hr Zamoyski i August hr Zamoyski.

Rośnie tu aż 2000 drzew należących do 33 gatunków. Połowę populacji stanowią: lipa drobnolistna, klon, olcha, jesion oraz grab. Rozciągające się poza parkiem łąki i lasy podkreślają urok tego miejsca. Park w Kolanie jest dziełem Łubieńskich. Ma powierzchnię ok. 2 ha. Rośnie w nim ok. 100 drzew kilkunastu gatunków, m.in. klony, lipy, jesiony i kasztanowce.

Obszar, na którym usytuowana jest gmina Jabłoń charakteryzuje się dosyć skomplikowaną budową geologiczną. Na stosunkowo płytkim podłożu krystalicznym znajdują się węglonośne pokłady karbonu, a na nich grube warstwy skał wapiennych przykryte utworami trzecio i czwartorzędowymi, głównie pochodzenia polodowcowego. Mało odporne na chemiczną działalność wody pokłady kredy są podłożem, na którym powstały formy krasowe, tj. jeziora i zagłębienia bezodpływowe, tworzące bagna i mokradła.

Na terenie gminy Jabłoń występują gleby średniej jakości. Przeważają gleby bielcowe wytworzone z pyłów gliniastych. Niewielki stopień stanowią gleby pochodzenia torfowego i bagienne, leżące wzdłuż kanału Wieprz-Krzna. Grunty orne charakteryzują się dobrym stopniem kultury rolnej i dobrą strukturą. Dominują grunty klasy IVa i IVb zajmując 3476 ha co stanowi 61,4% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Grunty szczególnie chronione należące do

klasy I-II zajmują powierzchnię 1338 ha tj. 23,8% i występują głównie we wsiach Gęś, Jabłoń, Wantopol, Dawidy i Łubno.

Lasy występują na powierzchni 1459,9 ha, co stanowi 13,1% powierzchni gminy, wobec średniej wojewódzkiej - 22% i średniej krajowej - 27,6%. Lasy Skarbu Państwa zarządzane przez Nadleśnictwo Parczew, obejmują 572,9 ha i wchodzi w skład Leśnictwa Jabłoń. Lasy prywatnej własności występują na powierzchni 887 ha. Dominujące typy siedliskowe to: las mieszany świeży (64%), las świeży (13%) i bór mieszany świeży (13%). Na terenie gminy występuje tylko jeden większy kompleks leśny, położony w jej środkowej części. Potrzeby dolesień ocenia się na około 60 ha, tj. 4,6% pow. gminy.

1.13. Energetyka

1.13.1. Zaopatrzenie w gaz

Gmina Jabłoń pozostaje niezgazyfikowana.

1.13.2. Gospodarka cieplna

Na obszarze Gminy Jabłoń brak jest zorganizowanych systemów ciepłowniczych. Gospodarka cieplna na terenie gminy opiera się głównie na kotłowniach indywidualnych gospodarstw domowych, zakładów pracy. Kotłownie można sklasyfikować pod względem rodzaju używanego paliwa na: opalane olejem opałowym i opalane paliwem stałym. Na terenie gminy w 2 wspólnotach mieszkaniowych zamontowane są pompy ciepła oraz pompy ciepła cwu.

1.13.4. Energia odnawialna

Energia z biogazu i biomasy:

Gmina Jabłoń jest obszarem typowo rolniczym oraz leśnym, dlatego produkcja ta stanowi potencjalne źródło energetycznego wykorzystania w instalacjach OZE. Gmina Jabłoń z racji swojego charakteru gospodarczego i środowiskowego jest idealnym miejscem produkcji energii z biomasy.

Energia wiatrowa:

Potencjał rozwoju energetyki wiatrowej dla Gminy Jabłoń należy określić jako średnio korzystny.

Energia słoneczna:

Ze względu na potencjalną energię użyteczną prawie całe województwo lubelskie (obszar R II) znajduje się w rejonie, gdzie roczne sumy promieniowania słonecznego kształtują się na poziomie 950-1 020 kWh/m². Obszar ten, jest zatem uznawany w Polsce za uprzywilejowany (o najlepszych warunkach do wykorzystania energii słonecznej).

Wg danych UG Jabłoń liczba gospodarstw, w których zamontowano instalacje odnawialnych źródeł energii (OZE) przedstawia się następująco [stan na 31.12.2022 r.]:

Lp.	Miejscowość	Instalacje OZE			Razem (szt.)
		Instalacje fotowoltaiczne (szt.)	Instalacje solarne (szt.)	Piece na biomasę (szt.)	
1.	Dawidy		69	1	70
2.	Gęś	4	104	1	109
3.	Holendernia		5		5
4.	Jabłoń	4	146	6	156
5.	Kalinka		2		2

6.	Kolano	2	48		50
7.	Kolano-Kolonia		32		32
8.	Kudry		12		12
9.	Łubno		10		10
10.	Paszenki		68	4	72
11.	Puchowa Góra		14		14
12.	Wantopol		16		16
RAZEM					548

1.14. Gospodarka wodno – ściekowa

W 2022 roku długość wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej na terenie Gminy Jabłoń wynosiła około 88,9 km. 85,7% budynków mieszkalnych jest podłączonych do sieci wodociągowej. Wszystkie sołectwa posiadają dostęp do gminnej sieci wodociągowej, systematycznie podłączane są do niej nowe gospodarstwa domowe. W porównaniu do 2016 roku, w 2022 liczba przyłączy wzrosła o 32 sztuki i wynosiła 1046 szt. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2022 r. – 3 047 osób.

Gmina Jabłoń prezentuje się korzystnie na tle obszarów wiejskich powiatu i województwa – jej stopień zwodociągowania jest większy od średnich dla obszarów wiejskich tych jednostek. Oznacza to, że gminna sieć wodociągowa jest lepiej rozwinięta, niż sieci wodociągowe na obszarach wiejskich powiatu i regionu.

Wsie zaopatrywane są w wodę z ujęcia zlokalizowanego w Jabłoniu. Są to 3 studnie wiercone o głębokości 43 m oraz dwie o głębokości 42 m.

Tabela 13 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz liczba przyłączy

długość czynnej sieci rozdzielczej						
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
[km]	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
88,4	88,4	88,4	88,4	88,4	88,4	88,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania						
[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
1 014	1 020	1 025	1 033	1 038	1 041	1 046

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Ilość wody dostarczonej gospodarstwom domowym w 2022 roku wyniosła 102 dam³, a zużycie wody na jednego mieszkańca 29,8 m³. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2022 r. – 3 351 osób.

Tabela 14 Wskaźniki dla sieci wodociągowej

zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca						
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]	[m ³]
26	24,7	33,8	26,8	25,7	28,4	29,8
ludność korzystająca z sieci wodociągowej						
[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
3351	3284	3299	3314	3117	3096	3047

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania na wodę będzie spowodowany zwiększeniem liczby użytkowników przy uwzględnieniu podwyższonego standardu wyposażenia mieszkań w instalację wodociągową, gazową i odprowadzającą ścieki.

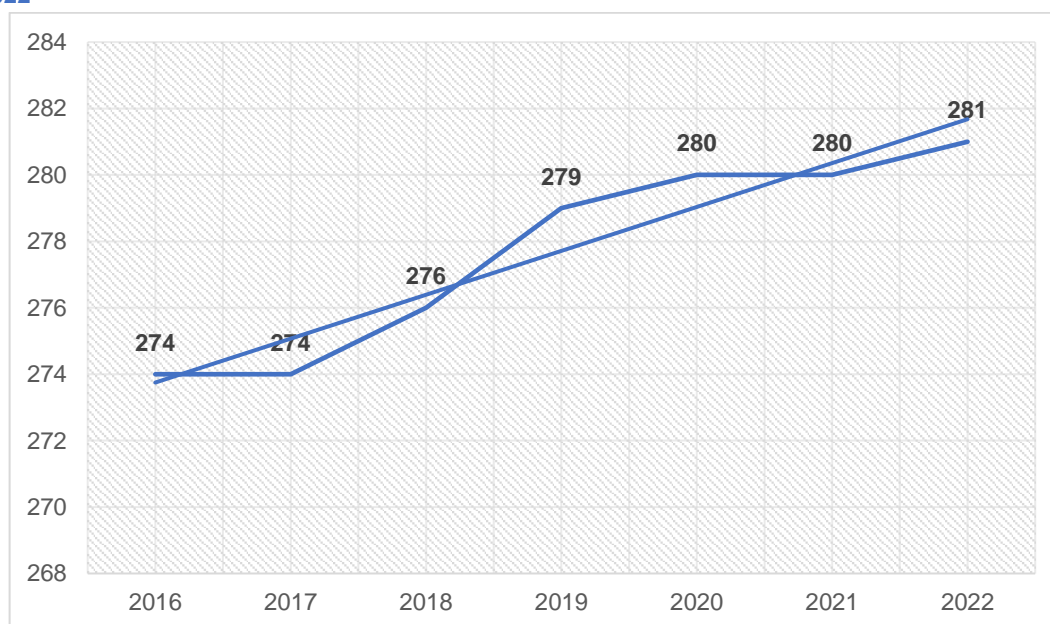
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2022 r. wynosiła 13 km. Dostęp do sieci kanalizacyjnej w gminie posiada 28,6% gospodarstw domowych. System kanalizacji ściekowej gminy Jabłoń obejmuje część wsi Jabłoń, część wsi Dawidy oraz bloki mieszkalne w Kalince. W gminie wybudowano 227 przydomowych oczyszczalni ścieków. W pozostałych przypadkach ścieki odprowadzane są do przydomowych zbiorników bezodpływowych, a stamtąd transportowane do biologicznej oczyszczalni ścieków w Jabłoni. Przepustowość zmodernizowanej oczyszczalni w Jabłoni wynosi 193 m³/dobę. Oczyszczalnia zlokalizowana w Kalince typ BIO-PAK posiada przepustowość 60 m³/dobę.

Tabela 15 Wskaźniki dla sieci kanalizacyjnej

długość czynnej sieci kanalizacyjnej						
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
[km]	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]	[km]
12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	13
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania						
[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[szt.]
274	274	276	279	280	280	281
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej						
[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
1 108	1 085	1 093	1 104	1 040	1 033	1 018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 18 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – dynamika w latach 2016-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 16 Charakterystyka infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie poszczególnych miejscowości

Lp.	Miejscowość	Sieć kanalizacji sanitarnej (TAK/NIE)	Sieć wodociągowa (TAK/NIE)

1.	Dawidy	TAK	TAK
2.	Gęś	NIE	TAK
3.	Holendernia	NIE	TAK
4.	Jabłoń	TAK	TAK
5.	Kalinka	TAK	TAK
6.	Kolano	NIE	TAK
7.	Kolano-Kolonia	NIE	TAK
8.	Kudry	NIE	TAK
9.	Łubno	NIE	TAK
10.	Paszenki	NIE	TAK
11.	Puchowa Góra	NIE	TAK
12.	Wantopol	NIE	TAK

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG Jabłoń

1.15. Polityka przestrzenna

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłoń został zatwierdzony Uchwałą Nr XXIII/111/2005 Rady Gminy Jabłoń z dnia 4 marca 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2005 r. Nr 91, poz. 1835), a następnie został zmieniony:

- 1) Uchwałą Nr XXV/160/13 Rady Gminy Jabłoń z dnia 27 czerwca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r. poz. 3687),
- 2) Uchwałą Nr XV/96/16 Rady Gminy Jabłoń z dnia 29 czerwca 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2016 r. poz. 3514),
- 3) Uchwałą Nr XXVII/178/17 z dnia 21 grudnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r. poz. 451),
- 4) Uchwałą Nr XXIX/198/18 Rady Gminy Jabłoń z dnia 28 marca 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r. poz. 1768),
- 5) Uchwałą Nr II/9/18 Rady Gminy Jabłoń z dnia 3 grudnia 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2019 r. poz. 245),
- 6) Uchwałą Nr XVII/127/2020 z dnia 31 sierpnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2020 r. poz. 4479),
- 7) Uchwałą Nr XXVI/191/21 z dnia 24 sierpnia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2021 r. poz. 3695),
- 8) Uchwałą Nr XXXI/242/22 Rady Gminy Jabłoń z dnia 22 marca 2022 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2022 r. poz. 2223),
- 9) Uchwałą Nr XLIV/323/23 Rady Gminy Jabłoń z dnia 7 września 2023 roku (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2023 r. poz. 5898).

Charakterystyka istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej:

Charakterystyczną cechą terenów wiejskich Gminy Jabłoń jest występująca prawie we wszystkich wsiach towarzysząca zagrodowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Domy jednorodzinne lub wielorodzinne bez zagród, towarzyszą im niewielkie działki, na których są usytuowane niewielkie budynki gospodarcze, ogródki warzywne i kwiatowe.

Zgodnie z analizą zawartą w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłoń Część „B” Tekst Studium, do zewnętrznych szans i zagrożeń rozwoju gminy Jabłoń o znaczeniu strategicznym można zaliczyć:

- możliwość rozwoju podmiotów gospodarczych w powiązaniu z „szerokim światem”,
- położenie między Parczewem, Wisznicami, Radzyniem Podlaskim, możliwość
- korzystania z infrastruktury społecznej i technicznej tych sąsiednich miast i osady,
- położenie nad kanałem Wieprz – Krzna,

zaś jako zewnętrzne zagrożenia gminy należy upatrywać:

- utrzymywanie się niekorzystnej sytuacji w sferze polityki rolnej,

- brak dużych i średnich podmiotów gospodarczych mogących przyjąć nadwyżkę ludności z rolnictwa,
- skutki wynikające z reformy administracyjnej kraju.

Na terenie gminy wykształciła się następująca hierarchia sieci osadniczej:

- 1) lokalny ośrodek gminny - Jabłoń,
- 2) ośrodek wspomagający ośrodek gminny - Dawidy, Gęś, Kalinka. Paszenki,
- 3) wsie podstawowe: Łubno, Kolano, Kol. Kolano, Holendernia, Wantopol, Puchowa Góra, Kudry.

Zgodnie z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Jabłoń Część „B” Tekst Studium, wyznaczone zostały strefy funkcjonalne:

A. OBSZARY ROLNICZO-OSADNICZE - w zakresie osadnictwa na tym obszarze (obejmują wszystkie sołectwa) zakłada się:

– dla terenów położonych w granicach zabudowy wsi oraz istniejących terenów zainwestowanych położonych poza granicami:

- adaptację istniejącej zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej z dopuszczeniem jej uzupełnienia, wymiany, przebudowy i rozbudowy,
- wyposażenie terenów zabudowy zagrodowej w budowle rolnicze w tym mikroelektrownie takie jak m.in. biogazownie, panele fotowoltaiczne do mocy nieprzekraczającej 100 kW służące do produkcji energii elektrycznej wykorzystywanej na potrzeby własne rolnika, rozwój mieszkalnictwa, usług i przemysłu na terenach wskazanych do zainwestowania,
- wyposażenie terenów w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie porządkowanie gospodarki ściekowej,
- uzupełnienie zabudowy w istniejących ciągach ulicowych powinno zapewnić utrzymanie powiązań ekologicznych poszczególnych półnaturalnych terenów gminy, w szczególności nie może powodować izolacji lasu Smuga w stosunku do przyrodniczego systemu gminy

– na terenach rolnych:

- ograniczenie lokalizowania zabudowy nie związanej z rolniczym użytkowaniem (jednorodzinnej, usługowej itp.), szczególnie na obszarze chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- lokalizowanie nowych siedlisk w przypadkach ekonomicznie uzasadnionych,
- dopuszcza się przekształcenia istniejących siedlisk na cele zabudowy mieszkaniowej niskiej bez prawa geodezyjnego podziału terenu,
- dopuszcza się w granicach istniejącego siedliska realizację drugiego domu mieszkalnego dla członków rodziny w celu polepszenia warunków mieszkaniowych, jednak bez wydzielenia działki,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych w tym ograniczeń wynikających z ochrony istniejących ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym, użytków ekologicznych itp.,
- przekształcenie i przebudowa istniejącej zabudowy siedliskowej celem dostosowania do agroturystyki,
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem uwarunkowań przyrodniczych i fizjograficznych.

B. OBSZARY ROLNICZO – REKREACYJNE - tereny położone nad rzeką Muławą oraz przy zbiorniku wodnym i terenach leśnych, przy drodze wojewódzkiej nr 815 Parczew - Wisznice oraz przy drodze Jabłoń - Kolano. Dla wyznaczonych obszarów ustala się lokalizację usług i mieszkalnictwa letniskowego:

– w zakresie mieszkalnictwa dla tego obszaru zakłada się:

- rozwój zabudowy mieszkaniowej i usług nastawionych na obsługę rolniczej i turystyczno-wypoczynkowej funkcji,
  - porządkowanie, wymianę i przekształcenie istniejącej zabudowy siedliskowej dla stworzenia bazy wypoczynku agroturystycznego, wyposażenie w niezbędne urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej w tym szczególnie gospodarki ściekowej przy jednoczesnym zakazie podejmowania działań mogących wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony powołano obszar NATURA 2000 „Zbiornik Podedworze”;
- w zakresie gospodarowania rolniczą przestrzenią produkcyjną, zakłada się:
- prowadzenie gospodarki rolnej z zachowaniem istniejących uwarunkowań przyrodniczych z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z: położenia części obszaru w granicach obszaru chronionego krajobrazu, ochrony występujących ciągów ekologicznych o znaczeniu lokalnym, wykorzystania istniejących urządzeń rekreacyjnych – wypoczynkowych.

C. OBSZARY ROLNICZE - strefa rolnicza – stanowi podstawowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Jabłoń. Obejmuje ona grunty orne, sady, łąki, pastwiska, stawy i zbiorniki wodne, zakrzewienia śródpolowe, urządzenia melioracyjne, drogi dojazdowe do gruntów itp., co stanowi około 60% powierzchni gminy. Strefa ta charakteryzuje się rozległymi obszarami użytków rolnych o wysokiej bonitacji gleb ze zdecydowaną przewagą gruntów klasy III a i III b, małą ilością zadrzewień i zakrzewień oraz wód powierzchniowych. Małe zróżnicowanie terenu minimalna lesistość decydują o monotonii krajobrazu a jednocześnie stwarza to dogodne warunki do intensyfikacji produkcji rolnej. W strefie rolniczej (obok leśnej) odporność środowiska na degradację jest podstawowym wskaźnikiem określającym skalę ingerencji przekształceń antropogenicznych bez szkody dla środowiska. Zasadniczymi elementami, w stosunku do których określa się ich odporność są: pedosfera, biosfera i hydrosfera. Należy zwrócić szczególną uwagę na korytarz (ekologiczny) wzdłuż Kanału Wieprz – Krzna, celem likwidacji zrzutów ścieków i ognisk zagrożeń wynikających z technologii.

D. TERENY LEŚNE (obejmujące lasy istniejące i dolesienia). Tereny zdefiniowane jako tereny leśne reprezentują biosferę: szata roślinna i świat zwierząt. Lasy zarządzane przez Nadleśnictwo Radzyń Podlaski skupione są w dwóch głównych kompleksach „Smuga” i „Bażantarnia”, na terenie gminy istnieje wiele mniejszych kompleksów leśnych niepaństwowych m.in. „Horodek”. Łączna powierzchnia lasów państwowych będących z zarządzie Nadleśnictwa Radzyń Podlaski na terenie gminy Jabłoń wynosi 608,92 ha (w tym m.in. - lasy: 595, 23 ha; grunty orne: 2,45 ha; sady: 0,27 ha; łąki trwałe: 0,37 ha; pastwiska trwałe: 0,08 ha; grunty pod rowami: 0,25 ha; użytki ekologiczne: 9,97 ha). Na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Radzyń Podlaski znajdują się trzy użytki ekologiczne aktualizowane Rozporządzeniem Wojewody Lubelskiego nr 42 z dnia 4 sierpnia 2003 r. o łącznej powierzchni 9,97 ha. (obszar śródleśnych bagien). Na terenie Nadleśnictwa Radzyń Podlaski znajdują się lasy wodochronne o łącznej powierzchni 173 ha.

E. WODY OTWARTE – POWIERZCHNIOWE. Hydrosfera jako integralna część rolniczej przestrzeni stanowi w aspekcie problematyki zagospodarowania terenu istotny czynnik form krajobrazowych w stosunku do wód powierzchniowych zaś w stosunku do wód podziemnych stanowi wartość zasobów komunalnych. Chociaż gmina jest w zasięgu dwóch zlewni Piwonii i Zielawy, przez teren przepływa rzeka Muława zaś głównym elementem hydrograficznym jest Kanał Wieprz- Krzna, który w obecnym stanie nie spełnia zakładanych efektów systemu melioracyjnego i wymaga prac modernizacyjnych i ogólnej koncepcji jego funkcjonowania. Niekorzystne skutki tego są odczuwalne w rejonie miejscowości Kolano - gdzie konieczne jest uregulowanie stosunków wodnych.

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Lubelskiego przewiduje lokalizację zbiornika retencyjnego „Kalinka-Błota” o powierzchni około 40 ha w południowowschodniej

części gminy na styku z gminami Podedwórze i Dębowa Kłoda.

F. OBSZARY ZORGANIZOWANEJ DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ o dominującej funkcji przemysłowo-usługowej. Pod lokalizację zakładów usługowo-produkcyjnych wyznacza się strefy położone na południe od Jabłonia, po obu stronach drogi wojewódzkiej nr 815 w obrębach Jabłoń i Wantopol. Inwestycje w strefie o dominującej funkcji przemysłowo-usługowej mogą być lokalizowane pod warunkiem, że planowane przedsięwzięcie nie będzie powodować uciążliwości na położonych w sąsiedztwie terenach zabudowy mieszkaniowej.

G. TERENY SPECJALNE: OBRONY CYWILNEJ. Pod lokalizację inwestycji związanych z obronnością wskazuje się tereny w rejonie wsi Dawidy, na północ od drogi powiatowej Rudno – Podedwórze.

Wytyczone kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Jabłoń są zbieżne z wizją gminy ujętą w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego i Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, a także Strategii Rozwoju Gmin Partnerskich Doliny Zielawy na lata 2015-2023.

Gmina Jabłoń należy do Obszaru funkcjonalnego gospodarki hodowlanej obejmującego tereny nizinne w północnej części województwa oraz OSI Polesie. Cechy wiodące:

- bardzo duża koncentracja terenów cennych przyrodniczo, mających szczególne znaczenie w kształtowaniu powiązań ekologicznych,
- liczne występowanie naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych, sprzyjające rozwojowi gospodarki rybackiej,
- występowanie znacznej ilości torfowisk i mokradeł – duża wrażliwość na destabilizację stosunków wodnych,
- niska jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym przede wszystkim ze względu na dominującą przewagę słabych gleb,
- znaczna powierzchnia użytków zielonych, sprzyjająca rozwojowi gospodarki hodowlanej,
- wysoki poziom nasłonecznienia,
- położenie na trasie przebiegu krajowych i europejskich powiązań transportowych (drogowych i kolejowych) w południowej strefie OSI.

Kierunki interwencji/tematyczne obszary wsparcia w kontekście realizacji celów SRWL:

- Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych,
- Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej,
- Ochrona walorów środowiska,
- Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu,
- Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej

Gmina Jabłoń leży w Obszarze Funkcjonalnym Polesie ze strefą oddziaływania kanału Wieprz-Krzna

Gmina Jabłoń leży w paśmie pogranicza kulturowego wyznaczonego przez obiekty sakralne 3 religii, tj.: chrześcijaństwa (greckokatolickie, rzymsko-katolickie, prawosławne), judaizmu i islamu

Wśród działań ukierunkowanych na zachowanie wartości obiektów dziedzictwa kulturowego jako priorytetowe uznaje się restaurowanie zespołów rezydencjonalnych

Obszary o szczególnej wartości kulturowej rekomenduje się do utworzenia parku kulturowego, które zgodnie z KPZK 2030, należy traktować jako obszary funkcjonalne ochrony krajobrazów kulturowych. Rekomendowane parki kulturowe - Jabłoński Park Kulturowy.

Gminę Jabłoń zalicza się do obszarów priorytetowych pod względem budowy oraz rozbudowy i modernizacji urządzeń melioracyjnych, obejmujących obiekty o powierzchni co najmniej 500 ha.

Wskazuje się rozwój infrastruktury turystycznej i służącej ochronie walorów turystycznych w ośrodkach i strefach turystycznych w zakresie turystyki krajoznawczo-poznawczej

Misja: Tworzymy warunki do rozwoju gospodarczego obszaru „Doliny Zielawy” oraz dążymy do osiągnięcia specjalizacji gospodarczej przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej jakości życia mieszkańcom.

Cel strategiczny 1: Rozwijająca się specjalizacja gospodarcza obszaru „Doliny Zielawy”

- Cel operacyjny 1.1. Lepsza zewnętrzna dostępność komunikacyjna obszaru
Cel operacyjny 1.2. Wykorzystanie potencjału endogenicznego obszaru poprzez tworzenie warunków do wzrostu produkcji rolnej oraz dynamicznego rozwoju przetwórstwa rolno – spożywczego
Cel operacyjny 1.3. Wzrost gospodarczego wykorzystania potencjału obszaru w zakresie odnawialnych źródeł energii
Cel operacyjny 1.4. Większa specjalizacja obszaru w zakresie turystyki wiejskiej w oparciu o lokalne zasoby

Cel strategiczny 2. Wzrost jakości życia na terenie obszaru poprzez rozwinięte usługi społeczne i komunalne

- Cel operacyjny 2.1. Większa dostępność usług zdrowotnych oraz działań z zakresu włączenia społecznego
Cel operacyjny 2.2. Podniesienie jakości kształcenia oraz wzrost efektywnych form przeciwdziałaniu bezrobociu
Cel operacyjny 2.3. Aktywna ochrona środowiska wraz z rozwojem infrastruktury technicznej

Cel Strategiczny 3. Racjonalne zarządzanie i kształtowanie przestrzeni gmin partnerskich tworzących obszar Doliny Zielawy

- Cel operacyjny 3.1. Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru
Cel operacyjny 3.2. Efektywne kształtowanie przestrzeni publicznej
Cel operacyjny 3.3. Sprawne zarządzanie obszarem Doliny Zielawy
Cel operacyjny 3.4. Wzrost bezpieczeństwa obszaru ze szczególnym uwzględnieniem systemu retencji

1.16. Mieszkalnictwo

Tabela 17 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Gminy Jabłoń

przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania						
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]
88	88,3	88,3	88,5	89,2	89,5	89,7
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę						
[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]	[m ²]
28,6	29,3	29,3	29,3	30,6	31,0	31,7
mieszkania na 1000 mieszkańców						
324,6	332,0	331,8	331,4	343,0	346,6	353,3

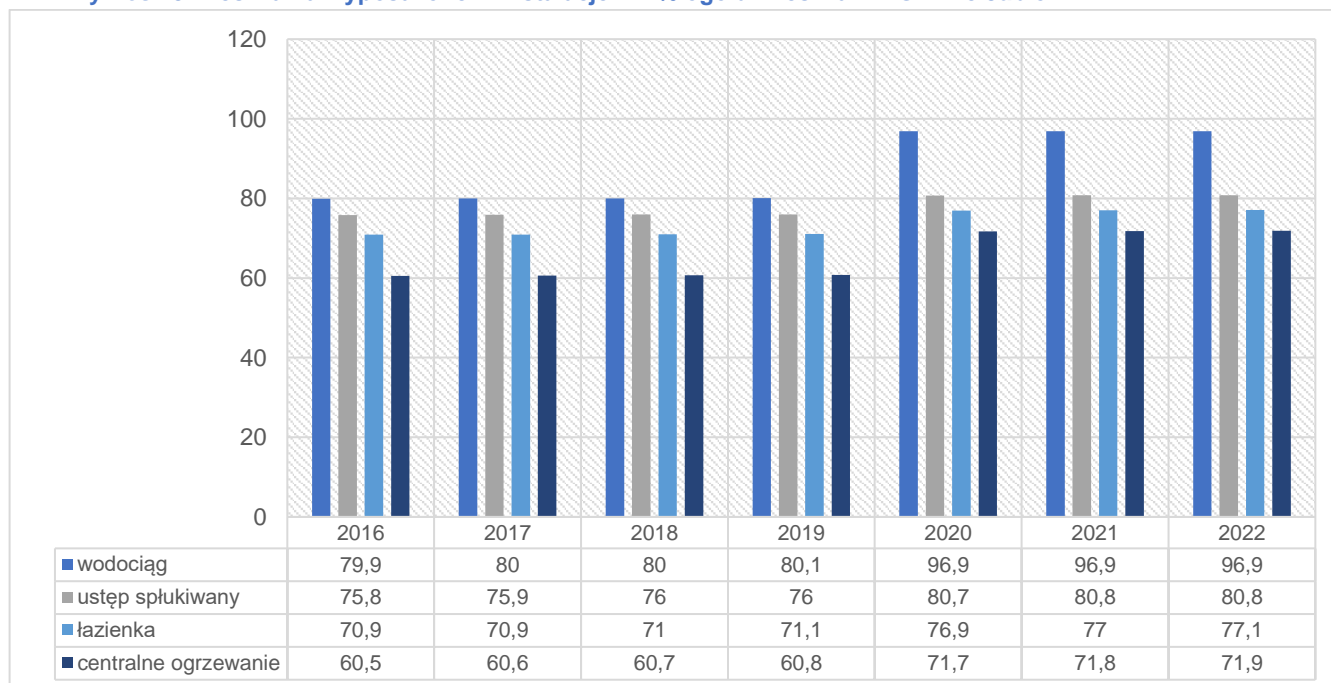
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik powierzchni mieszkaniowej przypadającej na jednego mieszkańca w 2022 r. wyniósł 31,7 m² i wzrósł w porównaniu do 2016 roku o 3,1 m²/osobę.

Średnia powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania w 2022 r. wyniosła 89,7 m² i wzrosła w porównaniu do 2016 r. o 1,7 m².

W celu oceny stanu jakości mieszkań w gminie, ważna jest ich analiza pod względem wyposażenia w instalacje. Jak widać na poniższych wykresach, w ciągu ostatnich lat, nie wszystkie mieszkania stwarzały korzystne warunki życia dla ich lokatorów. Pociągającym jest jednak fakt, że od 2016 roku zauważalny jest wzrost liczby mieszkań wyposażonych w łazienki, centralne ogrzewanie oraz wodociąg.

Wykres 19 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań w Gminie Jabłoń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

1.17. Ochrona bezpieczeństwa

Siedziby i zarządy głównych instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludności i mienia w Gminie Jabłoń znajdują się poza jej obszarem. Bezpieczeństwo mieszkańcom zapewnia **Komenda Powiatowa Policji w Parczewie** oraz pracujący dzielnicowi.

Tabela 18 Poziom przestępczości w Gminie Jabłoń za 2022 r. w podziale na poszczególne miejscowości

Lp.	Miejscowość	Liczba przestępstw	Wykroczenia zanotowane	Interwencje domowe	Przestępstwa kryminalne	Liczba założonych „niebieskich kart”
1	Dawidy	4	3	5	-	1
2	Gęś	7	4	6	2	1
3	Holendernia	-	-	1	-	-
4	Jabłoń	19	5	13	3	2
5	Kalinka	9	5	4	-	-
6	Kolano	1	4	1	-	1
7	Kolano - Kolonia	-	8	4	1	-
8	Kudry	-	-	-	-	-
9	Łubno	1	-	-	-	-
10	Paszenki	2	1	1	-	1
11	Puchowa Góra	1	1	-	-	-
12	Wantopol	-	-	-	-	-
Razem		44	31	35	6	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Parczewie

Bezpieczeństwo przeciwpożarowe zapewniają działające Ochotnicze Straże Pożarne, w tym dwie włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego:

- OSP Dawidy,
- OSP Gęś (KSRG),
- OSP Jabłoń,
- OSP Kolano,
- OSP Paszenki (KSRG).

1.18. Komunikacja

Infrastruktura drogowa

Układ drogowy funkcjonuje w oparciu o następujące kategorie dróg:

- droga wojewódzka – zapewniająca połączenie w obszarze rejonu, województwa oraz między powiatami,
- droga powiatowa – zapewniająca połączenie między powiatami i gminami i wewnątrz gminy,
- droga gminna – zapewniająca powiązania lokalne wewnątrz gminy.

Uzupełnieniem dróg gminnych są drogi wewnętrzne zapewniające dojazd do terenów budowlanych i pól. Stan dróg gminnych jest zróżnicowany. Należy jednak podkreślić, że na terenie Gminy nie ma dróg nieprzejezdnych.

Układ komunikacyjny obsługujący gminę Jabłoń opiera się na systemie dróg powiatowych, gminnych i wewnętrznych.

Przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 815 Parczew - Wisznice. Zarządy tych dróg mają swoje siedziby poza terenem gminy.

Obszar gminy pokryty jest siecią dróg powiatowych będących w zarządzie Powiatu

Parczewskiego. Do układu dróg powiatowych należą:

- droga nr 1095L - Holeszów - Mosty - Jabłoń - Rudno, długość 11,485 km (utwardzona na całym odcinku),
- droga nr 1261L - od drogi krajowej nr 63 - Radcze - Gęś, długość 1,19 km (utwardzona na całym odcinku),
- droga nr 1600L - Dawidy - Gęś - Kolano - Kalinka, długość 15,964 km (utwardzona na całym odcinku),
- droga nr 1228L - Kostry - Czeberaki - Gęś, długość 2,434 km (utwardzona na całym odcinku),
- droga nr 1604L - od drogi nr 815 - Paszenki-Kolano-Zaniówka, długość 12,269 km (utwardzona na całym odcinku),
- droga nr 1099L - Polubicze Wiejskie - Jabłoń, długość 3,819 km (w tym utwardzone 2,867 km),
- droga nr 1605L - Jabłoń - Gęś, długość 5,241 km (utwardzona na całym odcinku).

Łączna długość dróg powiatowych na terenie gminy wynosi 52,402 km są to drogi o nawierzchni twardej. Nadzór nad stanem tych dróg stanowi Zarząd Dróg Powiatowych w Parczewie.

Drogi gminne łączące pozostałe miejscowości na terenie gminy mają długość 88 km, w tym o twardej nawierzchni 26,8 km, gruntowych 71,2 km.

2. DELIMITACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH

2.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Z uwagi na charakter dokumentu, obszar objęty rewitalizacją winien być wyodrębniony w sposób szczegółowy w oparciu o wybrane wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki. Przyjęta w niniejszym opracowaniu metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji zakładała w głównej mierze oparcie się mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej na danym obszarze.

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- ✓ środowiskowych – niskiego stopnia inwestycji w odnawialne źródła energii, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- ✓ technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałych sfer.

Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczającą średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

Celem wyznaczenia na obszarze całej gminy obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, analiza danych przebiegała 2-etapowo:

- ✓ ETAP 1 - wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) na terenie Gminy Jabłoń
- ✓ ETAP 2 - wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń.

2.2. ETAP 1 – Wyznaczenie Obszaru Zdegradowanego (OZ) na terenie Gminy Jabłoń

W celu jednoznacznego wskazania na jakim obszarze gminy występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym przypisano odpowiadające im wskaźniki. Punktem odniesienia terytorialnego był podział gminy na miejscowości.

Procedura wyznaczania obszarów zdegradowanych opierała się na następujących założeniach:

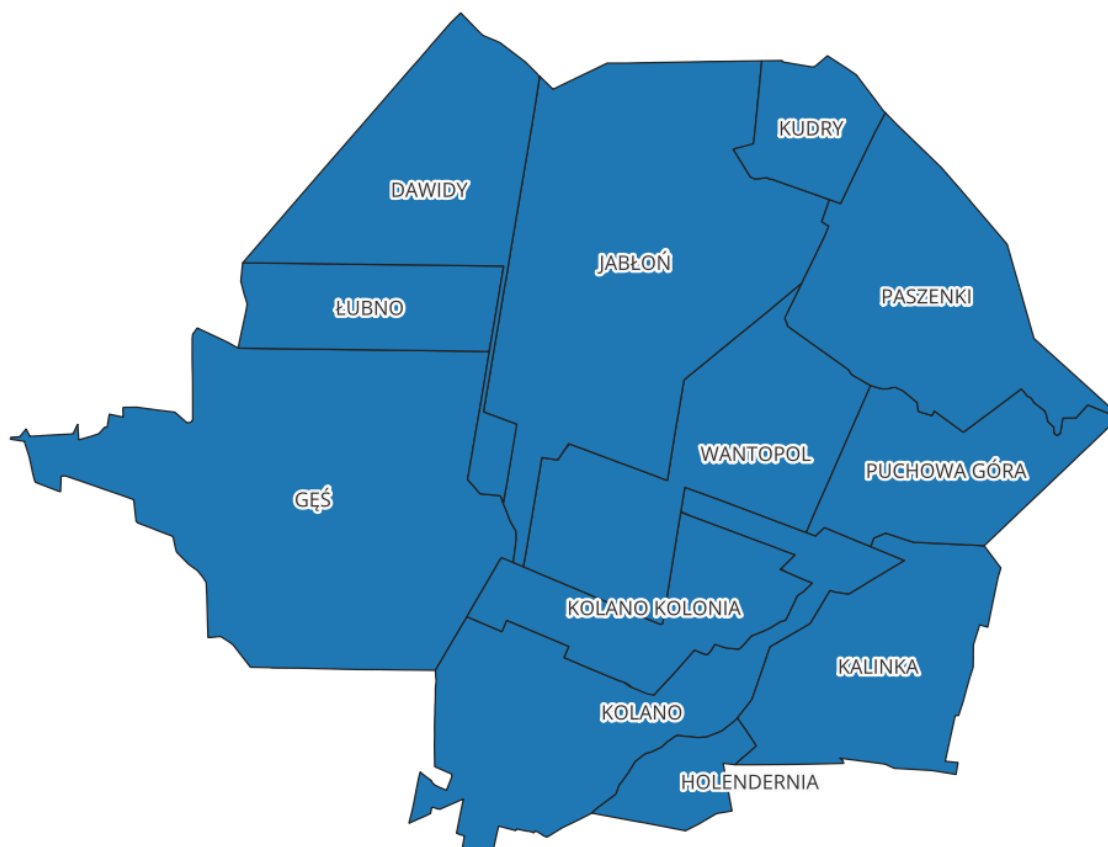
Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału gminy na sołectwa/ miejscowości. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział gminy na takie obszary.

Tabela 19 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach GPR

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Udział ludności	Powierzchnia w ha	Udział powierzchni
1.	Dawidy	436	11,84%	940,1	8,49%
2.	Gęś	594	16,16%	2124,8	19,18%
3.	Holendernia	39	1,06%	194,66	1,76%
4.	Jabłoń	1138	30,92%	2014,6	18,19%
5.	Kalinka	278	7,61%	823,85	7,44%
6.	Kolano	278	7,55%	1099,3	9,92%
7.	Kolano-Kolonia	183	4,97%	540,67	4,88%
8.	Kudry	79	2,15%	291,67	2,63%
9.	Łubno	87	2,42%	443,74	4,01%
10.	Paszenki	376	10,21%	1012,4	9,14%
11.	Puchowa Góra	85	2,31%	610,03	5,51%
12.	Wantopol	103	2,80%	980,83	8,86%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Jabłoń

Mapa 3 Podział gminy na obszary porównawcze

Źródło: <https://jablon.e-mapa.net/>

2.2.1. Wskaźniki delimitujące obszary zdegradowane

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych jednostek statystycznych konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w niej zjawiska społeczne,

gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno - funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę każdej ze sfer wskazanych w Ustawie o rewitalizacji. Przeprowadzone prace umożliwiły wypracowanie zbioru zmiennych zaprezentowanych w poniższej tabeli.

Tabela 20 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego

Lp.	Kategoria	Wskaźnik	Opis
1.	SFERA SPOŁECZNA	Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
2.		Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
3.		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej. Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego obliczony został na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłoni. Jako wskaźnik go wyznaczający przyjęto liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym.
4.		Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
5.		Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.

6.		Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z KPP w Parczewie. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych miejscowościach przyjęto liczbę przestępstw i wykroczeń przeliczeniu na 100 mieszkańców.
7.		„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z KPP w Parczewie. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych sołectwach przyjęto oraz ilość założonych „niebieskich kart” oraz interwencji domowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców.
8.		Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń
9.		Poziom kapitału społecznego – uczestnictwo w życiu politycznym	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – wskaźnik, którym się posłużono, chcąc ocenić uczestnictwa w życiu politycznym w poszczególnych sołectwach Gminy Jabłoń, to udział mieszkańców w wyborach samorządowych. Dane pozyskano z PKW.
10.		Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 roku	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – wskaźnik określa zaangażowanie lokalnych społeczności w pozyskiwanie środków w ramach funduszu społecznego. Dane pozyskano z UG w Jabłoń.
11.	SFERA GOSPODARCZA	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziom aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia poziomu wzrostu aktywności gospodarczej posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń, rejestr CEIDG.
12.		Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziomu aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia kondycji lokalnych przedsiębiorstw j posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń, rejestr CEIDG.

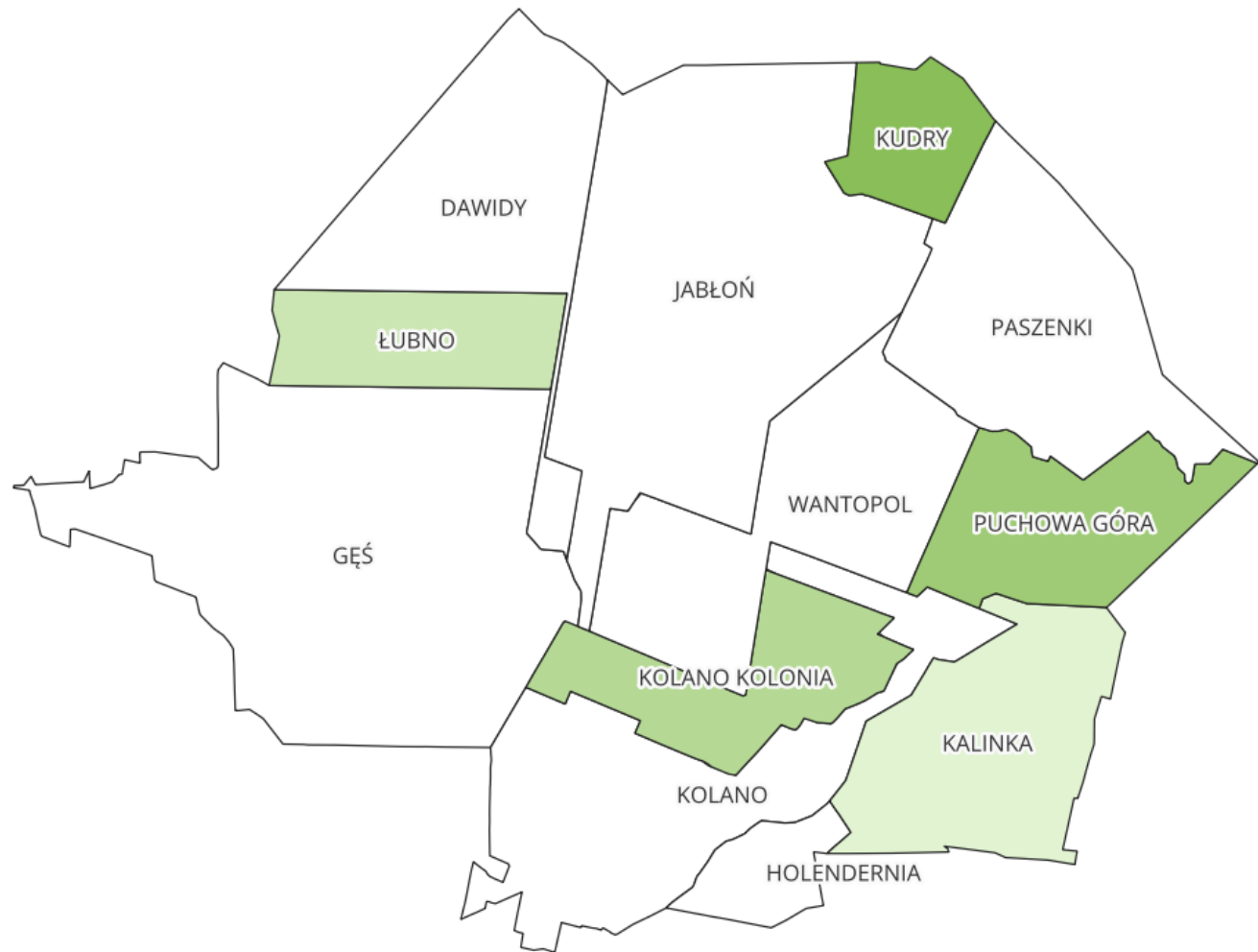
13.	SFERA ŚRODOWISKOWA	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, poprzez zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz edukację ekologiczną, a także zapewnienie bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia mieszkańców Gminy Jabłoń.
14.	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic w skali od 0 – niedostateczna do 3 – zadowalająca. Źródło: badania własne
15.	SFERA TECHNICZNA	Obecność terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru miejscowości	Wskaźnik opisujący poziom degradacji terenów w obrębie obszaru/sołectwa. Źródło danych: Urząd Gminy Jabłoń. Degradacja przestrzeni, w tym przestrzeni publicznej przejawia się m.in. w występowaniu zdegradowanych, zaniedbanych obiektów: pustostanów, budynków niewykorzystanych, które utraciły swoją funkcję. Z powodu występowania takich obiektów przestrzeń przestaje być reprezentacyjna, co przekłada się na atrakcyjność turystyczno-gospodarczą całej gminy. Źródłem danych dla oceny stopnia degradacji były informacje zawarte w dokumentach gminnych, a także informacje uzyskane od poszczególnych właścicieli i zarządców, jak również wizje w terenie.

Źródło: Opracowanie własne

2.2.2. Wyniki dla poszczególnych miejscowości wg ww. wskaźników

Tabela 21 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]

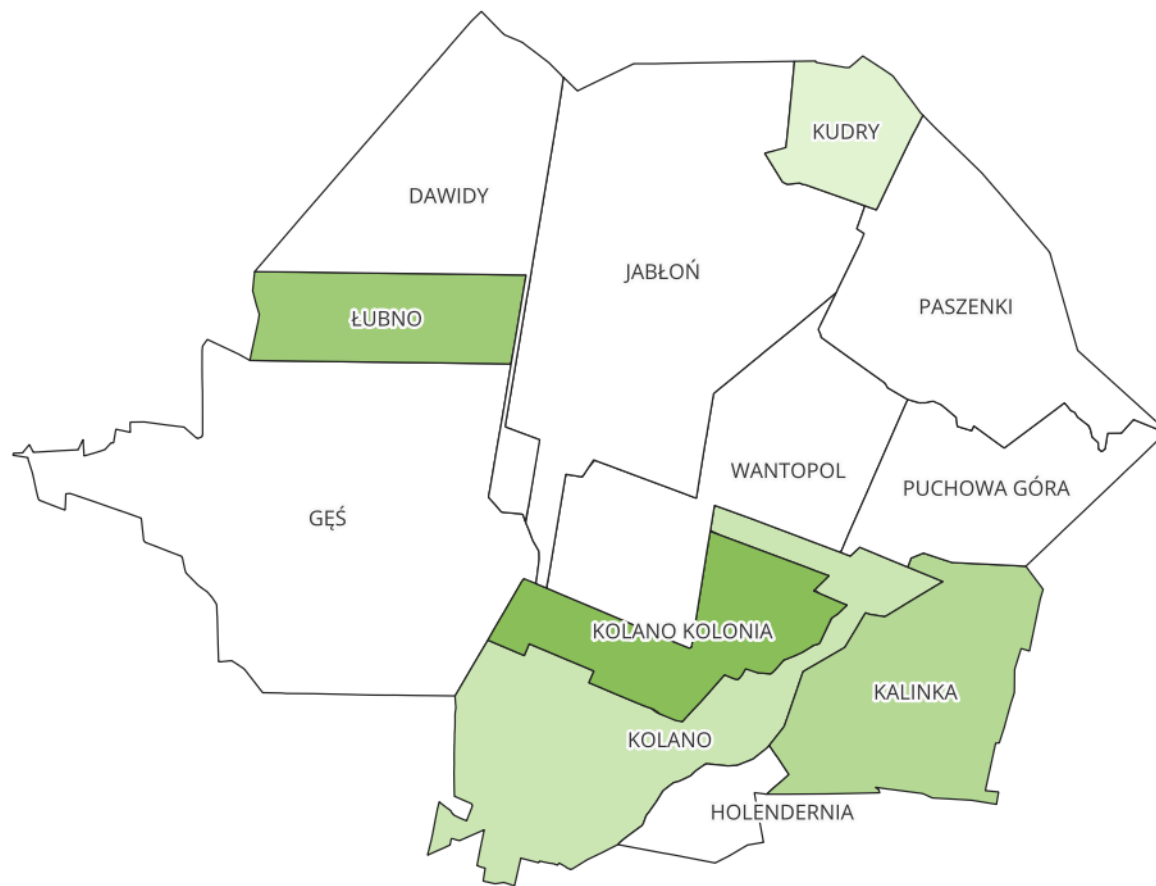
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	18,93
Gęś	22,73
Holendernia	21,21
Jabłoń	18,55
Kalinka	10,34
Kolano	18,38
Kolano-Kolonia	13,56
Kudry	15,28
Łubno	12,2
Paszenki	17,71
Puchowa Góra	14,1
Wantopol	20,43
Średnia	16,95

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 22 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]

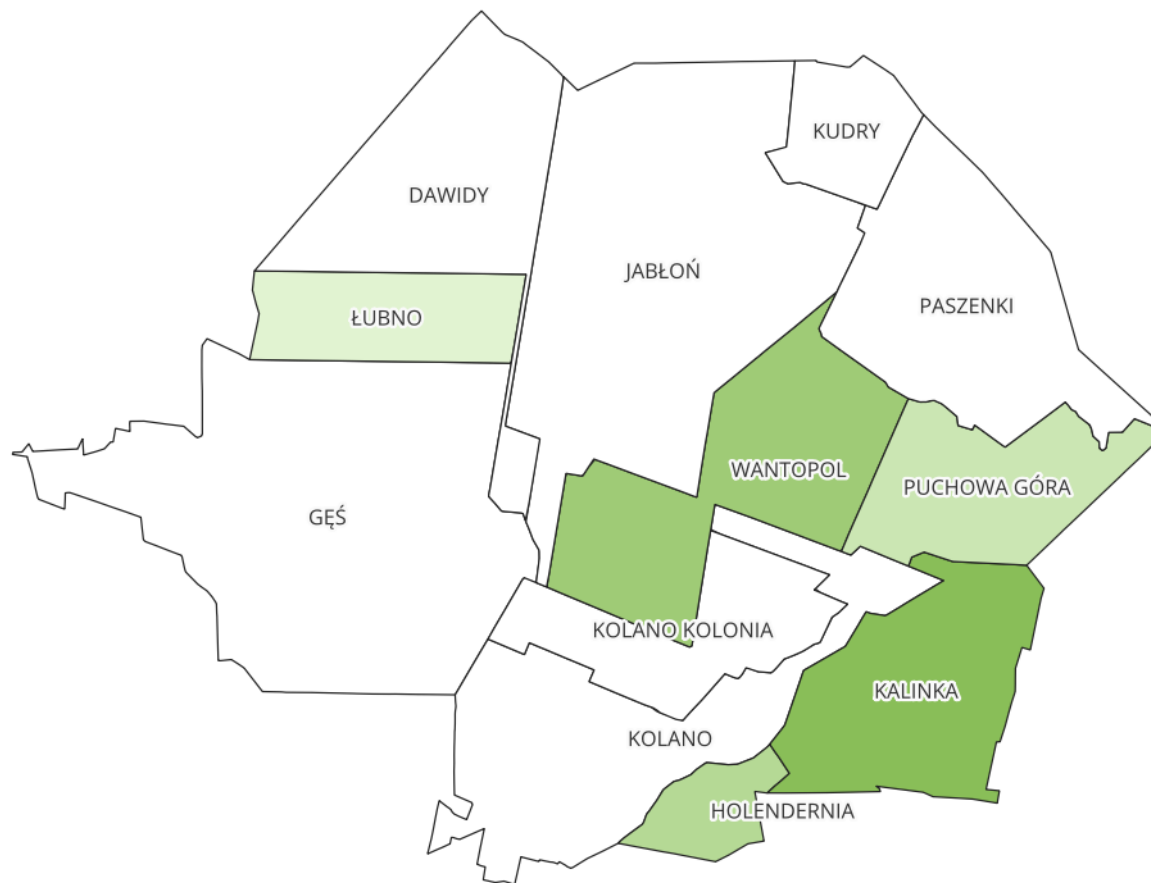
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	19,42
Gęś	22,73
Holendernia	21,21
Jabłoń	22,17
Kalinka	27,59
Kolano	25,74
Kolano-Kolonia	32,2
Kudry	25
Łubno	31,71
Paszenki	22,86
Puchowa Góra	20,51
Wantopol	20,43
Średnia	24,3

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 23 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

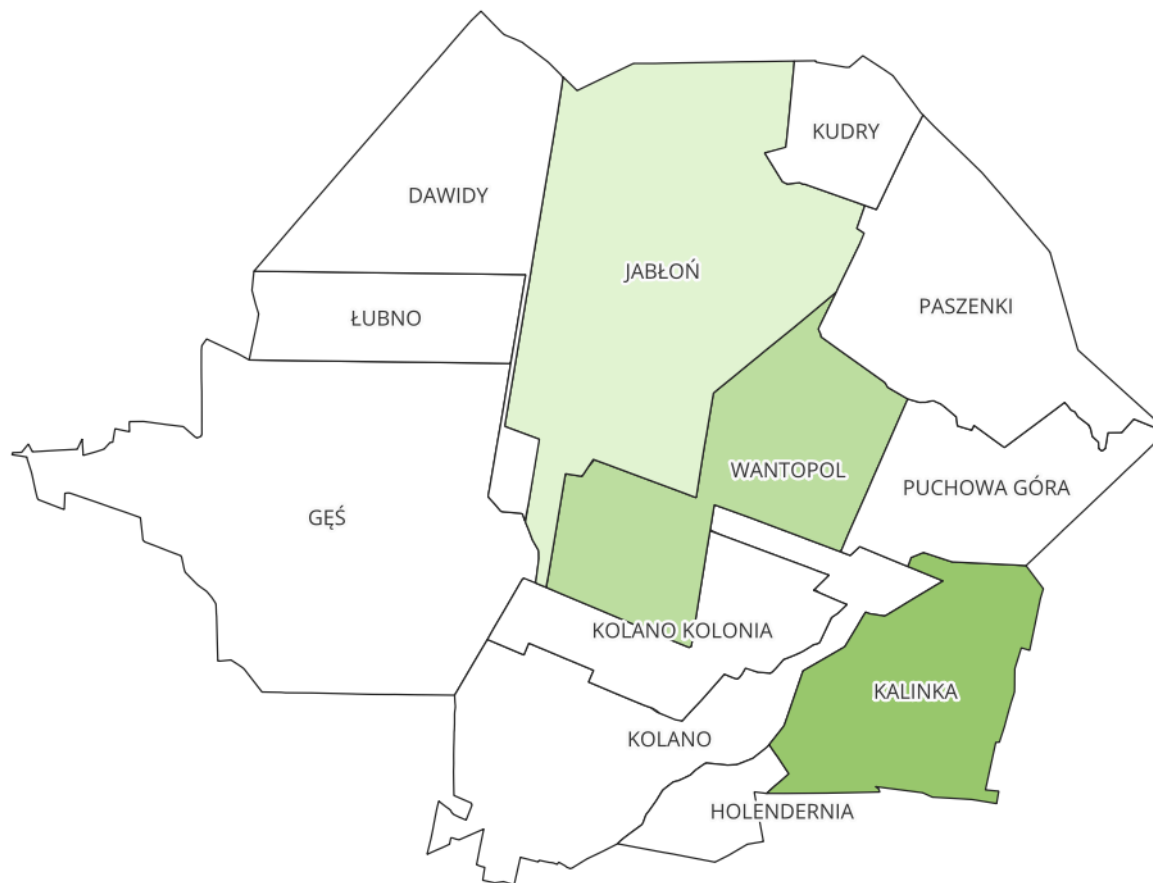
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,69
Gęś	0,67
Holendernia	2,56
Jabłoń	1,76
Kalinka	7,14
Kolano	2,16
Kolano-Kolonia	2,19
Kudry	0
Łubno	2,25
Paszenki	1,6
Puchowa Góra	2,35
Wantopol	2,91
Średnia	2,19

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Jabłoniu

Tabela 24 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

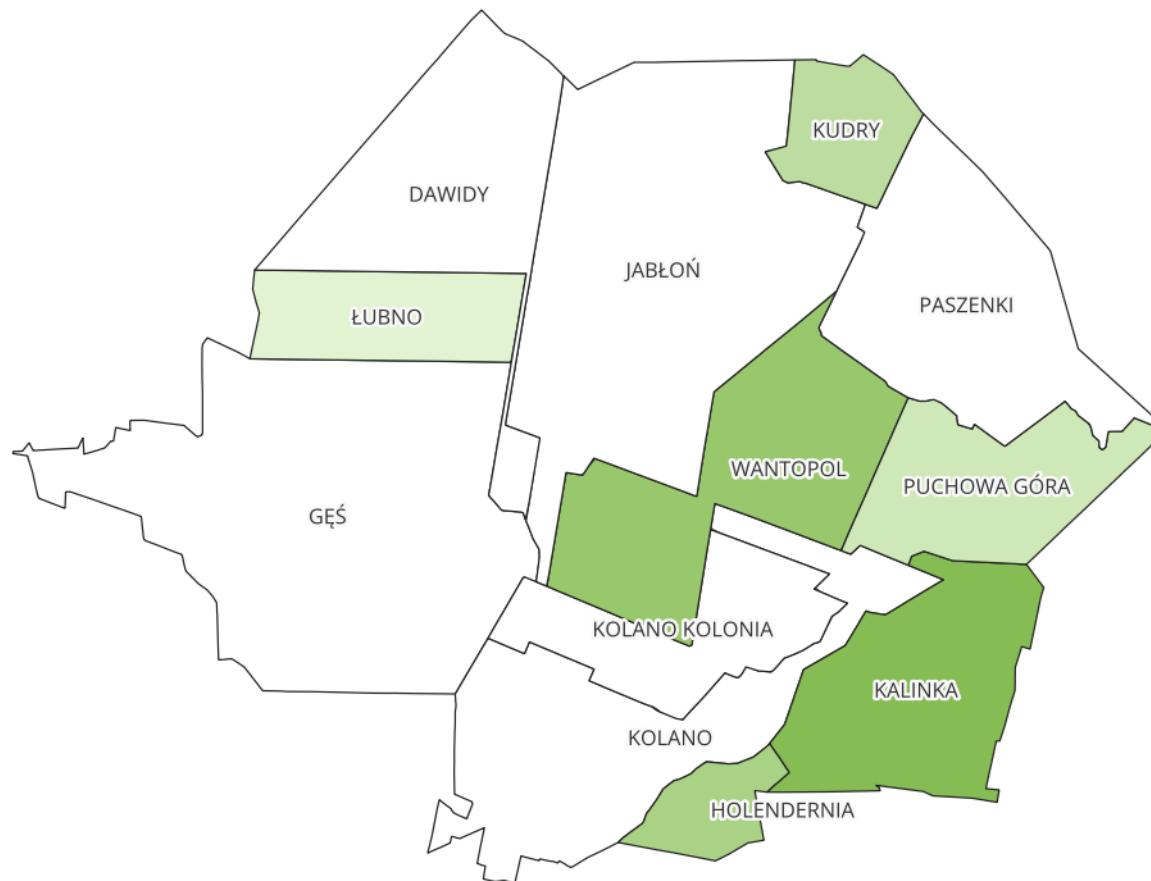
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	1,38
Gęś	1,18
Holendernia	2,56
Jabłoń	3,08
Kalinka	8,21
Kolano	1,8
Kolano-Kolonia	0,55
Kudry	2,53
Łubno	2,25
Paszenki	1,86
Puchowa Góra	2,35
Wantopol	4,85
Średnia	2,72

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Tabela 25 Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców

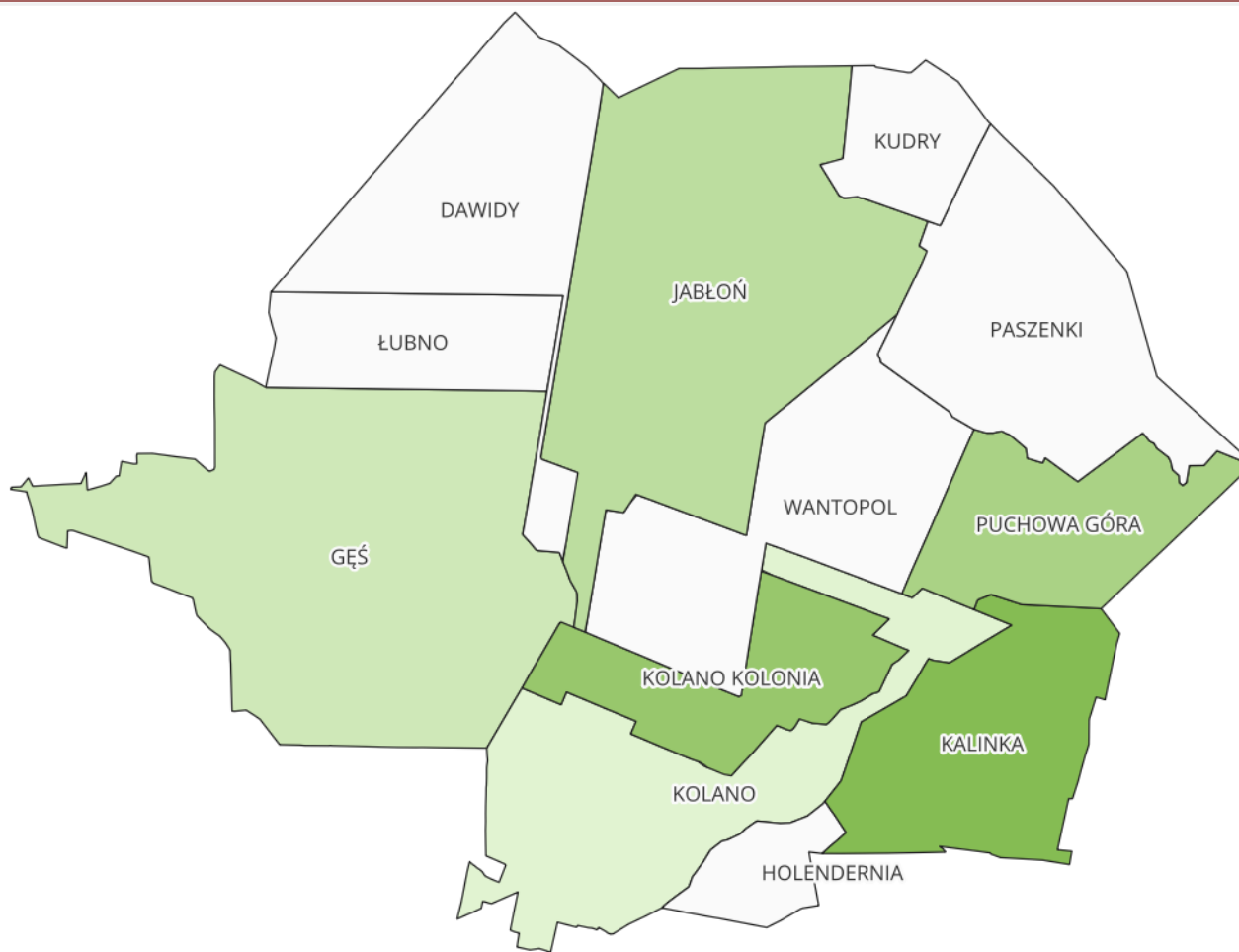
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	1,38
Gęś	0,84
Holendernia	2,56
Jabłoń	1,85
Kalinka	5,36
Kolano	0,72
Kolano-Kolonia	0,55
Kudry	2,53
Łubno	2,25
Paszenki	1,06
Puchowa Góra	2,35
Wantopol	2,91
Średnia	2,03

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Parczewie

Tabela 26 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	1,61
Gęś	1,85
Holendernia	0
Jabłoń	2,11
Kalinka	5
Kolano	1,8
Kolano-Kolonia	4,37
Kudry	0
Łubno	1,12
Paszenki	0,8
Puchowa Góra	2,35
Wantopol	0
Średnia	1,75

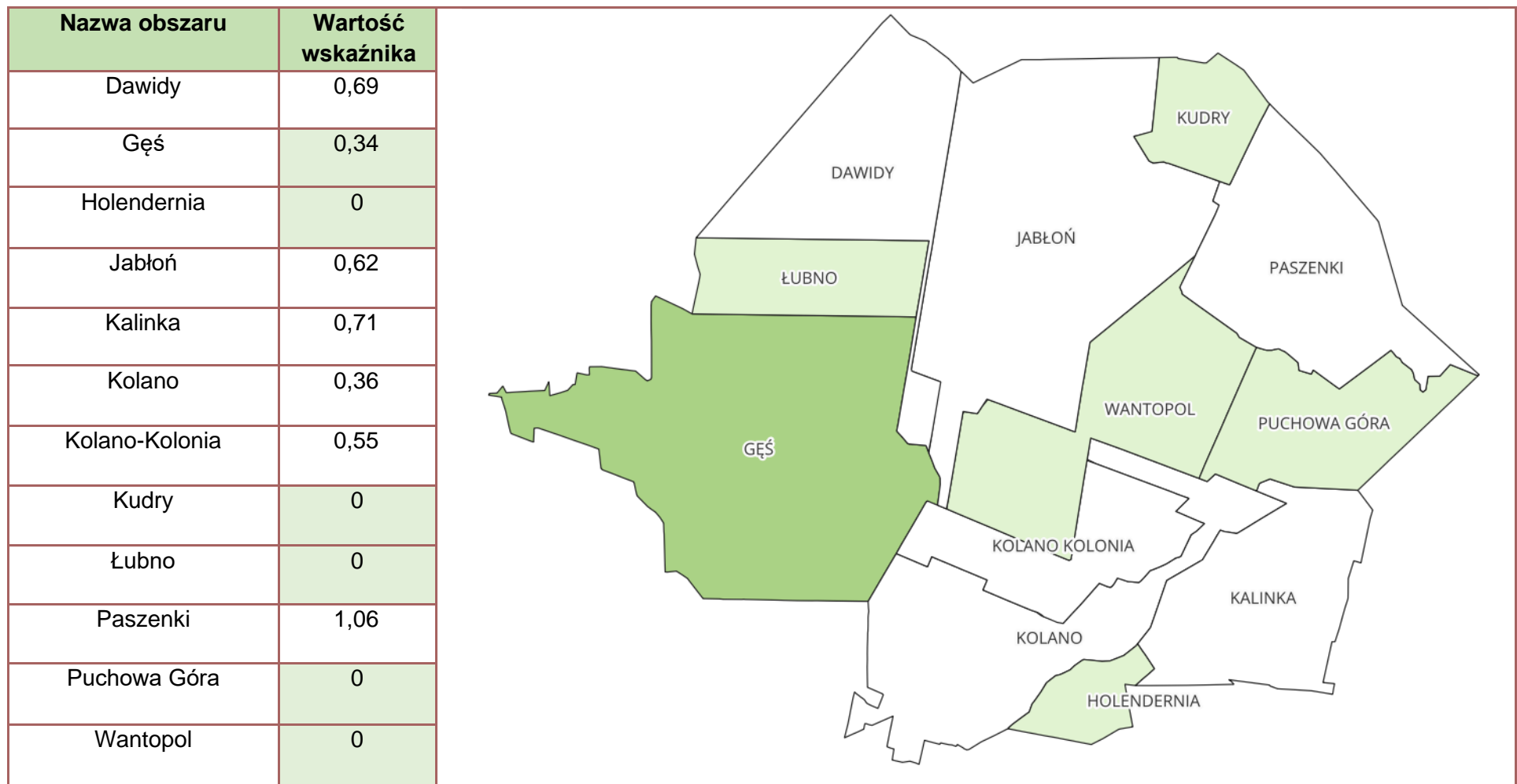
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z KPP w Parczewie

Tabela 27 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	1,38
Gęś	1,18
Holendernia	2,56
Jabłoń	1,32
Kalinka	1,43
Kolano	0,72
Kolano-Kolonia	2,19
Kudry	0
Łubno	0
Paszenki	0,53
Puchowa Góra	0
Wantopol	0
Średnia	0,94

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z KPP w Parczewie

Tabela 28 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców

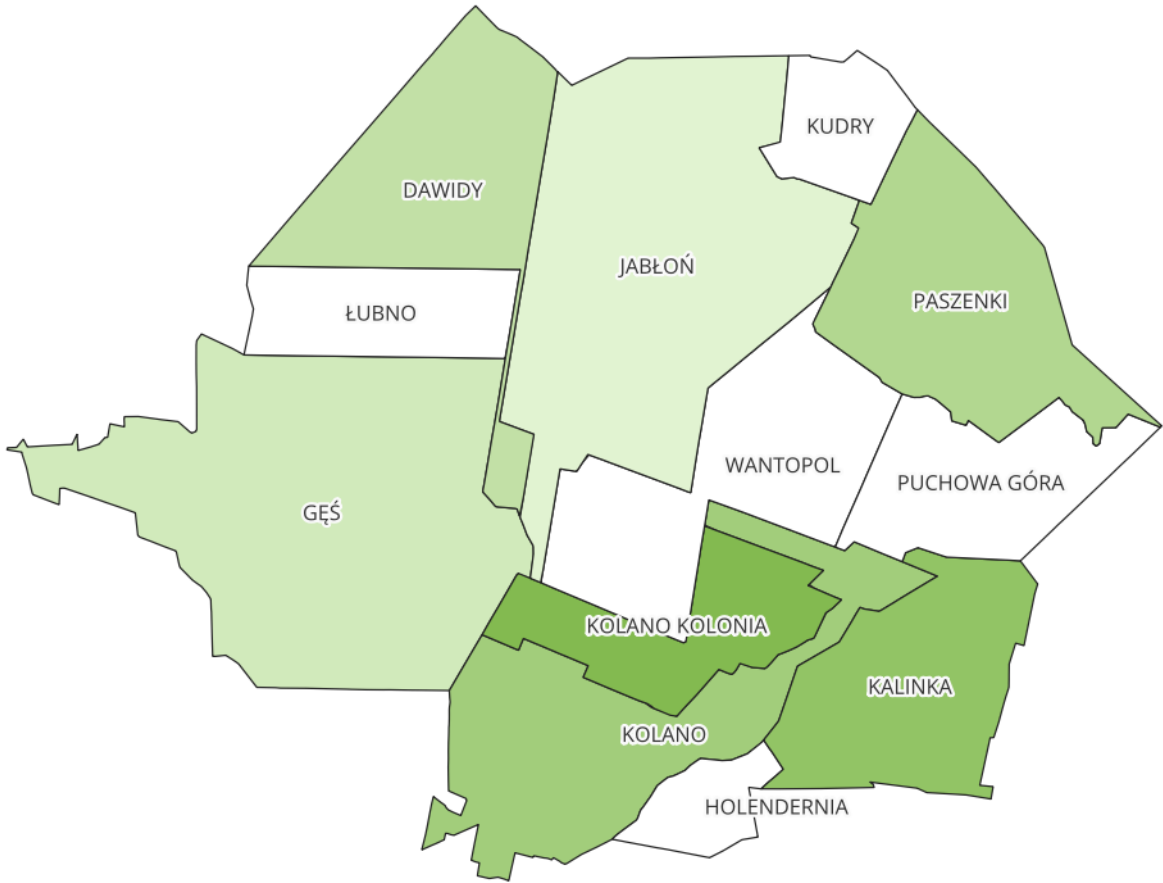

Średnia**0,36**

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłoń oraz BDL GUS

Tabela 29 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2022 r.

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	79,50
Gęś	72,20
Holendernia	330,33
Jabłoń	47,37
Kalinka	106,46
Kolano	93,46
Kolano-Kolonia	114,29
Kudry	190,37
Łubno	173,22
Paszenki	83,58
Puchowa Góra	182,00
Wantopol	159,62

Średnia**136,03**

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Jabłoń

Tabela 30 Wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 r.
Dawidy	18,93	19,42	0,69	1,38	1,38	1,61	1,38	0,69	79,50
Gęś	22,73	22,73	0,67	1,18	0,84	1,85	1,18	0,34	72,20
Holendernia	21,21	21,21	2,56	2,56	2,56	0	2,56	0	330,33
Jabłoń	18,55	22,17	1,76	3,08	1,85	2,11	1,32	0,62	47,37
Kalinka	10,34	27,59	7,14	8,21	5,36	5	1,43	0,71	106,46
Kolano	18,38	25,74	2,16	1,8	0,72	1,8	0,72	0,36	93,46
Kolano-Kolonia	13,56	32,20	2,19	0,55	0,55	4,37	2,19	0,55	114,29
Kudry	15,28	25,00	0	2,53	2,53	0	0	0	190,37
Łubno	12,20	31,71	2,25	2,25	2,25	1,12	0	0	173,22
Paszenki	17,71	22,86	1,6	1,86	1,06	0,8	0,53	1,06	83,58
Puchowa Góra	14,10	20,51	2,35	2,35	2,35	2,35	0	0	182,00
Wantopol	20,43	20,43	2,91	4,85	2,91	0	0	0	159,62
Średnia arytmetyczna	16,95	24,30	2,19	2,72	2,03	1,75	0,94	0,36	136,03
Odchylenie standardowe	3,09	2,89	4,00	4,10	3,08	4,03	3,02	2,02	21,99

Wskaźniki powyższe wymagają odpowiedniej standaryzacji. Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych obszarach/sołectwach opracowano porównywalny wskaźnik. W pierwszym etapie powinno się znormalizować poszczególne zjawiska kryzysowe. Czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie:

- t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i
- x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i
- $\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,
- S_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Tabela 31 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 roku
Dawidy	0,64	-1,69	-0,37	-0,33	-0,21	-0,03	0,15	0,16	-2,57
Gęś	1,87	-0,54	-0,38	-0,37	-0,39	0,02	0,08	-0,01	-2,90
Holendernia	1,38	-1,07	0,09	-0,04	0,17	-0,43	0,54	-0,18	8,83
Jabłoń	0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	0,13	-4,03
Kalinka	-2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	0,17	-1,34
Kolano	0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	0,00	-1,94
Kolano-Kolonia	-1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	0,09	-0,99
Kudry	-0,54	0,24	-0,55	-0,05	0,16	-0,43	-0,31	-0,18	2,47
Łubno	-1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	-0,18	1,69
Paszenki	0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	0,35	-2,38
Puchowa Góra	-0,92	-1,31	0,04	-0,09	0,10	0,15	-0,31	-0,18	2,09
Wantopol	1,13	-1,34	0,18	0,52	0,29	-0,43	-0,31	-0,18	1,07

Wartości wskaźników po normalizacji umożliwiają dalsze wyliczenia. W następnym etapie należy określić, czy dany wskaźnik jest **stymulantą**, czy **destymulantą**, tzn. czy wysokie wartości wskaźnika powodują rozwój danej jednostki, czy też prowadzą do kryzysu.

Jeżeli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantą, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian

Tabela 32 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności*	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców*	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2022 roku*
Dawidy	-0,64	-1,69	-0,37	-0,33	-0,21	-0,03	0,15	-0,15	2,57
Gęś	-1,87	-0,54	-0,38	-0,37	-0,39	0,02	0,08	-0,08	2,90
Holendernia	-1,38	-1,07	0,09	-0,04	0,17	-0,43	0,54	-0,54	-8,83
Jabłoń	-0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	-0,13	4,03
Kalinka	2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	-0,16	1,34
Kolano	-0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	0,07	1,94
Kolano-Kolonia	1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	-0,41	0,99
Kudry	0,54	0,24	-0,55	-0,05	0,16	-0,43	-0,31	0,31	-2,47
Łubno	1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	0,31	-1,69
Paszenki	-0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	0,14	2,38
Puchowa Góra	0,92	-1,31	0,04	-0,09	0,10	0,15	-0,31	0,31	-2,09
Wantopol	-1,13	-1,34	0,18	0,52	0,29	-0,43	-0,31	0,31	-1,07

*stymulanta

Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, który będzie sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych. Aby uzyskać wartość wskaźnika syntetycznego należy posłużyć się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

- P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk
- n – liczba wskaźników (cech)
- t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego świadczy o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danym obszarze.

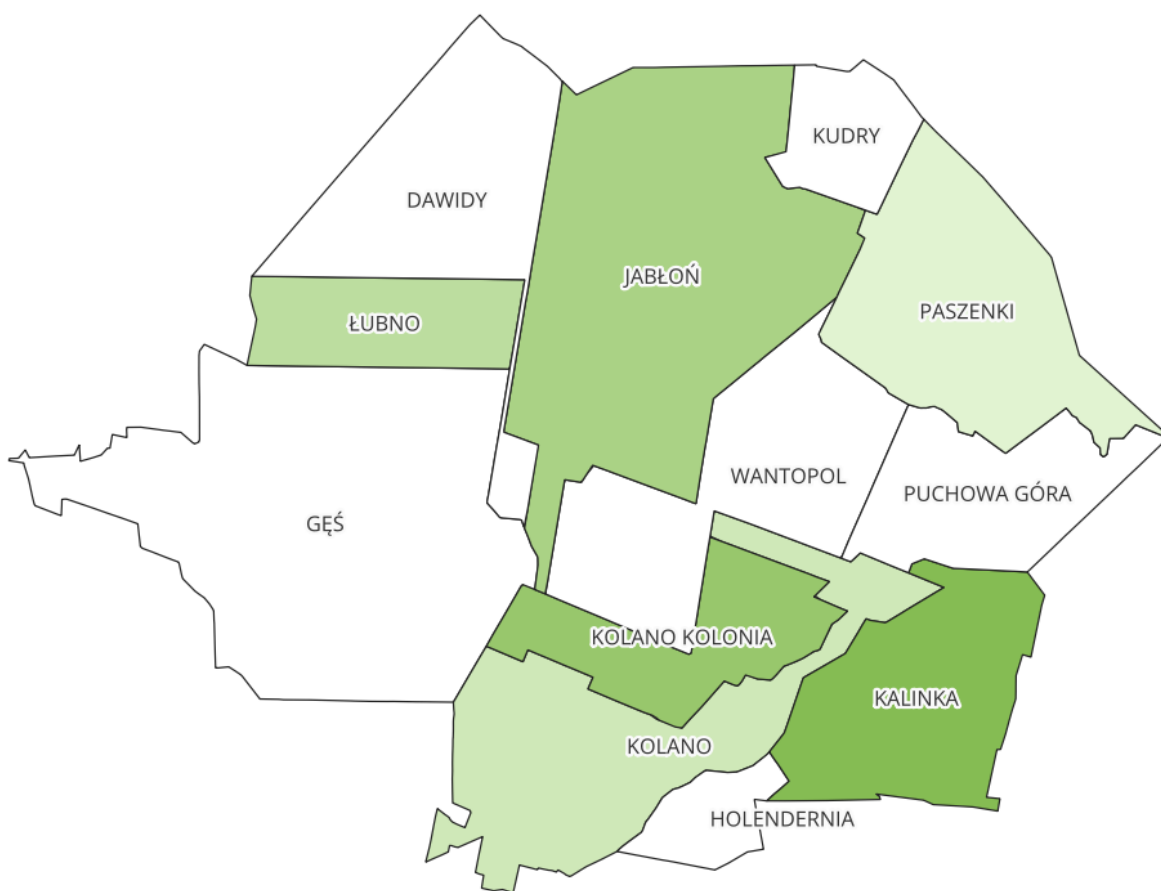
Tabela 33 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Demografia		Pomoc społeczna	Bezrobocie		Przestępczość	Patologie	Aktywność społeczna		Wskaźnik syntetyczny
Dawidy	-0,64	-1,69	-0,37	-0,33	-0,21	-0,03	0,15	-0,15	2,57	-0,08
Gęś	-1,87	-0,54	-0,38	-0,37	-0,39	0,02	0,08	-0,08	2,90	-0,07
Holendernia	-1,38	-1,07	0,09	-0,04	0,17	-0,43	0,54	-0,54	-8,83	-1,28
Jabłoń	-0,52	-0,74	-0,11	0,09	-0,06	0,09	0,13	-0,13	4,03	0,31
Kalinka	2,14	1,14	1,24	1,34	1,08	0,81	0,16	-0,16	1,34	1,01
Kolano	-0,46	0,50	-0,01	-0,22	-0,43	0,01	-0,07	0,07	1,94	0,15
Kolano-Kolonia	1,10	2,74	0,00	-0,53	-0,48	0,65	0,41	-0,41	0,99	0,5
Kudry	0,54	0,24	-0,55	-0,05	0,16	-0,43	-0,31	0,31	-2,47	-0,28
Łubno	1,54	2,57	0,01	-0,11	0,07	-0,16	-0,31	0,31	-1,69	0,25
Paszenki	-0,25	-0,50	-0,15	-0,21	-0,31	-0,24	-0,14	0,14	2,38	0,08
Puchowa Góra	0,92	-1,31	0,04	-0,09	0,10	0,15	-0,31	0,31	-2,09	-0,25
Wantopol	-1,13	-1,34	0,18	0,52	0,29	-0,43	-0,31	0,31	-1,07	-0,33

Rewitalizacja ma służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców, co oznacza, że właśnie **kwestie społeczne są podstawowymi przesłankami służącymi wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i rewitalizacji**, a dopiero potem – aspekt gospodarczy, środowiskowy, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny.

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Gminie Jabłoń przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w gminie jest obszar zlokalizowany w miejscowościach: **Jabłoń, Kalinka, Kolano, Kolano-Kolonia, Łubno, Paszenki**.

Mapa 4 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Jabłoń

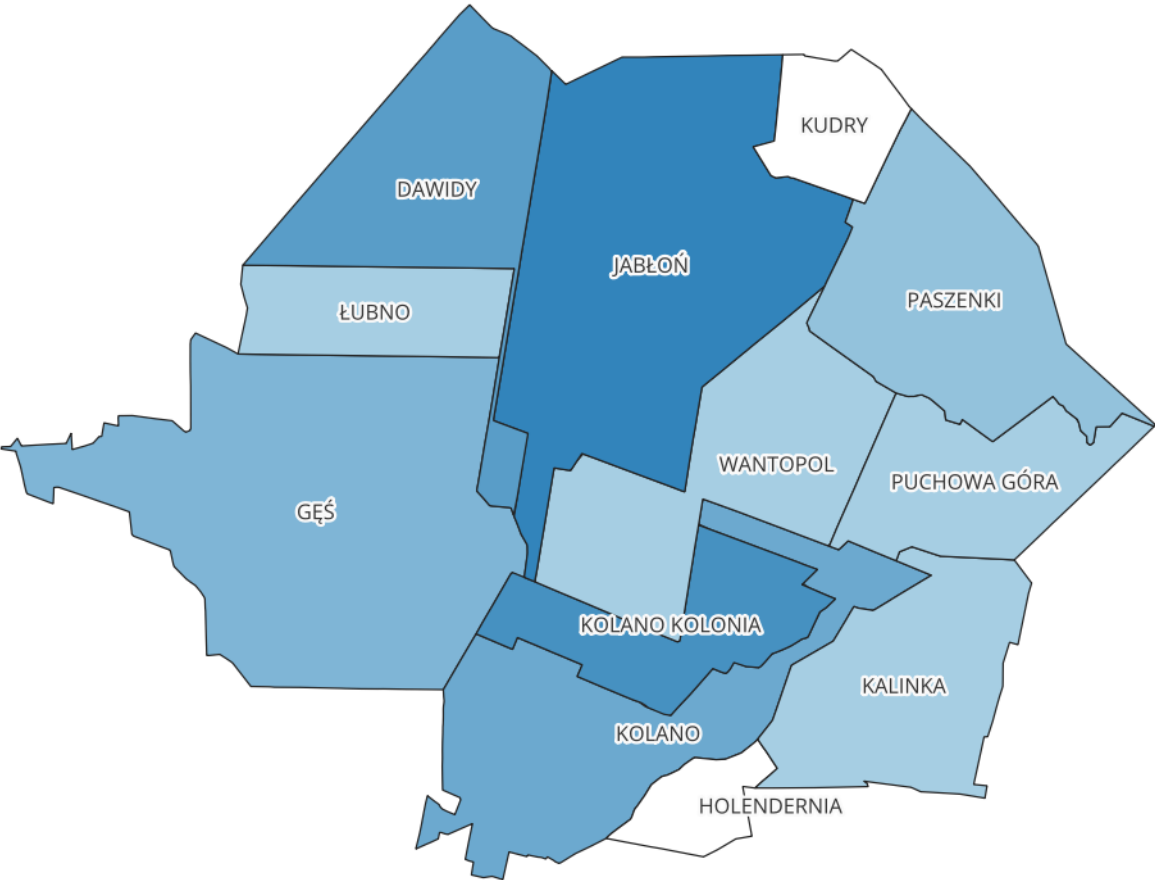
Źródło: Opracowanie własne.

Jak wcześniej wspomniano, dla poprawnego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji należało dodatkowo zdiagnozować występowanie, co **najmniej jednego z negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno - funkcjonalnych lub technicznych**.

Sfera gospodarcza:

Tabela 34 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,46
Gęś	0,34
Holendernia	5,13
Jabłoń	0,62
Kalinka	0
Kolano	0,36
Kolano-Kolonia	0,55
Kudry	1,27
Łubno	0
Paszenki	0,27
Puchowa Góra	0
Wantopol	0
Średnia	0,75

Źródło: GUS – BANK DANYCH LOKALNYCH

Tabela 35 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0
Gęś	0,17
Holendernia	0
Jabłoń	0,53
Kalinka	0
Kolano	0,36
Kolano-Kolonia	0
Kudry	0
Łubno	0
Paszenki	0,27
Puchowa Góra	1,18
Wantopol	0,97
Średnia	0,29

Źródło: GUS – BANK DANYCH LOKALNYCH

Sfera środowiskowa:

Tabela 36 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	16,06
Gęś	18,32
Holendernia	12,82
Jabłoń	13,71
Kalinka	0,71
Kolano	17,99
Kolano-Kolonia	17,49
Kudry	15,19
Łubno	11,24
Paszenki	19,15
Puchowa Góra	16,47
Wantopol	15,53
Średnia	14,56

The map displays the following values for each area:

- Dawidy: 16,06
- Gęś: 18,32
- Holendernia: 12,82
- Jabłoń: 13,71
- Kalinka: 0,71
- Kolano: 17,99
- Kolano-Kolonia: 17,49
- Kudry: 15,19
- Łubno: 11,24
- Paszenki: 19,15
- Puchowa Góra: 16,47
- Wantopol: 15,53
- Średnia: 14,56

Sfera funkcjonalno- przestrzenna:

Tabela 37 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe)

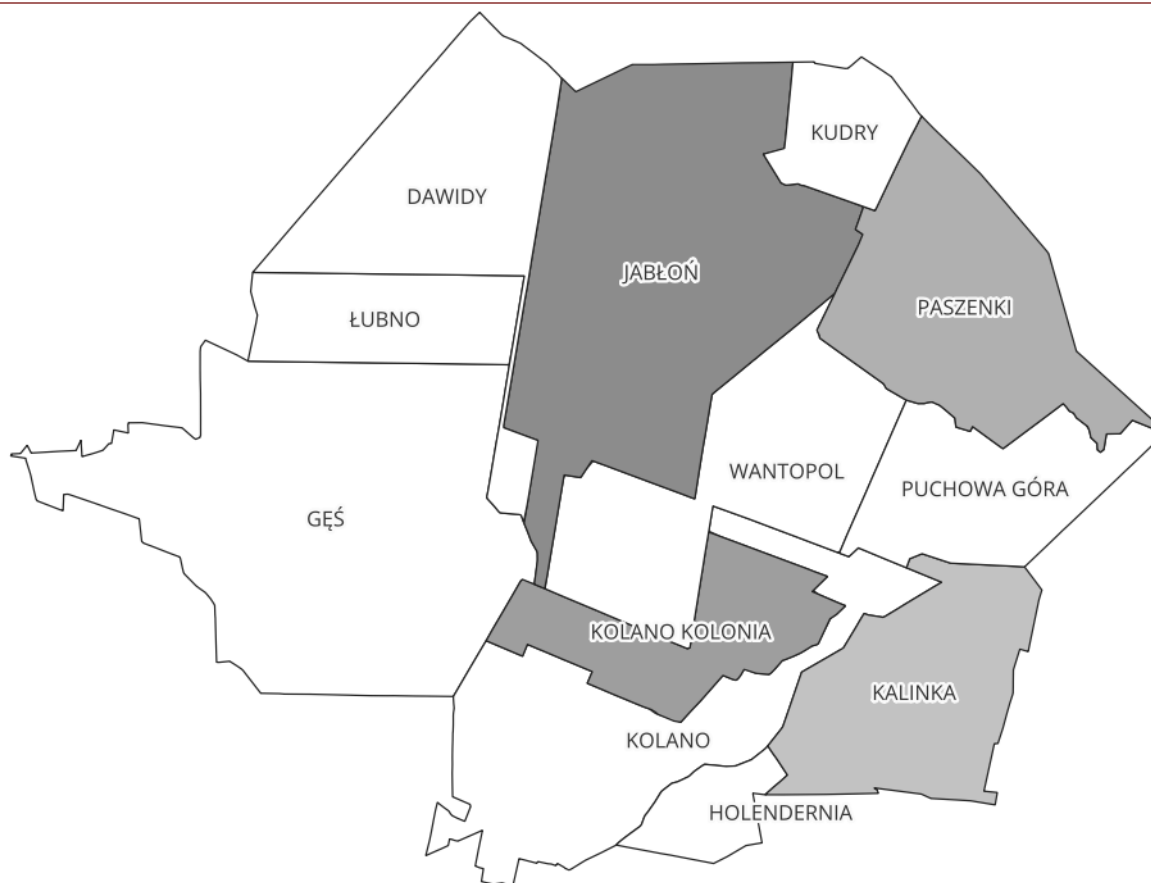
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	1
Gęś	2
Holendernia	0
Jabłoń	3
Kalinka	1
Kolano	0
Kolano-Kolonia	1
Kudry	0
Łubno	0
Paszenki	1
Puchowa Góra	0
Wantopol	0
Średnia	0,75

Źródło: UG Jabłoń, 3- zadowolająca, 2- dostateczna, 1- niska, 0- niedostateczna

Sfera techniczna:

Tabela 38 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Dawidy	0,00
Gęś	0,00
Holendernia	0,00
Jabłoń	0,0052
Kalinka	0,0003
Kolano	0,00
Kolano-Kolonia	0,0041
Kudry	0,00
Łubno	0,00
Paszenki	0,0016
Puchowa Góra	0,00
Wantopol	0,00
Średnia	0,00093

Źródło: UG Jabłoń

Tabela 39 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Dawidy	0,46	0	16,06	1	0,00
Gęś	0,34	0,17	18,32	2	0,00
Holendernia	5,13	0	12,82	0	0,00
Jabłoń	0,62	0,53	13,71	3	0,0052
Kalinka	0	0	0,71	1	0,0003
Kolano	0,36	0,36	17,99	0	0,00
Kolano-Kolonia	0,55	0	17,49	1	0,0041
Kudry	1,27	0	15,19	0	0,00
Łubno	0	0	11,24	0	0,00
Paszenki	0,27	0,27	19,15	1	0,0016
Puchowa Góra	0	1,18	16,47	0	0,00
Wantopol	0	0,97	15,53	0	0,00
Średnia arytmetyczna	0,75	0,29	14,56	0,75	0,00093
Odchylenie standardowe	5,46	2,52	4,30	3,70	0,20

Tabela 40 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Dawidy	-0,29	-0,29	1,50	0,25	-0,005
Gęś	-0,41	-0,12	3,76	1,25	-0,005
Holendernia	4,38	-0,29	-1,74	-0,75	-0,005
Jabłoń	-0,13	0,24	-0,85	2,25	0,022
Kalinka	-0,75	-0,29	-13,85	0,25	-0,003
Kolano	-0,39	0,07	3,43	-0,75	-0,005
Kolano-Kolonia	-0,20	-0,29	2,93	0,25	0,016
Kudry	0,52	-0,29	0,63	-0,75	-0,005
Łubno	-0,75	-0,29	-3,32	-0,75	-0,005
Paszenki	-0,48	-0,02	4,59	0,25	0,003
Puchowa Góra	-0,75	0,89	1,91	-0,75	-0,005
Wantopol	-0,75	0,68	0,97	-0,75	-0,005

Tabela 41 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)*	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Dawidy	0,29	-0,29	-1,50	-0,25	-0,005
Gęś	0,41	-0,12	-3,76	-1,25	-0,005
Holendernia	-4,38	-0,29	1,74	0,75	-0,005

Jabłoń	0,13	0,24	0,85	-2,25	0,022
Kalinka	0,75	-0,29	13,85	-0,25	-0,003
Kolano	0,39	0,07	-3,43	0,75	-0,005
Kolano-Kolonia	0,20	-0,29	-2,93	-0,25	0,016
Kudry	-0,52	-0,29	-0,63	0,75	-0,005
Łubno	0,75	-0,29	3,32	0,75	-0,005
Paszenki	0,48	-0,02	-4,59	-0,25	0,003
Puchowa Góra	0,75	0,89	-1,91	0,75	-0,005
Wantopol	0,75	0,68	-0,97	0,75	-0,005

*stymulanta

Tabela 42 Poziom występowania wskaźników kryzysowych dla sfery, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)*	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	Liczba wskaźników kryzysowych
Dawidy	0,29	-0,29	-1,50	-0,25	-0,005	1
Gęś	0,41	-0,12	-3,76	-1,25	-0,005	1
Holendernia	-4,38	-0,29	1,74	0,75	-0,005	2
Jabłoń	0,13	0,24	0,85	-2,25	0,022	4
Kalinka	0,75	-0,29	13,85	-0,25	-0,003	2
Kolano	0,39	0,07	-3,43	0,75	-0,005	3
Kolano-Kolonia	0,20	-0,29	-2,93	-0,25	0,016	2
Kudry	-0,52	-0,29	-0,63	0,75	-0,005	1
Łubno	0,75	-0,29	3,32	0,75	-0,005	3
Paszenki	0,48	-0,02	-4,59	-0,25	0,003	2
Puchowa Góra	0,75	0,89	-1,91	0,75	-0,005	3

Wantopol	0,75	0,68	-0,97	0,75	-0,005	3
----------	------	------	-------	------	--------	---

Analiza wskaźnikowa pozwoliła zidentyfikować obszary Gminy Jabłoń, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk, co powoduje stan kryzysowy. Wskazanie obszarów było możliwe dzięki ocenie nasilenia koncentracji negatywnych zjawisk w oparciu o ocenę sumaryczną liczby wskaźników w poszczególnych sferach (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej), których wartości wypadają gorzej w porównaniu do średniej wartości dla obszaru gminy. Jak wynika z powyższej tabeli obszary kryzysowe można zdiagnozować w każdej miejscowości Gminy Jabłoń.

Tabela 43 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

Nazwa obszaru	Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej	Obecność wskaźników kryzysowych w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	Obecność terenów zdegradowanych	Udział powierzchni [%]	Udział ludności [%]
Dawidy	NIE	TAK	NIE	8,49%	11,84%
Gęś	NIE	TAK	NIE	19,18%	16,16%
Holendernia	NIE	TAK	NIE	1,76%	1,06%
Jabłoń	TAK	TAK	TAK	18,19%	30,92%
Kalinka	TAK	TAK	TAK	7,44%	7,61%
Kolano	TAK	TAK	NIE	9,92%	7,55%
Kolano-Kolonia	TAK	TAK	TAK	4,88%	4,97%
Kudry	NIE	TAK	NIE	2,63%	2,15%
Łubno	TAK	TAK	NIE	4,01%	2,42%
Paszenki	TAK	TAK	TAK	9,14%	10,21%
Puchowa Góra	NIE	TAK	NIE	5,51%	2,31%
Wantopol	NIE	TAK	NIE	8,86%	2,80%

Źródło: Opracowanie własne.

Powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych stanowi 53,58% powierzchni gminy i są one zamieszkiwane przez 63,68% mieszkańców gminy.

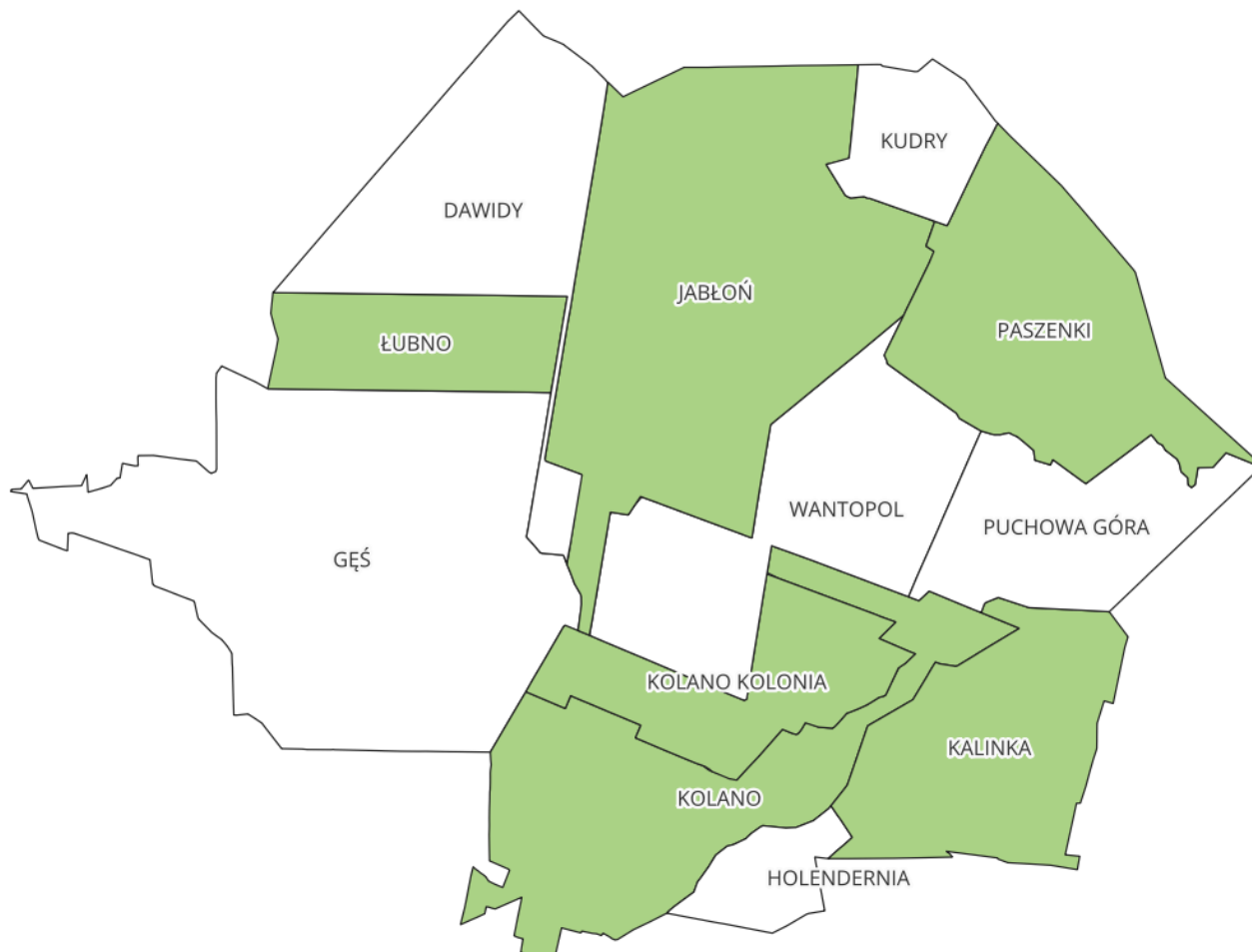
Cechuje je nagromadzenie negatywnych zjawisk kryzysowych, którym należy przeciwdziałać poprzez integrację działań w sferze społecznej i sferach współwystępujących (tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej).

Rewitalizacja dla swojej skuteczności na wyznaczonym obszarze na terenie gminy wymaga wieloletnich, wieloaspektowych i kompleksowych działań, a jej osiągnięcie będzie możliwe poprzez aktywność w ramach wyznaczonych celów we wszystkich 5 sferach:

- ✓ społecznej – likwidacja oraz ograniczenie zjawisk patologicznych, ograniczenie ubóstwa i poprawa dostępności do usług publicznych,
- ✓ gospodarczej – rozwój przedsiębiorczości na terenie obszaru rewitalizacji, ograniczenie zjawiska bezrobocia,

- ✓ środowiskowej – promocja postaw proekologicznych, rozwój odnawialnych źródeł energii,
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnej – uporządkowanie przestrzeni publicznej, ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych,
- ✓ technicznej - poprawa i rozwój infrastruktury technicznej, modernizacja zabudowy.

Mapa 5 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

Źródło: Opracowanie własne.

2.3. ETAP 2 – wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń

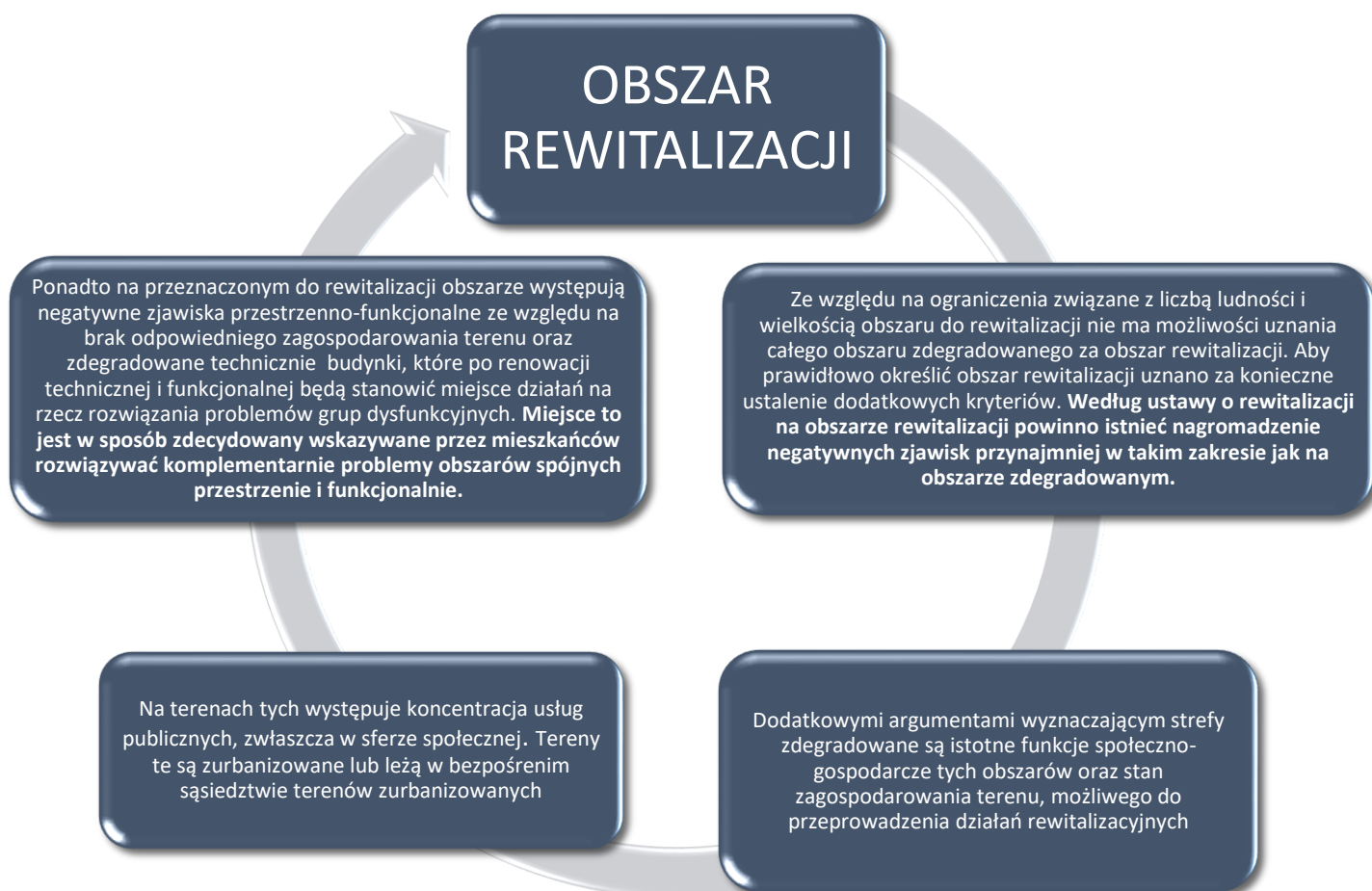
Konieczne jest zatem przystąpienie do kolejnego etapu delimitacji, by móc wskazać na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk) na obszarach zdegradowanych, obszaru rewitalizacji, który będzie się zawierał na terenie nie większym niż 20% udziału powierzchni ogółem gminy i zamieszkałym nie więcej niż 30% ogółu ludności Gminy Jabłoń.

W celu jednoznacznego wyznaczenia Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń oraz wskazania na jakim obszarze Gminy Jabłoń (OZ) występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym (negatywnym) przypisano odpowiadające im wskaźniki.

Punktem odniesienia terytorialnego było wyodrębnienie w ramach miejscowości zdegradowanych Obszaru Rewitalizacji (OR) w oparciu o czynniki kryzysowe:

1. Stan przestrzeni publicznej oraz infrastruktury technicznej, która po przeprowadzeniu działań inwestycyjnych może być wykorzystana w celu znaczącej poprawy stanu przestrzeni publicznej szczególnie w obszarze grup dysfunkcyjnych,
2. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji w związku z gęstością zaludnienia obszaru, co generuje i wzmacnia z natury negatywne postawy zachowania, szczególnie ze strony osób wykluczonych oraz pochodzących ze środowisk patologicznych.

Procedura wyznaczenia OR opierała się na następujących założeniach:

2.4. Podsumowanie – delimitacja Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Jabłoń

W skład obszaru rewitalizacji obszaru wchodzi podobszary, nieposiadające ze sobą wspólnych granic:

Obszar I: Paszenki – powierzchnia – 16,1003 ha, ludność – 92 osoby

Obszar zdegradowany:

Obszar rewitalizacji:

Obszar II: Kolano-Kolonia – powierzchnia 92,4624 ha, ludność – 37 osób

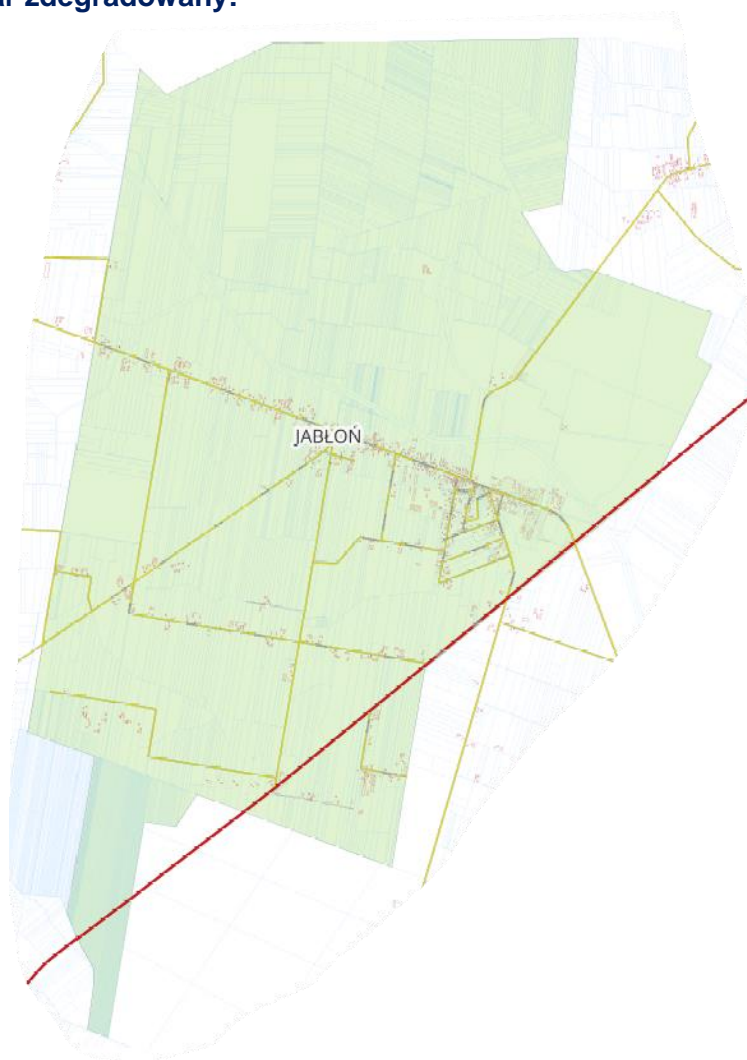
Obszar zdegradowany:

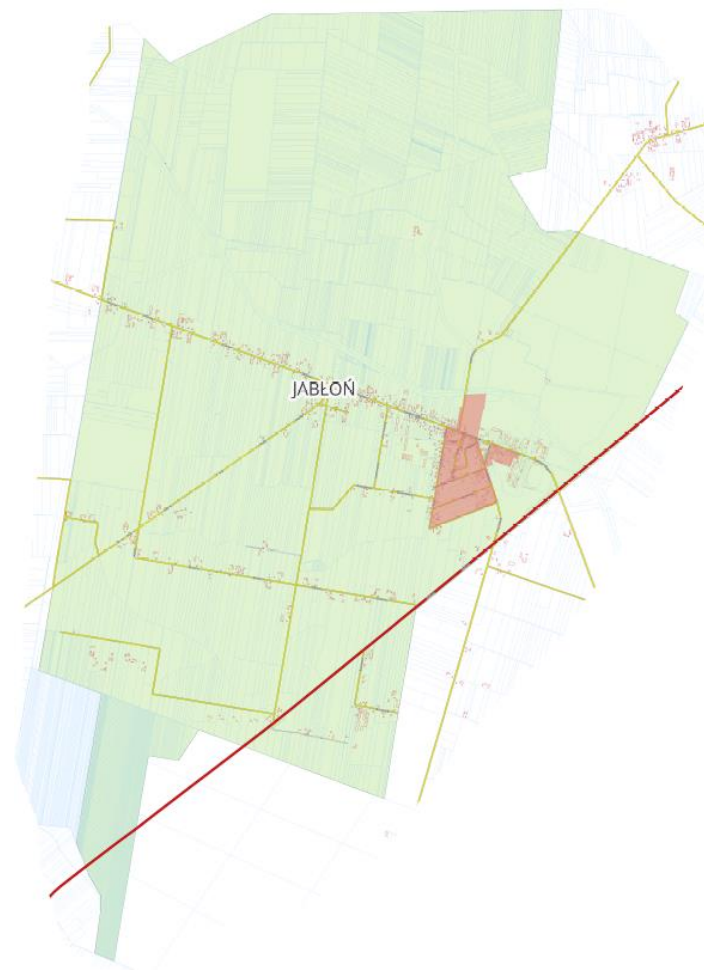
Obszar rewitalizacji:

Obszar III: Jabłoń – powierzchnia 32,0214 ha, ludność – 476 osób
Obszar zdegradowany:

Obszar rewitalizacji:

Podjęcie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji znaczenie wpłynie na poprawę zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.

Tabela 44 Delimitacja obszaru rewitalizacji Gminy Jabłoń

Numer Podobszaru	Obszar Rewitalizacji		
	I	II	III
Nazwa obszaru/sołectwa	Paszenki	Kolano - Kolonia	Jabłoń
Powierzchnia podobszaru (ha)	16,1003	92,4624	32,0214
Odsetek powierzchni podobszaru w ogólnej powierzchni gminy (%)	0,14	0,83	0,29
Liczba ludności podobszaru (2022 r.)	92	37	476
Odsetek ludności podobszaru w ludności ogółem gminy (%)	2,5	1,00	12,93

Źródło: Opracowanie własne.

W myśl ustawy o rewitalizacji (art. 10 ust. 1), obszar obejmujący całość, bądź część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się **jako obszar rewitalizacji**.

Obszar rewitalizacji ustala się, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, z uwagi na wymóg łączna powierzchnia wybranych sołectw nie może przekroczyć 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie może stanowić więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Wyznaczony obszar rewitalizacji w Gminie Jabłoń spełnia kryteria określone w wytycznych ponieważ stanowi 1,27% powierzchni gminy (140,5841 ha) i jest zamieszkanym przez 16,43% jej mieszkańców (605 osób).

Tym samym obszar rewitalizacji mieści się w limitach określonych w Wytycznych (< 20% powierzchni gminy i < 30% liczby jej mieszkańców).

Spis tabel:

Tabela 1 Powierzchnia poszczególnych miejscowości Gminy Jabłoń	7
Tabela 2 Liczba mieszkańców wg miejscowości zameldowanych na pobyt stały – stan na 31.12.2022 r.....	9
Tabela 3 Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 osób	10
Tabela 4 Wyniki egzaminów ósmoklasisty rok szkolny 2021/2022.....	13
Tabela 5 Świadczenia wypłacone przez GOPS w roku 2022.....	26
Tabela 6 Liczba ludności korzystająca z OPS w poszczególnych miejscowościach Gminy Jabłoń	26
Tabela 7 Wydatki na fundusz sołecki w 2022 r.....	27
Tabela 8 Liczba NGO w podziale na miejscowości.....	28
Tabela 9 Liczba przedsiębiorstw działających w poszczególnych miejscowościach	30
Tabela 10 Liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne miejscowości w 2022 r.	33
Tabela 11 Użytkowanie gruntów w Gminie Jabłoń w ha	34
Tabela 12 Powierzchnia gospodarstw rolnych ogółem w Gminie Jabłoń w 2020 r. oraz liczba gospodarstw w poszczególnych kategoriach	34
Tabela 13 Długość czynnej sieci wodociągowej oraz liczba przyłączy	37
Tabela 14 Wskaźniki dla sieci wodociągowej.....	37
Tabela 15 Wskaźniki dla sieci kanalizacyjnej.....	38
Tabela 16 Charakterystyka infrastruktury wodno–kanalizacyjnej na terenie poszczególnych miejscowości.....	38
Tabela 17 Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Gminy Jabłoń	44
Tabela 18 Poziom przestępczości w Gminie Jabłoń za 2022 r. w podziale na poszczególne miejscowości.....	45
Tabela 19 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach GPR	48
Tabela 20 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego	50
Tabela 21 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%].....	52
Tabela 22 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru [%]	53
Tabela 23 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	55
Tabela 24 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	56
Tabela 25 Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	57
Tabela 26 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców.....	58
Tabela 27 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	60
Tabela 28 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	61
Tabela 29 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2022 r.....	62
Tabela 30 Wartości wskaźników dla sfery społecznej	63
Tabela 31 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej.....	65
Tabela 32 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty.....	67
Tabela 33 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej.....	69
Tabela 34 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	71
Tabela 35 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2022 r.)	72

Tabela 36 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców.....	73
Tabela 37 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe).....	74
Tabela 38 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	75
Tabela 39 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.....	77
Tabela 40 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.....	78
Tabela 41 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty	78
Tabela 42 Poziom występowania wskaźników kryzysowych dla sfery, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.....	79
Tabela 43 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową.....	81
Tabela 44 Delimitacja obszaru rewitalizacji Gminy Jabłoń.....	88

Spis map:

Mapa 1 Położenie Gminy Jabłoń na tle powiatu parczewskiego.....	6
Mapa 2 Położenie poszczególnych miejscowości na terenie Gminy Jabłoń	6
Mapa 3 Podział gminy na obszary porównawcze	48
Mapa 4 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Jabłoń.....	70
Mapa 5 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową	82

Spis wykresów:

Wykres 1 Powierzchnia miejscowości Gminy Jabłoń (%)	8
Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy w latach 2016 - 2022	8
Wykres 3 Liczba mieszkańców wg miejscowości w 2022 r.....	9
Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Jabłoń w latach 2016 i 2022	10
Wykres 5 Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w Gminie Jabłoń w latach 2016 -2022	11
Wykres 6 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Jabłoń w latach 2016-2022.....	12
Wykres 7 Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w 2022 r.	12
Wykres 8 Księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej w Jabłoni	23
Wykres 9 Wskaźniki czytelnictwa na terenie Gminy Jabłoń.....	23
Wykres 10 Udział procentowy podmiotów gospodarczych w Gminie Jabłoń w 2022 r. wg sekcji PKD 2007	29
Wykres 11 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON w Gminie Jabłoń	30
Wykres 12 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD w poszczególnych miejscowościach Gminy Jabłoń w 2022 r.	30
Wykres 13 Podmioty gospodarcze w Gminie Jabłoń klasyfikowane w 2022 r. wg kryterium liczby pracujących.....	31
Wykres 14 Podmioty gospodarcze w Gminie Jabłoń w 2022 r. wg sektorów własnościowych	32
Wykres 15 Liczba osób pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Jabłoń w latach 2016-2021.....	32

Wykres 16 Liczba osób pracujących w Gminie Jabłoń w podziale na płeć w latach 2016-2021	32
Wykres 17 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Gminie Jabłoń w latach 2016-2022	33
Wykres 18 Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – dynamika w latach 2016-2022	38
Wykres 19 Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań w Gminie Jabłoń	44